PIER P. BATTISTELLI

OSPREY **BÜYÜK KOMUTANLAR**

ERWIN ROMMEL

ÇEVİRİ **BARBAROS UZUNKÖPRÜ**

Kronik

PIER PAOLO BATTISTELLI

Padua Üniversitesi'nde askerî tarih alanında doktora çalışmasını tamamlayan Pier Paolo Battistelli, İkinci Dünya Savaşı kapsamında Alman ve İtalyan siyaseti üzerine çalışmakta, İtalya'da ve farklı ülkelerde askerî tarih üzerine makaleler yazmaktadır. İtalyan Ordusu'nun Tarih Departmanı'na da katkıda bulunan yazar, şu sıralarda *Mihver Devletlerin Savaşı: İkinci Dünya Savaşı'nda Almanya ve İtalya'nın Askerî İş Birliği, 1939-1943* isimli doktora tezini kitap olarak yayımlama hazırlığı içerisindedir.

PETER DENNIS

1950 yılında doğan Peter Dennis, o günlerde yayımlanan *Look and Learn* gibi dergilerden etkilenerek Liverpool Sanat Akademisi'nde görsel tasarım eğitimi almaya başladı. O zamandan beri içerisinde pek çok Osprey kitabının da yer aldığı tarih ağırlıklı yüzlerce kitap için görsel içerik üreten Dennis, sıkı bir harp oyunu tutkunu ve model yapımcısıdır. Bu günlerde Birleşik Krallık'a bağlı Nottinghamshire'da yaşamaktadır.

BARBAROS UZUNKÖPRÜ

2015 yılında Hacettepe Üniversitesi İngilizce Mütercim Tercümanlık Bölümü'nden mezun olan Barbaros Uzunköprü çevirmen ve editör olarak çalıştıktan sonra Ankara ve Beykent üniversitelerinde öğretim görevlisi olarak ders verdi. Aralarında *SS Teşkilatı: Hitler'in Elit Ordusu, Hitler: Canavarın Ardındaki Adam* ve *Kan Kırmızı Karlar*'ın da bulunduğu bir dizi kitabı dilimize kazandıran çevirmen, Beykent Üniversitesi'nde akademisyen olarak görev yapmakta ve savaş tarihi üzerine çeviri çalışmalarına devam etmektedir.

PIER P. BATTISTELLI

OSPREY **BÜYÜK KOMUTANLAR**

ERWIN ROMMEL

ÇEVİRİ BARBAROS UZUNKÖPRÜ

Kronik

ERWIN ROMMEL

—

PIER P. BATTISTELLI

KRONİK KİTAP: 180
Osprey Resimli Tarih Dizisi: 3

YAYIN YÖNETMENİ
Adem Koçal

ÇEVİRİ
Barbaros Uzunköprü

EDİTÖR
Can Uyar

KAPAK TASARIMI
Kutan Ural

MİZANPAJ
Kronik Kitap

1. Baskı, Ocak 2021, İstanbul

ISBN
978-605-7635-85-3

KRONİK KİTAP
Şakayıklı Sk. No:8, Levent
İstanbul - 34330 - Türkiye
Telefon: (0212) 243 13 23
Faks: (0212) 243 13 28
kronik@kronikkitap.com

Kültür Bakanlığı Yayıncılık Sertifika No: 49068

www.kronikkitap.com
kronikkitap

BASKI VE CİLT
Optimum Basım
Tevfikbey Mah. Dr. Ali Demir Cad. No: 51/1
34295 K. Çekmece / İstanbul
Telefon: (0212) 463 71 25
Matbaa Sertifika No: 41707

YAYIN HAKLARI
2010, Osprey Publishing, part of Bloomsbury Publishing Plc, "Erwin Rommel" özgün adıyla Osprey Publishing tarafından yayınlanan bu kitabın Türkiye'deki tüm yayın hakları Kronik Kitap'a aittir. Hiçbir şekilde yazılar ve görseller kopya edilemez, taklit edilemez, çoğaltılamaz, yayınlanamaz.

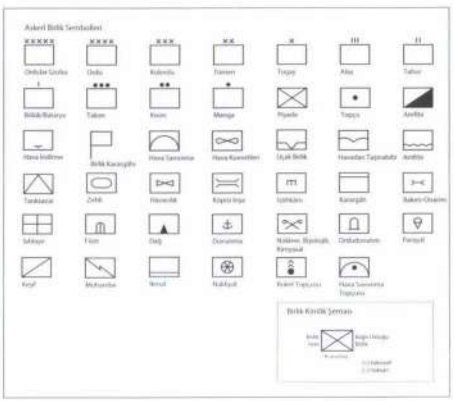

İÇİNDEKİLER

Giriş	4
Gençlik Yılları	5
Askerî Yaşamı	7
Kader Saati	14
Hasım Komutanlar	49
Silahlar Sustuğunda	54
Zihninin Derinliklerinde	57
Cümlelerde Bir Hayat	59
Daha Fazla Kaynak	62
İndeks	64

GİRİŞ

Rommel ve Rommel efsanesi... İkinci Dünya Savaşı'nın Alman generalleri üzerine çalışırken karşılaşılacak problemlerden biri de o kişiye ilişkin gerçekleri ve efsaneyi birbirinden ayırabilmektir. Bir de bu generallerin geçmişlerinin ve karakterlerinin tekrar tekrar incelendiği göz önünde bulundurulursa bu meşgale bir kat daha zorlaşıyor. Özellikle de "Çöl Tilkisi" diye anılan Erwin Rommel'e ilişkin efsanenin kökleri bir hayli derine uzanıyor. Askerî bir komutan olarak sahip olduğu su götürmez becerilere ve Hitler'e yapılan suikast girişiminde ne derece parmağı olduğuna ilişkin tarihî tartışmaların ucu bucağı görünmüyor. Ancak meseleye daha yakından mercek tutulduğunda Rommel, kariyeri boyunca pek çok farklı hâl ve vaziyette yetenekleri ve karakter özellikleri sayesinde başarıya ulaşmış, karmaşadan uzak ve sade bir insan olarak karşımıza çıkıyor.

Rommel'in aile geçmişi, kendisinin ileride sahip olacağı askerî başarılar hakkında bizlere aslında pek de ipucu verir gibi görünmüyor. Kendisi militarist Prusya'dan bir hayli uzak bir noktada doğdu; Memleketi olan Württemberg, 1866 tarihli Avusturya-Prusya savaşında Avusturya'nın müttefikiydi ve alınan mağlubiyetin ardından yeni Alman İmparatorluğu'nun bir parçası hâline geldi (Yine de kendi ordusunu bulundurma ve Alman Ordusu içerisinde bağımsız bir hüviyete sahip olma hakkını elinde bulunduruyordu). Askerlikle uzaktan yakında bir bağı bulunmayan ailesinin diğer mensupları gibi Rommel'in de çocukluk döneminde askerliğe hiç ilgisi yoktu. Küçük yaşlardaki yegâne arzusu havacılık mühendisi olmak ve dünyanın her yerinde bilinir hâle gelen zeplinler üzerine çalışmaktı.

"Çöl Tilkisi" Erwin Rommel'in bilindik bir portresi. İngilizlerden ele geçirilmiş olup çöl kumlarından koruyan gözlüğünün yanında *Pour le Mérite* madalyası ve 20 Mart 1941 yılında aldığı Meşe Yaprağı ilaveli Şövalye Haçı dikkat çekiyor.

Askerî eğitimi süresince başarılı bir öğrenci olsa da göz kamaştırıcı özelliklere sahip olduğu söylenemezdi. Kapsamlı bir askerî eğitimle keskinleştirilen yetenekleri ve karakter özellikleri daha sonra yaşayacağı muharebe tecrübeleriyle birleşecek ve Rommel'in cesur ve mahir bir komutan olarak ortaya çıkmasını sağlayacaktı.

Rommel'in Birinci Dünya Savaşı'nda sergilediği performans, savaşın ardından kurulan Weimar Cumhuriyeti'nin[1] *Reichswehr* isimli küçük ordusunda kendisine

1 Birinci Dünya Savaşı'nın ardından kurulup 1933 yılına kadar varlığını sürdüren, ekonomik ve siyasi çalkantıların eksik olmadığı ve Almanya'nın ilk cumhuriyet deneyimini yaşadığı devlet. (ç.n.)

bir pozisyon edinmesini sağladı. Bu dönemde ne silik bir portre çizen ne de göz kamaştırıcı bir askerî figür olan Rommel, muhtemelen askerî kariyerini tümen komutanı olarak ya da en iyi ihtimalle kolordu komutanı olarak tamamlayacaktı; elbette Hitler'le yakın bir ilişkisi olmasaydı... Bu yakın ilişki sayesinde kendisine, 1940 yılının ilkbahar mevsiminde Batı'daki seferde mücadele edip zafere ulaşacak olan on Panzer tümeninden birinin komutası teslim edildi. Bu olay, hem Rommel'in kendisini göstermesi hem de ona tüm dünyada şöhret kapılarını aralayacak olan Alman Afrika Kolordusu'nun komutanlığına getirileceği yolu hazırlaması açısından eşsiz bir fırsattı.

Çöldeki savaşa ilişkin ciltlerce kitap yazıldı ve bu konuda daha pek çok kitabın yazılacağına şüphe yok. Ancak kesin olan şu ki, o günden bugüne Rommel hem düşmanlarının hem de yazarların gözünde Kuzey Afrika'daki Mihver varlığının sembolü konumundadır. Bu da, şöhretleri yalnızca muharebe alanlarındaki başarıları ya da başarısızlıklarıyla ölçülemeyecek az sayıdaki komutanın arasında onun da adının anılmasını sağlıyor. Rommel başarısızlığın keskin tadını tatmamış bir komutan değildi. Kuzey Afrika'daki kariyeri mağlubiyetle sona erdi ve dolayısıyla kariyerinin geri kalanını arazide olmak yerine üst rütbeli bir kurmay olarak sürdürebilir ya da kendisine verilecek stratejik olarak küçük bir role razı olabilirdi. Ancak Müttefik işgaline karşı Batı Avrupa'daki savunmayı yönetmek üzere görevlendirildi ve bu sayede mevcut şöhretini korudu. Aldığı ciddi bir yara ise Rommel'i Normandiya'daki mağlubiyetin sorumluluğundan azade kıldı. Ancak nihai akıbeti onu bekliyordu. Hitler'e karşı gerçekleştirilen suikast girişiminde rolü olsun ya da olmasın, yargılanmamak ve ailesinin herhangi bir zulme maruz kalmasını engellemek adına intihar etmeye karar vermesi kendisinin efsaneye dönüşmesi sürecindeki son adımı teşkil edecekti. Tıpkı Patton gibi Rommel de savaşın sonunu göremedi ancak yine de insanların zihninde dönemin en öne çıkan figürlerinden biri olarak kaldı. Savaşın ardından kulaktan kulağa yayılıp gerçekler ve propagandayla yoğurulan Rommel efsanesi ise yıllardır varlığını sürdürüyor.

GENÇLİK YILLARI

Erwin Johannes Eugen Rommel, 15 Kasım 1891 tarihinde Ulm yakınlarındaki Heidenheim'da (güney-batı Almanya'daki Württemberg Krallığı'nın bir parçası olan Swabia Dükalığı'nda) dünyaya geldi. Dört çocuklu bir ailenin (üç erkek, bir kız) ikinci çocuğuydu. Daha sonra Aalen'de müdürlük yapacak olan ve kendisiyle aynı adı taşıyan babası Erwin Rommel, o dönem Heidenheim'deki bir ortaokulda matematik öğretmeniyken annesi Helene von Luz, yerel bir hükûmet görevlisinin kızıydı. Genç Rommel'in matematik alanında birtakım becerileri olduğu ortaya çıksa da o, okul çalışmalarından ziyade okul dışındaki aktivitelere ilgi duyuyordu. 16 yaşında *Realgymnasium*'daki üç yıllık eğitimine başladığında kaderi çoktan tayin edilmişti: orduya katılacaktı. Bu yalnızca Rommel gibi üst-orta sınıf olarak tabir edilebilecek aile geçmişine sahip kişilere ait bir ayrıcalıktı ve bu kişiler için bile orduya katılmak pek de kolay sayılmazdı.

Alman subaylar orduya alaylar tarafından yerel seviyede dâhil edilirdi ve eğitimlerinin ardından birlik komutanı tarafından ve diğer subayların verdiği oy doğrultusunda vazifeye başlarlardı. Bu sistem sayesinde subay sınıfının istenen sosyal geçmişe sahip kişilerden oluşması garanti altına alınmış olurdu. Süvari ya da muhafız alaylarından oluşan en saygın birliklere ise çoğunlukla

Isonzo cephesinde talim yapan Alman Taarruz Kıt'ası birliği, Ekim 1917. Normal silahların yanında iki adet İngiliz *Lewis* makineli tüfeğiyle teçhiz edildikleri görülüyor. (Özel koleksiyon)

soylu ailelerin ya da uzun bir askerî hizmet geleneği olan ailelerin üyeleri dâhil edilirdi. Rommel'in ilk tercihleri olan topçu ya da istihkâm birlikleri bile şu aşamada pek mümkün görünmüyordu. 19 Temmuz 1910 tarihinde genç Erwin Rommel, *Fahnenjunker* (subay adayı) olarak Weingarten'deki "*Kral I. Wilhelm*" 124'üncü Piyade Alayı'na (6. Württemberg birliği) atandı. Sekiz aylık bir eğitimin ardından Mart 1911'de Danzig'deki *Kriegsschule*'ye gönderildi. Harp okulunun dengi olarak görülebilecek bu okulda Alman Ordusu'nun tüm subaylarına standart bir eğitim veriliyordu. (1810 yılında kurulan bu okullardan ülkede 10 adet vardı.) Rommel 15 Kasım 1911'de mezun oldu ve o dönemde 17 yaşında olan müstakbel eşi Lucia Maria Mollin ile tanıştı. Rommel ona *Lucie* diye seslenirdi. Alayına döndükten sonra 27 Ocak 1912'de Teğmen oldu ve bu kez o, acemileri eğitmeye başladı.

Rommel'in Danzig'deki *Kriegsschule* dönemini tek bir cümlede özetlemek gerekirse, kendisinin, liderlik konusu hariç olmak üzere tüm alanlarda ortalama bir subay olduğunu söylemek yeterli olacaktır. Liderlik alanında ise "ortalama" değil "iyi" olarak nitelendirilmişti. Rommel'in 124'üncü Piyade Alayı'ndaki görevi 1 Mart 1914'e kadar sürdü. Bu tarihte Ulm'da bulunan 49'uncu Sahra Topçu Alayı'na atandı. 4'üncü Batarya'da görevlendirilecek olan Rommel'in buradaki hizmeti 31 Temmuz'a dek sürecekti. Birinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesiyle 1 Ağustos 1914 tarihinde tekrar 124'üncü Piyade Alayı'na döndü. İki gün sonra da o ve birliği 5'inci Ordu'ya bağlı olarak Batı Cephesi'ne gönderildi. Rommel, 21 Ağustos itibariyle Verdun Cephesi'nin Meuse Vadisi'nde ilk başta takım komutanı olarak daha sonra ise alay emir subayı olarak görev yaptı. 24 Ağustos'ta uyluğundan yaralanmasının ardından hastaneye sevk edildi. 30 Ağustos'ta 2. Sınıf Demir Haç Nişanı'yla taltif edildi. Ocak 1915'te Alay'ına geri döndü. Bu kez, o esnada Verdun'a düzenlenecek bir başka taarruzda görevli bulunan 9'uncu Bölük'e komuta edecekti. 29 Ocak'ta bölüğünü taarruza kaldırdı ancak kısa süre içinde Fransızlar tarafından kuşatıldı. Bu noktada ilham verici bir liderlik sergileyen Rommel, kuşatmayı yarmaya ve Alman hatlarına dönmeye muvaffak oldu. Bu da kendisine 22 Mart tarihinde 1. Sınıf Demir Haç Nişanı kazandırdı. Kendi alayında bu nişanı almaya hak kazanan tek teğmen Erwin Rommel'di. Bölgeye yapılan yeni subay takviyesinin ardından emir subaylığından tekrar takım komutanlığına geçen Rommel, Haziran ayında Argonne'daki taarruza katıldı; Temmuz'da bacağından hafif bir yara alınca eve dönüş biletini kapmış oldu. Eylül ayında

Üsteğmen rütbesine terfi etti. Ekim ayına gelindiğinde ise yeni kurulan Württemberg Dağ Taburu'na (WDT) bölük komutanı olarak atandı.

WDT, Aralık 1915 ile Ekim 1916 tarihleri arasında Batı Cephesi'nin Vosges bölgesinde konuşluydu. Akabinde Romanya Cephesi'ne nakledildi ki Rommel burada daha önce karşılaşmadığı bir harp yöntemiyle tanıştı: *hareketli harp*. Bu nakil durumundan kısa bir zaman sonra Rommel kısa süreli bir izin kullandı ve bu izin süresinde 27 Kasım tarihinde Lucie ile evlendi. Taburun yeni düzeni ve bu yeni savaş türü Rommel için son derece uygundu. Birkaç güçlü piyade ve makineli tüfek bölüğünü ihtiva eden WDT, harekâtın gereksinimleri doğrultusunda özel maksatlar için bölünebiliyordu ve böylece Rommel çoğu zaman birden fazla bölüğü sevk ve idare etti. Esneklik, hız ve yaratıcılık, Almanların muharebe alanlarında denediği yeni savaş türünün kilit unsurlarıydı. 1917 yılının Ocak ve Temmuz ayları arasında WDT bir kere daha Batı Cephesi'nde görevlendirildi ancak Ağustos ayında tekrar Romanya'ya nakledildi. Tabur bu bölgedeki Coşna Dağı'nda bir dizi çarpışma yaşadı. Rommel, 9 Ağustos tarihinde tüm taburuyla birlikte çok cüretkâr bir taarruz gerçekleştirdi. Taarruz esnasında kolundan yaralanmış olsa da dağı ele geçirmeyi ve ele geçirdiği noktayı düşman taarruzuna karşı savunmayı başardı. Ağustos ayının sonunda WDT muharebe hattından geri çekildi ve kısa bir istirahatin ardından (Rommel bu süreyi Baltıklarda Lucie'yle birlikte geçirdi) Eylül ayında İtalya'ya gönderildi. Rommel'in kariyerinin gerçek anlamda başladığı yer de işte tam olarak burasıydı.

Rommel, 1 Ağustos 1939 tarihinde Tuğgeneral rütbesine terfi etmesinin ardından, Polonya seferi süresince Hitler'in karargâhını yönetti. Üniformasının sol kolunda yer alan "Führerhauptquartier" yazılı manşet bandı dikkat çekiyor. (NARA - National Archives and Records Administration)

ASKERÎ YAŞAMI

1917 yılının sonuna doğru Alman Ordusu, girişmiş olduğu büyük bir taktiksel yeniden-yapılanma seferberliğini neredeyse tamamlamıştı. Yeni *Stosstrupp* (Taarruz Kıt'ası) taktiği düşman hatlarının derinliklerine sızma temeline dayanıyordu ve bu da düşman hatlarının yarılmasını mümkün kılacak tutkulu, becerikli ve kararlı komutanların varlığını gerektiriyordu. Çökmek üzere olan Çarlık Rusya'sında bu taktiklerin denenebileceği yeni bir cephe açılması planlanırken, İtalya da keza son derece uygun bir seçenek gibi görünüyordu. Eğer Almanlar Isonzo Nehri boyunca uzanan İtalyan hatlarını yarmayı başarır ve Venedik'e ulaşırsa, Po Vadisi'ni ve nihayet İtalya'nın can damarını tehdit edebilirdi. Böylelikle İtalya savaş dışı kalır ve bölgedeki Alman kuvvetleri de Batı Cephesi'ne nakledilebilirdi. *Alpenkorps* adıyla kurulan bir dağ birliği, WDT ve Kraliyet Bavyera Piyade Muhafız Alayı'yla birlikte İtalyan hatlarındaki kilit bir noktayı hızla ele geçirmekle görevlendirildi. Bu kilit nokta, Matajur Dağı'nın hâkim görüş imkânına sahip olan Kolovrat Sırtı'ydı. 24 Ekim 1917'de İtalyan ileri mevzilerinin ele geçirilmesinden bir gün sonra Rommel kendi müfrezesini alarak Matajur Dağı'nın tepesine doğru harekete geçti. Düşman mevzilerini bir bir ele geçirip yüzlerce düşmanı esir alan Rommel ve askerleri zirveye bir hayli

Almanların Batı'daki taarruzu başlamadan önce Rommel'in (solda, omzunda fotoğraf makinesi asılı) yeni birliği olan 7'nci Panzer Tümeni'ne kendini alıştırması için yalnızca 3 ayı vardı.

yaklaşmıştı. Dağın zirvesi ise ele geçiremeyecekleri kadar iyi savunuluyordu. Bunun üzerine Rommel harekât planını değiştirdi; Kraliyet Bavyera Piyade Muhafız Alayı'na mensup unsurlar Kuk Dağı'yla meşgul olurken o, dört bölüğünü Matajur Dağı'nın arkasında bulunan bir vadiye doğru götürdü. Burada yaklaşık 2000 kadar daha düşman askerini daha esir aldıktan sonra Kuk Dağı'nı düşürüp İtalyan hatlarını yaran WDT'nin geri kalan unsurlarına katıldı. Rommel, 26 Eylül'de Cragonza ve Mrzli dağlarına hızlı bir taarruz gerçekleştirdi ancak o esnada tüm bölgenin Almanların eline geçtiğini düşünen WDT'nin komutanı Binbaşı Sproesser'in geri çekilme emri geldi. Komutanının yanıldığını bilen Rommel emre uymayarak 100 askeriyle birlikte Matajur Dağı'nın zirvesine taarruz etti ve yüzlerce esir alarak bu bölgeyi ele geçirdi. Sabah 11.40'ta mevzilerin ele geçirildiğini ve düşman kuvvetlerinin kesin bir şekilde mağlup edildiğini bildiren işaret fişeklerinin atılmasını emretti.

Bu olaylar, İtalyanlar için fiyasko, Almanlar içinse kısmi bir başarı olarak görülebilecek Caporetto Muharebesi'nin fitilini ateşledi. Harekâtın kısmi bir başarı olarak görülmesinin sebebi ise muharebenin sonucunda İtalya'nın merkezine inmek olan ana hedefin gerçekleştirilemeyecek olmasıydı. Öte yandan 1917 Kasım'ının ilk günlerinde bu hedef Almanların neredeyse avucunun içinde gibi görünüyordu. 7 Kasım'da Tagliamento Nehri'ni geçen Rommel'e, geçidi koruyan bir İtalyan mevziine taarruz etme emri verildi. Gelgelelim, taarruz başarıya ulaşmadı çünkü Rommel'in de belirttiği gibi kendisi makineli tüfeklerin himaye ateşini düzenlemekle meşgulken piyade bölükleri taarruza kalkmakta geç kalmıştı. Bu, Rommel'in bir daha tekrarlamayacağı bir hataydı. Üç gün sonra Rommel'in müfrezesi Piave Nehri'ni geçti ve Longarone kasabasını ele geçirdi. Burada da yüzlerce düşman askeri esir alındı ve böylece

Nehir geçişi, Almanların 10 Mayıs 1940 tarihinde başlayan Belçika taarruzunun ilk aşaması için çok kritik bir öneme sahipti. Rommel, mevcut tüm tombaz köprüleri kullanma konusunda ziyadesiyle atılgan davrandı.

harekâtın başlamasından itibaren esir alınan düşman sayısı 10.000'in üzerine çıktı. Piave, Alman ilerleyişinin son noktası olacaktı. Taarruz ivme kaybetmeye başladı ve WDT'nin Grappa Massif'e nakledilmesiyle Kasım ayında nihayet durma noktasına geldi. WDT burada çok daha dirençli bir düşmanla karşılaştı ve düşman hatlarını yarmayı başaramadı. Akabinde, Kasım ayında cephe hattından geri çekildi ancak 17 Aralık'ta yeniden konuşlandırıldı. Bu süreçte izinde olan Rommel, WDT'ye ya da cepheye geri dönmeyecek 11 Ocak 1918 tarihinde LXIV'üncü Kolordu karargâhına kurmay subay olarak atanacaktı.

Rommel 3 Şubat 1941 tarihinde Afrika Kolordusu'nun başkomutanlığına atandı. 12 Şubat'ta Trablus şehrine ayak bastı. Fotoğrafta Rommel'in ve diğer subayların hâlâ Avrupa'daki üniformalarını giydiği görülüyor. Bu üniformaları kısa süre içinde tropik üniformalarla değiştireceklerdi.

1917 yılının Ekim-Kasım aylarında yaşanan olaylar, bilhassa da Almanya'nın en önemli askeri madalyası olup Birinci Dünya Savaşı'nda bu madalyayı ilk alan kişilerden biri olan Alman as pilot Max Immelmann'e istinaden "Mavi Max" olarak da adlandırılan *Pour le Mérite*'i alma meselesinde yaşananlar Rommel'i çok derinden etkiledi. Tesadüfen öğrendiğine göre Kolovrat Sırtı'nın ele geçirildiği muharebelerde kendisi haricinde iki subaya "Mavi Max" madalyası verilmişti. Bu kişiler, Kuk Dağı'nı ele geçiren Kraliyet Bavyera Piyade Muhafız Alayı mensubu Üsteğmen Ferdinand Schörner ve "*von Winterfeldt*" 23'üncü Piyade Alayı'na mensup olan (2. Yukarı Silezya birliği) Üsteğmen Walther Schnieber'dı. Esasen Schnieber, Matajur Dağı'nın arkasında bulunan Colonna Dağı'nı ele geçirmiş ve bunu karargâhına bildirmişti. Ancak gönderdiği mesaj değiştirilerek Colonna değil, Matajur Dağı'nı ele geçirdiği bildirildi. Bunun muhtemel sebebi ordu teşkilatlanmasında Schörner ve Schnieber'in "arkalarının sağlam olmasıydı." Durum karşısında bir hayli sarsılan Rommel ve Binbaşı Sproesser, Kayzer Kabinesi'ne şiddetli bir itirazda bulundu. Nihayet 18 Aralık 1918 tarihinde her ikisine de madalya verilmesi uygun görüldü.

Rommel, 11 Kasım tarihli ateşkesten kısa süre önce, 18 Ekim 1918 tarihinde Yüzbaşı rütbesine terfi etti. 21 Aralık 1918'de bir kere daha 124'üncü Piyade Alayı'na gönderildi ancak bu birliğin dağıtılmasının ardından Mart 1919'da Friedrichshafen'daki yerel ayaklanmaları bastırma mücadelesi veren 32'nci Emniyet Bölüğü'ne katılmak üzere harekete geçti. 1920 yılının bahar mevsiminde Müsterland ve Westfalen'de bir kere daha isyancıların bastırılması mücadelesinde görev aldı. 18 Ekim'de Weimar Cumhuriyeti'ne bağlılık yemini ettikten sonra 21 Aralık 1921'de yeni kurulan *Reichswehr* isimli orduya katıldı ve Stuttgart'taki 13'üncü Piyade Tümeni'nin 4'üncü Bölüğü'nün komutanı olarak atandı.

Savaşta elde ettiği başarılar ve aldığı madalyalar, Rommel'in yeni orduda kendine bir yer edinmesinde kilit rol oynayan unsurlardı. Elbette yeni sistemde ordunun katı içtimai yapısının kesin surette parçalanmış olmasını da yabana atmamak gerekir. *Reichswehr* isimli bu yeni ordunun toplam personel sayısı 100.000'le, subay sayısı ise 4000'le sınırlandırılmıştı. 1914 yılında *Reichsheer*'in (Alman İmparatorluk Ordusu) bünyesinde ise 46.000 aktif subay bulunuyordu. Bunlardan 11.500 kadarı savaş esnasında hayatını kaybetmişse

5'inci Hafif Tümen'e bağlı olan 5'inci Panzer Alayı'nın *PzKpfw IV* tankları, Trablus sokaklarında bir kol hâlinde ilerliyor. (Carlo Pecchi)

de geri kalanlar için yeni orduda yer alabilmek son derece zordu. Dahası artık rütbece yükselme hızı da oldukça yavaştı. Yeni Genelkurmay Başkanı Hans von Seeckt, orduya, kendi rütbelerinden daha büyük birliklere komuta edebilecek ve kurmaylık eğitimi almış subayları dâhil etme amacındaydı. Böylece Versay Antlaşması'nın kısıtlamaları kaldırıldığında *Reichswehr* hızlı bir şekilde büyüyebilecekti. Bu sayede yeni ordu, çekirdeğini tecrübeli subayların oluşturduğu, çevresinde ise sınırlı bir süre boyunca hizmet edecek olan çok miktarda yeni subayın bulunduğu bir yapıya büründü. Alman Ordusu'nun harp akademisi olan *Kriegsakademie* kapatılsa da mevcut sistem yerel düzeyde varlığını sürdürmeye devam etti. Zayıf bir orduya sahip olmaya mahkûm edilen Almanya'nın güçlü düşmanlarla çevrelenmesi, yeniliğin ve entelektüel gelişimin merkezine eldeki bu küçük ordunun koyulmasını zaruri kılıyordu. Tüm bu gelişmeler Rommel'e hiç uymadı ve böylece askerî kariyerinde bir durağanlık dönemi başladı.

Orduya 10 yıl boyunca hizmet veren diğer tüm subaylara yapıldığı gibi mesleki becerilerinin değerlendirilmesi için Rommel de birtakım testlere tabi tutuldu. Bu test süreci birkaç gün boyunca devam edecekti. Bu süreçte Rommel taktik meseleler hakkında üç sayfalık yazılı bir çalışmaya ilaveten mühendislik, harita okuma, silahlar ve teçhizat hakkında da yazılı çalışmalar sundu. Bunun yanında askerî tarih, ekonomi, coğrafya, matematik, fizik ve kimyanın da içinde bulunduğu bir dizi alan hakkında sözlü mülakattan geçirildi. Subaylar, başarısız olmaları durumunda bir sonraki yıl sınavlara tekrar katılabiliyordu. İkinci defa başarısız olunması ise subayın görevlendirilmesinin iptaline yol açıyordu. Sınavlarda en iyi sonucu almış olan %10-15'lik kesim genelkurmaylık eğitimine tabi tutuluyor ve bunlardan ancak üçte biri yolun sonunu görebiliyordu. Rommel bu kişilerin arasında değildi. Akademik

Rommel, "*Fliegerführer Afrika*" (Kuzey Afrika *Luftwaffe* komutanı) ismiyle anılan *General der Flieger* (Hava Pilot Korgeneral) Stefan Fröhlich ile birlikte İtalyan "Sahariana" üniformaları içinde görülüyor.

Rommel'in 1941 baharında Sirenayka'ya düzenlediği ilk taarruz süresince sık sık kullandığı *Fieseler Fi 156 Storch* model uçak.

meselelere karşı ilgisiz olması ve seçilme sırası göz önünde bulundurulursa aslında bu pek de şaşırtıcı değildi. Bu yıllarda Rommel'in hayatında yaşanan yegâne önemli olay, 24 Aralık 1918'de oğlu Manfred'in doğmasıydı. 1 Ekim 1929'da Dresden'deki *Infanterieschule*'de (Piyade Okulu) eğitmen olan Rommel, sonraları bir silah arkadaşının sarf edeceği ifadeye göre muhteşem bir düşünce adamı değilse de bu makam sayesinde sahip olduğu tüm tecrübeden ve bilgiden tam manasıyla istifade edecekti. 1 Nisan 1932 yılında Binbaşı rütbesine terfi ettirilen Rommel 1 Ekim 1933'te Goslar'daki 17'nci Piyade Alayı'nın 3'üncü Taburu'nun ("Goslarer Jäger") komutasına atanmasıyla uzun süre sonra ilk defa bir birliğin komutanlığına atanmış oldu. 30 Eylül 1934'te Adolf Hitler'le ilk kez burada karşılaştı. 1 Mart 1935'te Yarbay rütbesine terfi etmesinden birkaç gün sonra Hitler, orduya alımları yeniden başlattı ve bu, yeni bir ordunun kuruluşu anlamına geliyordu. Ne var ki bu yeni gelişme Rommel'in kariyerinde ciddi bir etki yaratmadı. 15 Ekim'de Postdam'daki *Infanterieschule*'ye eğitmen olarak atandı ve 1936 yılının yaz mevsiminde gerçekleştirilen Nazi Partisi mitinginde Hitler'in askerî eskortu olarak görev aldı. 7 Ocak 1937'den itibaren herhangi bir noktada görevlendirilmeyen Rommel, 25 Şubat'ta Savaş Bakanlığı'nın irtibat subayı olarak *Hitlerjugend*'in (Hitler Gençliği) lideri olan Baldur von Schirach'ın yanında görevlendirildi. Ancak Rommel ve Schirach arasındaki ilişkinin pürüzsüz olduğu söylenemezdi. Aynı yıl çok bilinen *Infanterie Greift an* (Piyade Taarruzu) isimli çalışmasını yayımladı. Rommel'in bu kitabı kişisel bir hatırat olmaktan çıkıp harp okullarında ve harp akademilerinde okutulan bir çalışma hüviyetini aldı. 1945 yılına gelindiğinde kitap satışları 400.000 kopyaya ulaşacaktı. 1 Ekim 1937'de Albay olan Rommel, 1-9 Ekim 1938 tarihlerinde Hitler'le yeniden bir araya geldi. Südetler'in ele geçirildiği

Nisan 1941 yılında *Storch* model uçaktan bakıldığında görülebilen sıradan bir manzara: Alman vasıtaları çöl yolunda son hızla ilerliyor.

Rommel, 5 Kasım 1943 tarihinde kuzeybatı Avrupa'daki kıyı tahkimatlarını denetlemekle görevlendirildi. 6 Haziran 1944 tarihli Müttefik çıkarmasından önce kıyı savunması Rommel sayesinde bir hayli güçlendirilmişti.

bu süreçte *Führerhauptquartier*'a (Hitler'in Karargâhı) komuta edip Hitler'e şahsî olarak eskortluk yaptı. Hiç de tesadüfi olmayan bir şekilde 10 Kasım'da Wiener Neustadt'daki *Kriegsschule*'nin komutanlığına atandı ve 15-23 Mart 1939 tarihinde bir kere daha *Führerhauptquartier*'a komuta etmek için bu görevinden kısa süreliğine ayrıldı. 1 Ağustos 1939'da Tuğgeneral rütbesine terfi eden Rommel, aynı ayın 23'ünde (seferberlik esnasında) tekrardan *Führerhauptquartier*'in komutasına atandı ve Polonya seferi süresince bu görevi sürdürdü. 1940 yılının başlarında Hitler kendisine hangi birliğe komuta etmek istediğini sorunca hiç tereddüt etmeden cevap verdi: bir Panzer tümeni.

Rommel, 12 Şubat 1940 tarihinde 7'inci Panzer Tümeni'nin başına geçti. Bu tümen, Tümgeneral Georg Stumme tarafından komuta edilen 2'nci Hafif Tümen'in (süvari ve zırhlı unsurlardan oluşan karma bir birlik) bünyesinden çıkarılıp 18 Ekim 1939'da meydana getirilmişti. Stumme ayrıca Rommel'in yerine 1942 yılının Eylül-Ekim aylarında kısa süreliğine Afrika Panzer Ordusu'nun komutasına refakat edecekti. Savaşın başlarındaki bu dönemde mevcut on Panzer tümen komutanı arasında yalnızca Rommel'in tugay ve tümen seviyesinde birlik idare tecrübesi yoktu. Polonya seferinde arazide görev almayan tek kişi yine oydu.

Rommel'in komutasındaki 7'nci Panzer Tümeni 10 Mayıs 1940 tarihinde Dinant bölgesini geride bırakıp Meuse Nehri istikametinde Belçika'da taarruza kalktı. Rommel'in tümeni, 5'inci Panzer Tümeni'yle birlikte ilerliyordu. Her iki tümen de Hermann Hoth'un komutasındaki XV'inci Kolordu'ya bağlıydı. 12 Mayıs tarihinde Meuse Nehri geçilerek nehrin diğer yakasında bir köprübaşı teşkil edildi. 15 Mayıs'ta Rommel batı istikametinde taarruz ederek Fransız hatlarını yardı ve bu süreçte 1'inci Zırhlı Tümen'in büyük kısmını imha etti. 17 Mayıs'ın ilk saatlerinde 7'nci Panzer Tümeni tıpkı Guderian'ın daha güneydeki Panzer tümenleri gibi Sambre Nehri'ni geçmiş bulunuyordu. 18 Mayıs'ta Cambrai istikametinde harekete geçen tümen, iki gün sonra Arras'a vardı. Rommel'in 7'nci Panzer Tümeni 21 Mayıs tarihinde Arras'ta Müttefiklerin karşı taarruzuna göğüs germek durumunda kaldı. Bu, Almanların başlattığı hızlı hücumun ardından Müttefikler'in teşebbüs ettiği tek ciddi karşı taarruzdu. İngiliz Matilda tanklarının başı çektiği bu karşı taarruz, Alman birlikleri arasında ciddi bir kargaşa yaratmış olsa da durum en nihayetinde kontrol altına alındı ve karşı taarruzun geri püskürtüldüğü süreçte 36 Matilda tankı imha edildi.

Tarihler 23 Mayıs'ı gösterdiğinde tümen, Dunkirk Cebi'nin güney kesiminde yer alan Aa Kanalı'nın berisinde konuşluydu. Hitler'in vermiş olduğu "dur emri" sebebiyle taarruz ancak 26 Mayıs'ta başlatılabildi. Tümen ertesi gün kanalı aşıp Lille istikametinde taarruza geçti. Kaçmayı başaramamış ve cepte mahsur kalmış durumdaki Müttefik kuvvetlerinin geri kalanı teslim olmadan önce 7'nci Panzer Tümen'i mayıs ayı bitmeden cephe hattından çekildi ve Rommel gerçekleştirdiği vurgunun çetelesini çıkardı: 6849 askeri esir almış, 48 tankı ele geçirmiş ve 313 tankı imha etmişti.

Rommel'in 7'nci Panzer Tümeni'nin 5 Haziran'da Amiens ve Abbeville arasında uzanan Somme Nehri istikametinde taarruz etmesiyle Batı'daki seferin ikinci safhası başlamış oldu. Fransız savunmasının yarılması adına girişilen şiddetli çarpışmaların ardından tümen, 10 Haziran'da Dieppe ve La Havre arasında bulunan St. Valéry'deki limana vararak denize ulaşmayı başardı. 12 Haziran tarihinde bu noktada Fransız kolordusuna ait unsurların tamamı ve 51'inci İngiliz Tümeni teslim oldu. Aralarında bir düzine generalin de bulunduğu 12.727 asker, 7'inci Panzer Tümeni tarafından esir alındı. Ayın 17'sinde Cherbourg istikametinde yola çıkan tümen bir günde 240 kilometre yol kat ederek ertesi gün varış noktasına ulaştı. Cherbourg kalesi 20 Haziran'da teslim oldu. Ertesi gün ise Fransızlar Almanlarla ateşkes antlaşması imzalamak üzere masaya oturdu. 10 Mayıs tarihinden itibaren Rommel'in Panzer Tümeni toplamda 97.648 düşman askerini esir almış, 277 sahra topu, 64 tanksavar top, 458 tank ve zırhlı araçla beraber 4000'den fazla kamyonu ele geçirmişti. Kayıpları ise diğer Panzer tümenlerine kıyasla daha fazlaydı. 682 asker hayatını kaybetmiş, 1646 asker yaralanmış, 296'sı kayıplara karışmış, 42 tank ise kullanılamaz hâle gelmişti. 17 ve 21 Mayıs tarihlerinde Rommel'in 1. ve 2. Sınıf Demir Haç nişanlarına 1939 rozetleri işlendi. 27 Mayıs'ta ise Şövalye Haçı'yla taltif edildi.

Talih Rommel'in yanında olmasaydı, kariyeri bambaşka bir noktaya doğru gidebilirdi. İngilizlerin Sirenayka'yı ele geçirmeleriyle ve bölgedeki İtalyan Ordusu'nun bozguna uğramasıyla sonuçlanan Kuzey Afrika'daki *Pusula* Harekâtı'nın ardından Hitler, İngilizlerin Trablus'a ilerlemelerini önlemek için bölgeye bir "tampon kuvvet" göndermeye karar verdi. 3 Şubat 1941'de, Afrika'ya gönderilmesi planlanan kuvvetin komutanı olan Hans von Funck'un yerine Rommel atandı. Aynı esnada kuvvet, kolordu seviyesine yükseltildi ve 19 Şubat'ta birliğe Alman Afrika Kolordusu ismi verildi. 7 Şubat'ta Tümgeneral rütbesine terfi eden Rommel ayın 12'sinde Afrika topraklarına ayak bastı. Burada 2 yıl boyunca inişli çıkışlı bir muharebeler silsilesini idare edecek, bu

Rommel'in Müttefik çıkarma tehdidine karşı oluşturduğu savunma planının merkezinde, Panzer tümenlerini tehdit altındaki kıyılara yakın şekilde konuşlandırmak yatıyordu.

süreçte "Çöl Tilkisi" namına sahip olacak, terfi edecek ve madalyalarla taltif edilecekti. Sirenayka'nın yeniden ele geçirilmesinin ardından 20 Mart'ta Şövalye Haçı'na Meşe Yaprakları eklendi; 1 Temmuz'da ise Panzer Korgeneral rütbesine terfi etti. 15 Temmuz'da onun komutası altında Afrika Panzer Grubu teşkil edildi. Mihver kuvvetlerinin Aralık 1941'de Sirenayka'dan bir kere daha sökülüp atılmasından sonra Rommel Ocak 1942'de bir kere daha taarruza kalktı ve bu kez Tobruk'daki savunma mevzilerine ulaşana kadar durdurulamadı. Bu ikinci ilerleyiş 20 Ocak'ta Şövalye Haçı'na Kılıçlar'ın eklenmesini sağladı. 30 Ocak'ta Orgeneral rütbesine terfi edince komutası altındaki kuvvetin ismi de Afrika Panzer Ordusu olarak değiştirildi. Mayıs 1942'de İngiliz kuvvetlerinin savunduğu Gazala Hattı'na taarruza kalkan Rommel, Tobruk'u ele geçirdi ve 22 Haziran 1942'de Feldmareşal rütbesine yükseltildi. Akabinde Mihver kuvvetleri El Alameyn'e ulaşsa da Kasım ayında burada mağlup edileceklerdi. Tunus istikametinde yapılan ricatın ardından kendisine yeni kurulan Afrika Ordular Grubu'nun komutası verildi. Rommel 9 Mart'a kadar bu birliğe komuta edecek ve o tarihte Avrupa'ya dönecekti. 11 Mart'ta Şövalye Haçı'na bu kez pırlantalar eklendi.

Mussolini'nin devrilmesinden ve İtalya'nın savaş dışı kalmasından kısa süre önce 15 Temmuz 1943 tarihinde Rommel'e Kuzey İtalya'da konuşlu olan B Ordular Grubu'nun komutası verildi. Başlarda bu harekât alanının komutasını üstlenmesi planlansa da Hitler daha sonra fikrini değiştirerek onun yerine Kesselring'i atadı. Rommel ise 5 Kasım'da Fransa'nın kuzeyine gönderilip kıyı tahkimatlarının denetlenmesinden sorumlu kılındı. 1 Ocak 1944 tarihinden itibaren de bir kere daha bu kez Kuzeybatı Avrupa'da bulunan B Ordular Grubu'nun başına getirildi. 6 Haziran'da Müttefiklerin Normandiya'ya çıkarma yapmasıyla Rommel kendini cephe hattında bulmuş oldu. 17 Ocak'ta içinde bulunduğu aracın bir hava taarruzuna uğraması sonucu yaralanarak Almanya'ya gönderildi. Burada Hitler'e suikast girişiminde bulunma suçlamasıyla karşı karşıya kalıp 14 Ekim'de intihar etti.

KADER SAATİ

Profesyonel Asker

General Helmuth von Moltke'nin (Prusya Genelkurmay Başkanı, 1857-88) şu meşhur ifadesi Almanların modern harp etme şeklinin hangi kaide üzerine kurulduğunu net bir şekilde ortaya koyar: "Düşmanın ana unsuruyla temas edildikten sonra hiçbir plan geçerliliğini koruyamaz." Muharebe alanındaki vaziyet sık sık ve hızlı bir şekilde değiştiği için, detaylı ve büyük bir titizlikle hazırlanan planlar neredeyse işe yaramaz bir duruma gelir çünkü bu planlar değişen duruma karşılık verecek mahiyette değildirler. Moltke, planlama yapmayı tamamen terk etmiş olmamakla birlikte kuvvetlerin başlangıçtaki konuşlandırılmalarının ve muharebe alanına ilerleyişlerinin (*Aufmarsch*) önemine vurgu yaptı. Bunun yanında, muharebe alanındaki değişen durumlarla baş edebilmenin tek yolunun kişisel inisiyatifler temelindeki esneklik olduğunun bilincindeydi. Bu da, taktik sistemden ziyade bir komuta yöntemi olan *Auftragstaktik*'in ortaya çıkmasına yol açtı. Bu yöntemde komutan, ulaşılması gereken hedefi astlarına açıklıyor ve astlar da ellerindeki kuvveti göz önünde bulundurarak bu hedefe hangi araçlarla ve yöntemle ulaşacağına kendileri karar veriyordu. Böylelikle birlik komutanlarından değişen

durumları hızlı ve doğru bir şekilde değerlendirmeleri ve duruma uygun kararları verdikten sonra astlarına verecekleri uygun emirlerle bu kararları hayata geçirmeleri bekleniyordu.

20. yüzyılın başında, uzun süredir var olan köklü taktik sistemler bu komuta sisteminin uygulanmasına birtakım kısıtlamalar getiriyordu. Rommel henüz bir askerî öğrenciyken Alman piyadeleri 1906 yılının talimnamesine göre eğitiliyordu ki bu da 1888 yılına ait talimnameden pek de farklı sayılmazdı. Her ne kadar makineli tüfekler ve toplar göz önünde bulunduruluyorsa da muharebe alanının "yıldızı" hâlâ piyadeler olarak görülüyordu. Taarruz stratejisinin temelinde (tabur kuvvetine varan) güçlü bir piyade hattının yakın düzende ilerlemesi, düşmana hızla bir şekilde boyun eğdirebilmek için "ateş üstünlüğünü" sağlaması ve akabinde hedefteki mevzii işgal etmesi yatıyordu.

1914'ün sonlarına doğru bu düşüncenin artık geçmişte kaldığı iyice anlaşılmaya başladı. Batı Cephesi'nin muharebe alanlarında hareket serbestisini sağlamak için 1915 yılından itibaren *Stosstrupp* ya da Taarruz Kıt'ası diye adlandırılan birlikler temelinde yeni bir taktik sistem geliştirildi. Bu sistem, çeşitli silahlar ve teçhizatla donatılmış küçük muharebe gruplarının (*Kampfgruppen*) yakın topçu desteğinin himayesinde hücum etmesine dayanıyordu. Bu gruplar bağımsız bir şekilde hareket ediyor, düşmanın savunma hatlarındaki boşlukları tarıyor, bu boşluklardan içeri akıyor, kanatlardan ya da geriden düşman mevzilerine hızla hücum ediyor, hatta kimi zaman bu mevzileri pas geçip geri bölgedeki muhabere ya da ikmal hatlarına saldırıyorlardı. Akabinde diğer düzenli birlikler taarruza kalkıp cephe hattını yarıyor ve daha büyük bir yarma harekâtı için dayanak noktası oluşturuyordu. Bu taktik, 1918 yılının bahar mevsiminde Batı Cephesi'nde büyük ölçekte kullanılmadan önce ilk olarak Doğu Cephesi'nde, daha sonra da Caporetto'da denendi. Böylelikle Moltke için son derece önemli olan manevra, hız, hareket ve esneklik kavramları muharebe alanlarına geri getirilmiş oldu. Ancak bu sistem, alt rütbeli subaylara kadar uzanan *Auftragstaktik* yöntemi uygulanmadan gerçekleştirilemezdi. Bu yüzden Rommel gibi subaylar büyük taarruzların başını çekerek düşük toplumsal statülerine rağmen muharebe alanlarında ne kadar değerli olduklarını kanıtlamış oldular. Bu da Prusya Ordusu için sonun başlangıcı, Alman Ordusu içinse yepyeni bir başlangıç anlamına geliyordu.

General Hans von Seeckt'in büyük oranda etkilediği savaş sonrası Alman Ordusu doktrini, *Führung und Gefecht der Verbundenen Waffen* (Kuvvetlerin *Müşterek Komutası ve Muharebesi, 1921*) isimli talimnameyle yayılacaktı. 1936 yılında bu talimnamenin çokça bilinen *Truppenführung* (Birliklerin Komutası) ismiyle tashih edilmiş baskısı yayımlandı. *Auftragstaktik* yöntemi *içerisinde artık komutanlar her seviyede muharebelerin kilit aktörleri* hâline geldi. Alman Ordusu'ndan gelen emirler hâlâ emirdi ancak 1921 yılında Seeckt'in ileri sürdüğü gibi "Eğer verilen emir, genel amaca hizmet etmeyecek bir hâl alırsa ya da başka olaylar sonucunda emrin değiştirilmesi icap ederse, dikkate alınacak olan şey [o birliğin komutanının vereceği] karardır." 1914-15 gibi erken tarihlerde Rommel'in genç bir teğmen olarak yapmış olduğu şey de tam olarak buydu. 1936 yılının *Truppenführung* isimli talimnamesinde şu ifadeler yer alır:

> Savaş sırasında sonsuz sayıda farklı durumla karşılaşılabilir. İçinde bulunulan koşullar öyle sık ve beklenmedik şekilde değişir ki bunları önceden kestirebilmek imkânsızdır,... Savaş kapıyı çalmadan önce, doğabilecek her durum karşısında mantıklı, kararlı ve cesur bir şekilde hareket edecek özgür düşünceli ve faal savaş-

çılara ihtiyaç vardır. Fiziksel egzersizi alışkanlık hâline getirmek, kendini çetin bir şekilde yetiştirmek, azim, özgüven ve cesaret bir askerin en zorlu koşulların bile üstesinden gelmesini sağlar. Komutanın ve askerlerin kalitesi bir birliğin muharebe gücünü gösterir. Bununla beraber bu birlik yüksek kalitede ikmal malzemesiyle ve bakım hizmetleriyle desteklenmelidir. Yüksek seviyedeki muharebe gücü nicelik açısından sahip olunan dezavantajı ortadan kaldırır. Muharebe gücü ne kadar yüksek olursa savaşın idaresi o derece kolay ve esnek olur.

Rommel'in yazdıkları ve yaptıkları incelenirse, benimsemiş olduğu yöntemin yukarıda bahsi geçen Alman muharebe doktriniyle neredeyse tamamen örtüştüğü görülebilir. *Truppenführung*'a göre *Auftragstaktik* "emir" ve "durum" temelli bir komuta yöntemidir. Bu yöntemde "emir", erişilmesi gereken amaçken, "durum"dan kasıt bu amaca ulaşırken karşılaşılabilecek engellerdir: "Durumun karmaşık olması son derece normaldir ve düşmanla ilgili detaylar çok nadiren tam olarak öğrenilebilir. Düşmana ilişkin bilgi edinmeye çalışmak görev icabı normalse de bu süreçte oturup gelecek bilgileri beklemek büyük bir hatadır." Komutanlar her seviyede kararlılık, hız ve esneklik gibi modern savaşın hayati unsurlarını göz önünde bulundurmak mecburiyetindedir. Dolayısıyla, "... elverişli durumlar hızlı bir şekilde tespit edilip bu durumlardan kararlılıkla faydalanılmalıdır." Bunun yanında, "Sürpriz, başarıya ulaşmak için hayati öneme sahip bir unsurdur." Tüm bu sebeplerden dolayı Alman komuta sistemi basit tutulmuştu; emirler basit, kısa ve hızlı bir şekilde veriliyor, komutanlar, genellikle şifahi şekilde verilen emirleri yerine getirirken "...bütünün bir parçası" olarak hareket ettiklerinin bilincinde oluyordu. Bu da şu anlama geliyordu; Komutanlar muharebe alanındaki durumu gözlemleyecek, eğer mevcut durum değişmişse ya da beklenilenden farklı olduğu ortaya çıkmışsa verilen emri değiştirecek, bunu üstlerine rapor edecek ve aldığı bu kararın sorumluluğunu üstlenecekti. Muharebe alanındaki durumu gözlemleyebilmenin en iyi yolu komutanın vaziyeti kendi gözleriyle görmesi olduğu için Alman komutanlar "cepheden komuta etme" kavramını benimsemişlerdi. Dolayısıyla durumu değerlendirebilmek için cephe hattına mümkün olduğunca yaklaşırlardı. Bu, Rommel için de çok önemli addedilen bir yöntemdi. "Bana kalırsa, bir komutanın görevleri, kurmaylarıyla yaptığı çalışmalarla kısıtlı olmamalıdır. Bir komutan aynı zamanda komuta etmenin detaylarıyla da ilgilenmeli ve cephe hattını sık sık ziyaret etmelidir..." (*The Rommel Papers*, s. 226).

Bununla beraber Rommel'in bakış açısına göre başarıya ulaşmadaki tek ölçüt muharebeyi cephe hattından idare etmek değildi. Hız ve kararlılık gibi kavramlar Alman generalin zihninde bir kere daha ön plana çıkacaktı:

> Motorize muharebe tecrübelerimden öğrendiğim ilk derslerden biri şudur: Muharebenin akıbetini, harekât esnasındaki manevra sürati ile sevk ve idaredeki hızlı reaksiyonlar belirler. Birlikler verilen görevleri en hızlı şekilde gerçekleştirebilmeli ve kusursuz bir eşgüdüm içerisinde hareket etmelidir. Standarda razı olmak ölümcül sonuçlar doğurur. Daima en üst düzey performans arzu edilmeli ve elde edilmeye çalışılmalıdır çünkü daha fazla çaba gösteren daha hızlı olur ve muharebeyi daha hızlı olan kazanır. Subaylar ve astsubaylar birliklerini daima bu çerçevede eğitmelidir. (*The Rommel Papers*, s. 225)

Rommel'in savaşa yaklaşımının temel kaidelerinden biri hiç şüphesiz hızdı. 1940 seferine ilişkin notlarında şu yorumda bulunuyordu: "Bir komutanın verilen bir emri yerine getirmedeki yegâne ölçütü, kendisine verilen süre olmalıdır.

Komutan, görevi verilen süre içinde yerine getirmek için elindeki tüm icra gücünü kullanmalıdır" (s. 119). Şu ifadesi de önemlidir: "Bir Panzer Tümeni'nin subayları genel plan çerçevesinde özgürce düşünmeyi ve hareket etmeyi öğrenmelidir. Gelecek emirleri beklemesine gerek yoktur" (s. 17). Gelgelelim bu düşünce yapısı astlarıyla arasında birtakım problemlere yol açtı. Rommel'e göre bunlar, *Truppenführung*'da belirtildiği gibi "en zorlu koşulların bile üstesinden gelmelerini sağlayacak olan fiziksel egzersizi alışkanlık hâline getirme, kendini çetin bir şekilde yetiştirme, azim, özgüven ve cesaret" gibi özelliklerden yoksun askerlerdi. Öte yandan Rommel tüm bu özelliklere sahipti ve astlarından beklediği de buydu. 17 Temmuz 1944 yılında aldığı yaralardan dolayı nekahet dönemindeyken modern askerî liderlik konusuna ilişkin notlar almıştı ve söz konusu durum Rommel'in aldığı bu notlarda da açıkça görülmektedir:

> Muharebenin kaderini tayin edecek olan geleceğin taktik seviyedeki komutanları -taktik seviye ifadesini kullanıyorum, zira gelecekteki muharebelerin odak noktası düşmanın muharebe gücünün taktik seviyede parçalanması olacaktır- yalnızca üstün seviyede zihnî kabiliyetlere değil aynı zamanda verilen görevi yerine getirebilecek çok güçlü bir karaktere de sahip olmalıdır. Çünkü motorizasyonun taktiksel ihtimalleri çok çeşitli hâle getirmesi, gelecekte muharebenin gidişatına ilişkin kabaca tahminlerde bulunmaktan ötesini mümkün kılmayacaktır. Dolayısıyla da muharebenin kaderi; zihnin esnekliği, sorumluluğun tutkulu bir şekilde üstlenilmesi, atılganlıkla dikkatin kusursuz birleşimi ve muharip birlikler üzerindeki üstün hâkimiyet durumu sonucunda tayin olunacaktır.
> *The Rommel Papers*, s. 517

Arazi Komutanı

Durumu çok çabuk değerlendirip ona göre hareket etme konusunda Rommel'in doğal bir yeteneğe sahip olduğu su götürmez bir gerçekti. 9'uncu Piyade Alayı'nın 9'uncu Bölüğü'ne komuta ederken 29 Ocak 1915'te karşı karşıya kaldığı durum ve bu durumla başa çıkma şekli, genç Rommel'in yaşlı ve daha tecrübeli olan Rommel'den çok da farklı olmadığını gösteriyor. Gerçekleştirdikleri ilk taarruz o kadar da zorlu değildi; bölük, yakınlardaki Alman 3'üncü Tabur'unun sol tarafına doğru hareket edip Fransız savunma hattının üç aşamasını kolaylıkla ele geçirdi çünkü Fransızlar geri çekiliyordu. 1.5 km kadar ilerledikten sonra Rommel ve askerleri dikenli tellerle yoğun bir şekilde korunan bir başka Fransız müstahkem mevkiine rastladı. Bu kez askerlerinin kendisini takip etmede isteksiz davrandığını gören Rommel umutsuz önlemlere başvurmak zorunda kaldı. Taarruzda başı çeken takımın komutanını kolundan yakalayıp, "Ya emirlerime derhal uyarsın ya da seni çeker vururum" dedi. Bu yöntem işe yaramıştı ve kısa süre sonra bölük dört Fransız koruganının içine girmeyi ve sırtlarını dikenli tellere vermeyi başardı. Ancak o sırada Fransızlar kanatlardan onlara ateş açmaya ve büyük kuvvetlerle 9'uncu Bölük'ün tuttuğu mevziye saldırmaya başladı; Rommel derhal destek istediyse de beklediği destek gelmediği gibi bölük de kanatlarda ve önde düşman kuvvetleri, arkada ise dikenli teller olmak suretiyle kuşatıldı. Fransızlar onları geri çekilmeye zorluyordu. Rommel'in aktardığına göre o anda önünde üç seçenek vardı: son kurşuna kadar savaşıp teslim olmak, dikenli tellerin arasından geri çekilmeye çalışmak ki bu büyük miktarlarda zayiat vermek anlamına geliyordu ve son olarak taarruz etmek. Rommel taarruz etmeyi seçti ve düşman tarafında karmaşıklığa ve düzensizliğe yol açtı. Hatları bir kere yarılan Fransızlar Rommel'in bölüğünün

Birliklerini cephe hattından komuta etmek, kariyeri boyunca Rommel'in komuta kavramının kilit unsurunu teşkil etti. Rommel fotoğrafta, Mayıs 1940 tarihinde başlayan Batı'daki Alman taarruzu esnasında 7'nci Panzer Tümeni'ne mensup subaylarla birlikte haritaları incelerken görülüyor. (NARA)

hızına yetişemedi. Akabinde hiç durmadan ilerideki Fransız savunma hattına da ulaşan Rommel'in askerleri, hattı koruyan dikenli tellerin arasından kendilerine bir yol açıp 2'nci Tabur'un geri kalanıyla birleşmeyi başardı ve bu süreçte yalnızca 5 asker yaralandı. Rommel, bölüğünün elde ettiği başarıdan hiçbir birliğin yararlanamamasını daha sonra büyük bir talihsizlik olarak değerlendirecekti. Rommel adeta zar atmış gibi görünse de kendisi durumu böyle değerlendirmiyordu. Alman subayları durumu değerlendirip düşmanı gafil avlayacak şekilde derhal hareket etmek üzere eğitilmişlerdi ve bu da zar atmak olmuyordu. Yıllar sonra Rommel, Kuzey Afrika'daki savaşa ilişkin tuttuğu notlarda iki meselenin farkını şöyle ortaya koyacaktı:

> Tecrübelerime dayanarak, cesur kararların en büyük başarı ihtimallerinin anahtarı olduğunu söyleyebilirim. Ancak stratejik ve taktiksel cesaret ile askerî anlamda zar atmanın farkını açıkça belirtmek gerek. Cesurca girişilen bir harekâtta başarı kesin değildir ancak başarısızlık durumunda elde, doğabilecek herhangi bir durumda vaziyeti idare edebilecek miktarda bir kuvvet kalır. Zar atma durumunda ise girişilen harekât ya zaferle ya da kuvvetlerin tamamen imha edilmesiyle sonuçlanır. Bununla birlikte zar atılması gereken durumlar da vuku bulabilir. Örneğin, olayların normal seyrine göre mağlup olmak artık yalnızca zaman meselesi ise ve zaman kazanmanın herhangi bir getirisi yoksa yapılacak tek şey çok yüksek riskli bir harekâta girişmektir.
> *The Rommel Papers*, s. 201

Rommel cesur bir komutandı. Zar atanlardan değildi. Kolovrat Sırtı'nda gerçekleşen muharebe ve akabinde sürdürülen ilerleme hem Rommel'in muharebe alanlarına ilişkin becerisinin kusursuz bir yansıması hem de bir arazi komutanı olarak elde ettiği başarıların en parlak örneklerindendi. Bir kere daha Rommel, durumu birinci elde değerlendirmiş, askerleriyle birlikte zorlu bir arazide düşmanın karşısına dikilmiş, cesurca kararlar vermiş ve önüne çıkan engelleri bir bir aşmıştı.

Rommel, Kolovrat Sırtı'nda yaşanan mücadeleden birkaç gün sonra, gelecekte kariyerini şekillendirecek olan savaşın değişen doğasını tecrübe etmeye

başladı. 7 Kasım'da askerlerini bir dağ geçidindeki İtalyan mevziine doğru taarruza kaldırmıştı. İtalyanlar ilerleyen Alman koluna buradan ateş kusuyordu. Bunun üzerine Rommel, üç piyade ve bir makineli tüfek bölüğünü alıp döne döne çıkan yoldan dağın yukarı noktalarına yürüdü. Burada makineli tüfek bölüğü koruma ateşi açarken piyadeler de taarruza kalkacaktı. Gelgelelim Rommel makineli tüfek bölüğünün ateş sahasını ayarlamakta çok vakit kaybedince makineli tüfekler piyade bölüklerinin taarruzuna destek vermekte geç kaldılar. Makineli tüfekler koruma ateşine başladığında ise piyade bölükleri Rommel'in yanlarına gelmesini bekledi. Piyadeler nihayet taarruza kalktığında ise makineli tüfek bölüğü mühimmatını ve etkisini yitirdi. Rommel'in astları onun kendisi ve onlar için biçtiği yüksek standartlara ulaşmakta başarısız olmuşlardı. Rommel'in buradan çıkardığı sonuç son derece basitti: Eğer başarıyı garantilemek istiyorsa her şey bizzat onun kontrolünde olmalıydı.

Biraz da bundan dolayı Rommel'in astlarıyla ilişkisi çoğunlukla problemliydi. Şubat 1940'ta 7'inci Panzer Tümeni'nin başına geçtiği andan itibaren "rahat yaşamayı" tercih eden ve kimilerini "gevşek" olarak nitelendirdiği subayları hakkında sürekli yakınmaya başladı. Birliğin başına geçeli 2 hafta olmamıştı ki tabur komutanlarından biriyle bir tartışma yaşadı ve diğerlerine ibret olsun diye tabur komutanını aynı gün birlikten gönderdi. Kuzey Afrika'dayken de işler çok kolay sayılmazdı. "Seferin ancak sonraki aşamalarında birliklerimle yakın bir ilişki kurma fırsatına sahip oldum ve bu yakınlığı kurduğumuzda onlardan istediğim her şeyi daima yapabilmiş olduklarını fark ettim" diyecekti (*The Rommel Papers*, s. 119). Âdeti olduğu üzere Rommel sıklıkla cephe hattında bulunur, bunu gerekli de görürdü. Sebebini ise şöyle açıklıyor:

> Komutanın ve kurmaylarının, yapılan planları doğru bir şekilde uygulamaları son derece büyük bir önem arz eder. Birlik subaylarının, içinde bulundukları durumda yapılacak olan her şeyi yapacakları zannına kapılmak hataya düşmek olur. Birçoğu kısa süre içinde belli bir uyuşukluk durumuna düşer, akabinde de şu ve ya bu sebepten dolayı bazı emirleri yerine getiremediklerini rapor ederler. Sunulan sebepler daima uydurma olacak kadar basit niteliktedir. Bu türden askerlere komutanın otoritesini hissettirmek ve silkelemelerini sağlamak icap eder. Muharebeyi yöneten ana aktör komutan olmalıdır ve birlikler komutanın doğrudan kontrolünü her daim hissetmelidir.
> *The Rommel Papers*, s. 226

Açıklamalar "cephe hattından komuta etme"nin de ötesindedir. Rommel, bir yandan *Truppenführung*'da belirtildiği gibi tepeden verilen emirlerin "bağımsız bir şekilde düşünülüp uygulanmasına" dayanan *Auftragstaktik* kavramının sıkı bir uygulayıcısıyken bir yandan da astlarını ve emrindeki birlikleri sıkı bir şekilde kontrol ederek pratikte her türlü bağımsız düşünceyi ve uygulamayı ortadan kaldırmış oluyordu. Rommel tecrübelerine dayanarak böyle bir komuta yönteminin tabur seviyesindeki birlikler için hayati önem arz ettiğine açıkça ikna olmuştu. Akabinde aynı prensipleri tümen komutanlığında da uyguladı.

Şubat 1940 tarihinde 7'inci Panzer Tümeni'nin komutasını üstlendiğinde arazi komutanı olarak çok da tecrübesi olduğu söylenemezdi. Daha önce yalnızca piyade taburu ya da tabur seviyesindeki birliklere komuta etmişti. Üstelik 1939 yılındaki Polonya seferinde de tecrübe edinme şansı olmadı. Bilhassa

Dinant hizasından geçen Meuse Nehri, 7'nci Panzer Tümeni'nin ilerlemesinin önündeki ilk engeldi. Rommel, tombaz köprünün tamamlanmasını beklemeden Panzer'lerini feribotlarla karşı tarafa geçirdi. Bu hamlesi çok ciddi bir fark yaratacaktı.

motorize ve mekanize birlikleri komuta etme konusunda son derece tecrübesizdi. Çoğu komutan tüm bunları büyük birer eksiklik olarak görür ve büyük oranda kurmayları ve astlarına güvenirdi. Ancak Rommel böyle yapmadı ve benimsediği yaklaşımın mevcut risklerine rağmen onun için her şey yolunda gitti. Batı Cephesi'nin açıldığı 10 Mayıs 1940 tarihinde Rommel yalnızca 3 aydan daha az bir süredir birliğinin başındaydı. Yine de birkaç haftada elde ettiği olağanüstü başarılar, birliğine *"la division fantôme"* (Hayalet Tümen) isminin takılmasını sağlayacaktı. Alman bir tarihçinin yakın zamanda aktardığına göre, Rommel, Panzer'lerini tıpkı Birinci Dünya Savaşı'ndaki Taarruz Kıt'ası askerleri gibi yönetiyor, piyade teğmen olduğu dönemlerde piyadeleriyle uyguladığı sızma taktiklerinin aynısını bu kez tanklarıyla gerçekleştiriyordu. Öte yandan ilk baştan itibaren, büyük çoğunluğu kendi birliklerinin gerisinde kalan 5'inci Panzer Tümeni'yle (bu birliğe bağlı olup geçici olarak Rommel'in emrine verilen zırhlı müfreze hariç) sorunlar yaşamaya başladı. 12 Mayıs'ın geç saatlerinde Meuse Nehri'ni geçip Dinant'ın birkaç kilometre kuzeyinde bir köprübaşı teşkil eden birlik de geçici olarak Rommel'in 7'nci Panzer Tümeni'ne bağlanan bu zırhlı müfrezeydi. Rommel nehri geçme sürecinde tümenini ikiye bölmeye karar verdi. Bir motorize piyade alayını 5'inci Panzer Tümeni'nin yanına gitmek üzere kuzeye gönderirken diğer bir motorize piyade alayını da Dinant istikametinde güneye gönderdi. Güneye giden alayın 13 Mayıs'ta nehri geçme teşebbüsü, Rommel'in arazi komutanı rolünü kusursuz şekilde uyguladığının göstergesiydi. Daima cephe hattında bulunan Rommel, Panzer birliklerini ileri gönderdi, ateş desteğini koordine etti ve hatta yeni taarruz botları yaptırdı. Yine de ağır ateş desteğine sahip olunamadığı için teşebbüs akamete uğradı. Rommel'e göre bir kez daha bunun sebebi, verilen ağır zayiattan dolayı dehşete düşüp ileri atılmada isteksizlik gösteren astlarıydı. Ertesi gün tümene ait topların getirilmesiyle Rommel bir kez daha nehri geçme teşebbüsünde bulundu ancak nehri geçen ilk taarruz botlarından birine binmek suretiyle bu kez taarruz edecek tabura bizzat kendi komuta etti. Köprübaşı teşkil edilince Rommel tümenin istihkâm personeline bir feribot ve ardından bir tombaz köprü yapılması emrini verdi. Böylece 14 Mayıs sabahında Panzer'ler nehrin diğer tarafına geçmeye başladı.

Meuse Nehri'nin geçilmesinin ardından 7'nci *Schützen* Alayı'nın komutanı olan Albay von Bismarck birliğinin ileri unsurlarının başına geçip güneydeki köprübaşının 5 km ilerisindeki Onhaye kentine doğru ilerlemeye başladı. Sabah saat 8.00'da iletişim henüz kopmadan önce von Bismarck'ın birliğinden bir mesaj geldi. Onhaye'de etrafları sarılmıştı. Bunun üzerine

Batıda Blitzkrieg, Mayıs 1940

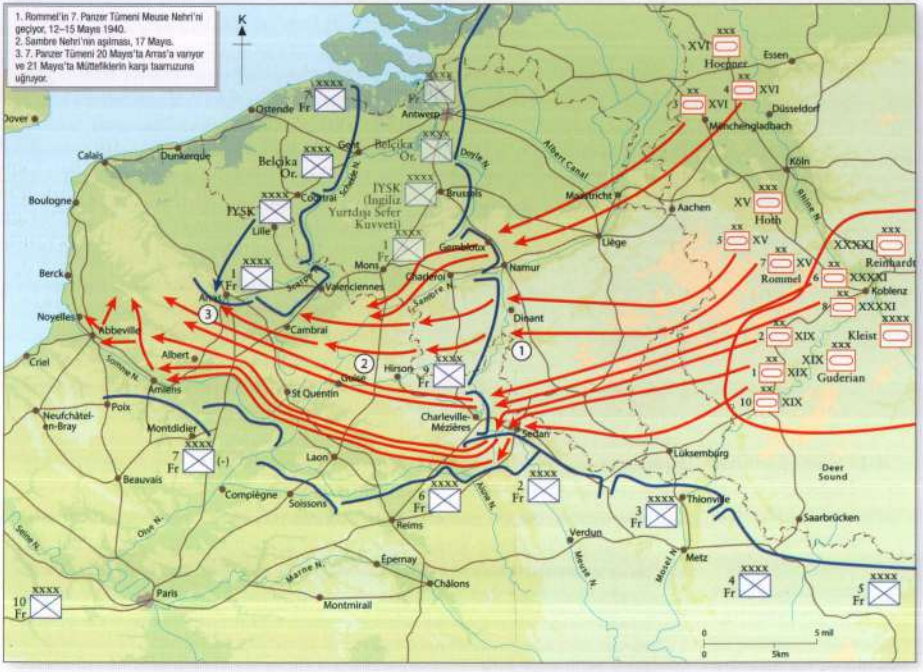

Rommel mevcut tüm Panzer unsurlarıyla tereddüt etmeden Onhaye'ye doğru harekete geçti. Amacı, "... Panzer Alayı'nı Onhaye'nin yaklaşık bir kilometre kuzeyindeki ormanlık alana yerleştirdikten sonra diğer tüm birlikleri bu noktaya getirmekti. Birlikler buradan kuzeye, kuzeybatıya ya da batıya doğru hareket ettirilebilirdi. Karar, durumun nasıl gelişeceğine bağlı olarak verilecekti" (*The Rommel Papers*, s. 12).

Onhaye'nin güney kısmına doğru ilerledikleri esnada Rommel'i düşman ateşi karşıladı. İçinde bulunduğu tank iki kere isabet alırken periskopa gelen bir atış da Rommel'i sağ yanağından yaraladı. Ciddi bir yara değilse de yoğun bir kanama söz konusuydu. "Tankın şoförü derhal gaza yüklendi ve en yakındaki çalılıkların arasına daldı. Sadece birkaç metre ilerlemiştik ki ormanlığın batı kıyısındaki dik bir sırttan kaymaya başladık. En sonunda tank bir yanına yatmış vaziyette durdu. 500 metre ötede mevzilenmiş olan düşmanın bunu görmemiş olması imkânsızdı" (*The Rommel Papers*, s. 12). Tank bir yana bırakılırsa Cosna Dağı ya da Kolovrat Sırtı'nda yaşananlardan pek de farklı bir durum söz konusu değil gibi görünüyor. Rommel bir kere daha düşmanla yaşadığı çarpışmadan sağ kurtuldu ve şiddetli bir çarpışmanın ardından komutasındaki birlikler Onhaye'ye girdi ancak kasabaya girdiklerinde aslında Bismarck'ın gönderdiği mesajın yanlış anlaşıldığı ortaya çıktı. Gönderilen mesajda kuşatıldıklarını (*eingeschlossen*) değil Onhaye'ye vardıklarını (*eingetroffen*) söylemişlerdi. Akşamın ilerleyen saatlerinde 7'nci Panzer Tümeni'nin öncü unsurları Fransızların ikinci savunma hattını da yardı ve 12 km derin-

liğinde bir girinti yarattı. Bu esnada Meuse Nehri üzerine kurulmakta olan ikinci köprü de tamamlandı. Rommel düşman hatlarını tıpkı 1917'deki yöntemle yarmıştı. Ancak bu kez önemli bir farklılık söz konusuydu: Artık Rommel de her noktada bulunamayacağının farkındaydı ve dolayısıyla modern haberleşme yöntemlerine güvenmek zorundaydı. Bu yöntemler arazide görev yapan bir tümen komutanı olarak Rommel'in bu yeni pozisyonunda kilit bir rol oynayacak, net, hızlı ve esnek bir şekilde kullanılacaktı. Rommel, kodlama ve deşifreyle vakit kaybetmemek adına *Stosslinie* (baz hattı) temelinde basit ve pratik bir yöntem kullandı. Bu yöntemde, harita üzerine bir hat çizilir ve birlikler basit işaretlerle o hattın sağında, solunda ve çeşitli yerlerinde işaretlenirdi. Böylece haberleşme tam da *Auftragstaktik*'in ruhuna uygun olarak açık, kısa ve net bir hâl aldı. Örnek olarak, Rommel'in 13 Mayıs, saat sabaha karşı 5.50'de istediği durum raporu verilebilir. Bu, basit bir mesajdı: "*Wie Lage?*" (Ne durumdasınız?). Gönderilen cevap şu şekildeydi: "*0600 S[chützen] R[egiment] 7 Fluss Maas überschritten*" (Nehir saat 6.00'da geçildi). Rommel'in 14 Mayıs'ta verdiği ilerleme emri de aynı basitlikteydi: "*Rommel 1930 Verfolgung mit allem Waffen*" (Rommel saat 19.30: Elinizdeki tüm kuvvetle ilerleyin). Rommel, birliklerini cephe hattından komuta ederken tümeni üzerinde sıkı bir kontrol sağlaması konusunda radyo iletişiminin oynadığı rolün önemine şu şekilde vurgu yapacaktı:

> Meuse Nehri'nin batısında birlikler üzerinde sıkı bir kontrol tesis edilmesini ve değişen durumlara karşı esnek olunabilmesini mümkün kılan şey, tümen komutanının, muhabere kıt'alarının eşliğinde sürekli olarak hareket halinde olması ve emirleri ileri hattaki alay komutanlarına doğrudan iletebilmesiydi. Telsizle mesaj iletme durumu, şifreleme meselesi yüzünden ilk olarak karargâha durum raporlarının iletilmesi, ikinci olarak da gerekli emirlerin karargâhtan gönderilmesi açısından gereğinden fazla zaman alacaktı. Bunun üzerine geri bölgede bulunan harekât personeliyle kesintisiz telsiz bağlantısı kuruldu. Her mesaj için yeniden şifreleme yapma durumu böylece ortadan kalktı. Her gün sabah erken saatlerde ve akşamüzeri tümen komutanı ve onun *Ia*'sı (harekât kurmay subayı) arasında detaylı fikir alışverişi gerçekleştirildi. Bu komuta yönteminin son derece etkili bir yöntem olduğu ortaya çıktı.
> *The Rommel Papers*, s. 13

Bu yöntem Alman Ordusu'nda ve bilhassa Panzer tümenlerinde kullanıldı. Rommel, büyük oranda sürekli dile getirdiği "cephe hattından komuta etme" arzusundan dolayı diğerlerine kıyasla bu yöntemin çok daha tutkulu bir savunucusuydu. Aslına bakılırsa Batı'daki sefer süresince sergilediği komutanlık becerileri, özellikle de zırhlı birlikler konusunda tecrübesiz bir piyade komutanı olduğu göz önünde bulundurulursa, ondan çok daha fazla tanınan ve saygı duyulan "Panzer Generali" Guderian'la gayet de kıyaslanabilir seviyedeydi. Nitekim Guderian, tanklarını Meuse Nehri'nin karşısına geçirmek için Sedan'da tombaz köprünün inşa edilmesini bekleyerek zaman kaybederken Rommel tombaz köprü yapılana kadar tanklarını nehrin diğer tarafına feribotla geçirmişti bile ve bu da Fransız savunmasını yarmasını sağladı. Rommel, bir tümen komutanı ve bir Panzer kumandanı olarak verdiği sınavı başarıyla tamamladı.

Gelgelelim, diğer komutanlarla işbirliğine girmeye pek de istekli olmadığı ve "genel plan çerçevesinde" kendi istediği gibi hareket etmeye meyilli olduğu

görüldü. Meuse Nehri'nin geçileceği kritik saatlerde, elde yalnızca tek bir ağır tombaz köprü kurulabilecek teçhizat mevcutken Rommel teçhizatı talep etti ve en sonunda kolordu komutanı Korgeneral Hoth'un emriyle teçhizatı elde etmeyi başardı. Bu durum 5'inci Panzer Tümeni'nin komutanı von Hartlieb'in bir hayli canını sıkmıştı. Üstüne üstlük Rommel, kendi köprüsünden geçen 5'inci Panzer Tümeni'nin ağır tanklarını müsaade istemeden kendi komutası altına aldı. Bu olay yüzünden 5'inci Panzer Tümeni'ne bağlı 15'inci Alay'ın komutanı Albay Johannes Streich ve Rommel ciddi bir tartışma yaşadı ve ikili arasında büyük bir soğukluk baş gösterdi.

Rommel 27 Mayıs 1940 tarihinde Şövalye Haçı'yla taltif edildi. 7'nci Panzer Tümeni 5 Haziran'da Fransızların teslim olmasıyla sonuçlanacak olan Alman taarruzunun bir parçası olarak Fransa içlerine doğru ilerlemeye başladı. Arkada Alay Karargâhı'na ait bir *PzKpfw II* hafif tankı görülüyor.

Yakınlarda bulunan 5'inci Panzer Tümeni'nin Rommel'in komutasındaki 7'nci Panzer Tümeni'nden daha yavaş hareket ettiği doğruydu ve Hartlieb, 21 Mayıs'ta birliğinin başından alınıp idari bir göreve atandı. Ancak gene de Hartlieb'in Hoth'a 7'nci Panzer Tümeni'nin sürekli olarak tek başına savaşamayacağına ve kolordunun bir parçası olarak hareket etmesi gerektiğine yönelik şikâyetlerinde haklılık payı vardı. Belki Hoth da Rommel'in komuta etme yönteminden çok memnun değildi ancak elinde iki yarma harekâtını destekleyecek sayıda tank olmadığını anladığında Rommel'in arkasında durmaktan başka çaresi kalmadı.

Sefere ilişkin bahsedilmeden geçilmemesi gereken noktalardan biri de düşman kuvvetlerin zayıf tabiatıdır. Fransızlar tam zamanında bir karşı taarruz gerçekleştiremeyince Rommel'in 7'nci Panzer Tümeni 15 Mayıs sabahında yeniden toparlanıp bulunduğu noktadan hareket ederek Onhaye'nin 10 km batısına kadar ilerlemeyi başardı. Kuzeyde ise Fransız 1'inci Zırhlı Tümen'i uzun bir yürüyüşün ardından yeniden toparlanıyor ve bir karşı taarruza hazırlanıyordu. Eğer bu birlik taarruza bir akşam önce kalkmış olsaydı, 7'nci Panzer Tümeni'nin hazırlıksız durumdaki ileri unsurları tarafından tutulan mevzileri hızlı bir şekilde ele geçirebilirdi. Ne var ki ağır Fransız tankları uzun mesafeleri kat etmek üzere tasarlanmamıştı ve dolayısıyla tank nakliye araçlarını beklemeye muhtaçlardı.15 Mayıs sabahında uzun ve karmaşık bir yakıt ikmali işine giriştiklerinde karşılarında Rommel'in taarruza geçmiş olan 7'nci Panzer Tümeni'ni gördüler. Rommel'in ilerleyişi Fransızların ikmal yolunu kesti ve ardından Fransız tümeni yakınlardaki 5'inci Panzer Tümeni tarafından imha edildi. Bazen cesurca hareket etmek ve zar atmak arasındaki farkı yaratan durum zayıf düşman kuvvetleridir. 21 Mayıs tarihinde Arras'ta İngiliz ve Fransız karşı taarruzunu tek başına göğüslemek zorunda kaldığında Rommel'in karşı karşıya kaldığı durum da tam olarak böyle bir şeydi. 5'inci Panzer Tümeni gecikmiş, 7'nci Panzer Tümeni, zırhlı unsurların başı çektiği, piyadelerin ise arkadan geldiği 25 km'lik bir kolda dağınık denebilecek bir düzende ilerliyordu. Almanların tanksavar silahlarına karşı zayıf kalan İngiliz Matilda tankları piyadelerin üzerine giderek

Alman piyade hattını neredeyse çökertme seviyesine geldi. Yaşanabilecek muhtemel bir felaket yalnızca arazide üst düzey bir komutan bulunmamasından kaynaklanan sorunlu İngiliz komuta sistemi sayesinde atlatılabildi. Buna karşılık Rommel cephe hattında bulunuyordu. Rommel'in varlığı piyadelerin çözülmesini engelledi ve hatları tutmayı başarabildiler. Alman hatları iki kez yarılmış olsa da kimse paniğe kapılmadı. Rommel hafif tanksavar ve uçaksavar silahlarından yeni bir ileri savunma hattı kurmayı başardı. Bu hat Matilda tanklarına tesir edemediyse de yanlarındaki hafif tankların icabına baktı. Bu esnada toplardan ve meşhur 88mm'lik ağır uçaksavarlardan oluşan bir ana savunma hattı teşkil edildi. 88mm'lik uçaksavarlar dakikalar içinde 20 tankı imha etmeyi başardı. *Luftwaffe*'nin ve 7'nci Panzer Tümeni'ne bağlı Panzer Alayı'nın olaya dâhil olması, karşı taarruzu kesin bir şekilde akamete uğrattı. Arazi komutanı muharebeyi kazanmıştı.

Çöl Savaşı

1940-41 yıllarında Kuzey Afrika çölünün harekât alanında muharebe eden hiç kimse mekanize savaş tecrübesine sahip değildi. Libya'daki İtalyan komutan Maresciallo Graziani, Kitchener'ın Sudan'a yapmış olduğu seferden ilham alarak Mısır'a doğru ilerlerken İngiliz General O'Connor'ın Mısır üzerindeki İtalyan baskısını hafifletmek için kısıtlı bir karşı taarruz olarak başlattığı harekât, Graziani'nin ordusunu paramparça edip Sirenayka'nın tamamen ele geçirilmesinin önünü kesti. 1941 yılının Ocak ayının başlarında Hitler bölgedeki İtalyan tehdidinin çökeceğinden endişelendiği için harekât alanına önleyici bir kuvvet göndermeye karar verdi. Bu Alman kuvveti, muharebe eden kuvvetler arasında en az tecrübeli olandı. Çöle ilişkin malumat yalnızca zırhlı birlikler müfettişi General von Thoma'nın Ekim 1940 tarihinde bölgede birkaç gün boyunca gerçekleştirdiği teftiş turu ve Birinci Dünya Savaşı'nda Alman orta Afrika kolonilerinde görev yapan General Kirchheim'ın sahip olduğu bilgilerle sınırlıydı. En sonunda Hitler tarafından Afrika Kolordusu'na komuta etmek üzere seçilen Rommel, bu iş için gereken niteliklerin çok azına sahipti. Her ne kadar başarılı sonuçlar elde etmiş olsa da Panzer tümenine komuta ettiği süre zarfı çok da uzun sayılmazdı. Üstelik Rommel Birinci Dünya Savaşı'nda İtalyanlarla savaşmış bir askerdi.[2] Ayrıca Alman subay cemiyeti arasında pek de sempati kazanmış biri değildi. Aksine, hem komuta etme yöntemi hem de Batı'da tümeninin elde etmiş olduğu başarıları anlatan güzel ciltlenmiş bir çalışmayı Hitler'e göndermesi pek çoğunun eleştirilerine hedef olmuştu.

Rommel, Trablus Limanı'nın önünde bir haritayı inceliyor. Haritanın büyüklüğüne bakılırsa Mısır'a ilerleyişin planlarını yapıyor gibi!

Yeni harekât alanının karmaşıklığı hem Hitler'in hem de kurmay heyetinin malumuydu. Ayrıca, 1941-42 kışında tamamlanması planlanan Sovyetler Birliği işgali sona erene kadar da Kuzey Afrika'daki Alman kuvvetlerine takviye birlik gönderilemeyecekti. Mısır'a doğru bir

2 Afrika Kolordusu'na ait geleneklerin büyük bir kısmının Birinci Dünya Savaşı'nda İtalyanlara karşı mücadele eden Alman *Alpenkorps* birliğinden alınmış olduğunu da ifade etmek gerekir. Rommel, bu durumu İtalyanlara hiç belli etmedi. (y.n.)

Sirenayka Seferi, 1941

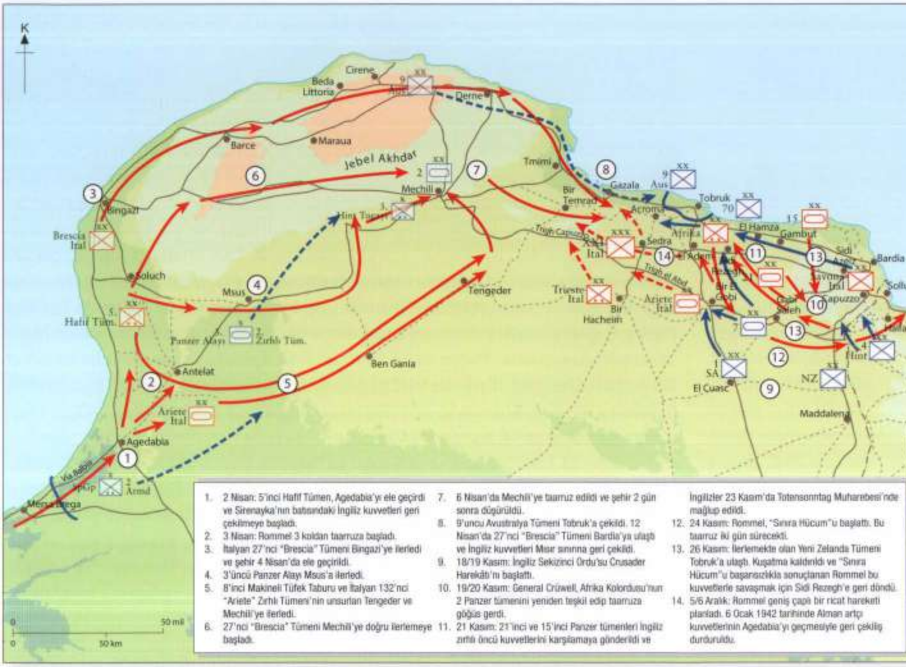

taarruz ancak o tarihten sonra düşünülebilirdi. Rommel, Mihver savunma hattını ileri taşımakla görevlendirildi. Böylece Mayıs'ın ortalarında (Afrika Kolordusu'nun ikinci tümeni olan 15'inci Panzer Tümeni'nin varışının ardından) Agedabia istikametinde taarruza kalkabilecek ve istediği miktarda kuvveti toparlaması hâlinde bir sonraki sonbaharda da Tobruk'a bir harekât düzenleyebilecekti.

Tüm bunlardan önce Alman birlikleri yeni harekât alanını tanımalı ve mevcut şartlara göre talim görmeliydi. Kuvvetler, düşman birliklerinin yok edilmesini sağlayacak olan ana itiş gücünün uygulanacağı *Schwerpunkt*'ta en büyük gücü elde edebilecek şekilde konuşlandırılmalıydı. Mısır'a ilerleyişin başarıya ulaşması ancak bu şekilde mümkün olabilirdi. Üstesinden gelinmesi gereken bir diğer problem de ikmal konusuydu. Tüm ikmal malzemeleri Akdeniz'den gemilerle taşınmak ve Trablus'taki limana indirildikten sonra kamyonlarla nakledilmek zorundaydı. Dengeli bir hızda uygun bir noktaya ilerlenildiği takdirde bir geçici ikmal deposu zinciri kurulabilir, böylece ileri hattaki birlikler için ikmal zincirinin mesafesi büyük oranda kısaltılabilirdi.

Rommel'in Libya'ya varışından iki gün sonra, yani 14 Şubat 1941 tarihinde ilk Alman birlikleri Trablus'a ayak bastı. Rommel hiç vakit kaybetmeden bu birlikleri ileri noktalara gönderdi ve Şubat ayının sonuna kadar El Agheila'nın 25 km yakınında bir ileri savunma hattı teşkil etti. Rommel'in planı

Rommel'in Kuzey Afrika'daki en iyi ve şüphesiz en meşhur silahı kara kuvvetleri envanterinden değildi. 88mm Flak 36/37 uçaksavar topu aslında *Luftwaffe* birliklerine verilmekteydi. Ancak burada uzun menzili ve isabet oranıyla mükemmel bir tanksavar silahı olarak da kullanıldı. (Carlo Pecchi)

Mayıs ayında Tobruk'a taarruz etmekti ancak bu planı ne Hitler ne de ordunun kurmay heyeti onayladı. Bunun üzerine Almanya ve İtalya'da bir dizi toplantı gerçekleştiren Rommel 24 Mart'ta Libya'ya döndü ve 5'inci Hafif Tümen'in komutanı Tuğgeneral Streich'in El Agheila'yı ele geçirip Mersa el Brega istikametine bir keşif birliği göndermiş olduğunu gördü. Rommel'in harekât alanının doğudaki son noktası olan Mersa el Brega gelecekteki taarruzlar için uygun bir sıçrama noktasıydı.

Streich, 31 Mart'ta Mersa el Brega'ya taarruz etti ve şiddetli bir çarpışmanın ardından bölgeyi ele geçirdi. Ertesi gün Agedabia istikametinde bir keşif birliği göndermeyi planlı ancak yalnızca bir müfreze göndermek yerine tüm tümeniyle harekete geçti. Agedabia 2 Nisan'da düşse de bu zafer yüksek komutanın nezdinde pek de olumlu karşılanmadı. Rommel'in resmî olarak üstü olan İtalyan komutan cephe hattının çok ileri gittiği konusunda uyarılarda bulundu ve bunun üzerine Alman yüksek komutası, yakın zamanda gerçekleşecek taarruzların, düşmanın ancak Sirenayka'yı kendiliğinden boşaltması durumunda başlatılabileceğini bildirdi. İngiliz kuvvetlerinin zayıf savunmasını gören Rommel "cesur bir girişimde" bulunmaya karar verdi. 5'inci Hafif Tümen'in ve iki İtalyan tümeninin (zırhlı "Ariete" tümeni ve motorize "Brescia" tümeninin bir kısmı) komutasını üstlenerek 3 Nisan tarihinde daha önce kullandığı *Stosstrupp* taktiklerini kullanarak kale gibi korunaklı Tobruk limanı istikametinde taarruza kalktı.

Muharebe alanlarında pratik zekâyı işleten tek kişi Rommel değildi. Burada Afrika Kolordusu'na mensup askerler ahşaptan yapılmış sahte bir İngiliz M3 hafif tankını inceliyor. (Carlo Pecchi)

Bu ilerleyiş üç koldan olacak şekilde teşkil edilmişti: Alman 3'üncü Keşif Taburu ve İtalyan "Brescia" Tümeni Bingazi'ye doğru ilerleyecek; 5'inci Panzer Alayı, Msus istikametinde hareket edecek; son olarak da Alman 8'inci Makineli Tüfek Taburu ve "Ariete" Tümeni'ne mensup unsurlar çölün derinliklerindeki Tengedar ve El Mechili istikametinde taarruz edecekti. İngiliz 2'nci Zırhlı Tümen'inin adeta eriyip yok olmasıyla İngiliz kuvvetleri kısa sürede çözüldü. Mihver kuvvetlerinin ilerleyişi kısa süre içinde daha da hız kazandı. 4 Nisan'da Bingazi, 6 Nisan'da Derne ve iki gün sonra da El Mechili ele geçirildi. Tobruk yolu açılırken Rommel askerlerine harekâtın nihai hedefinin Süveyş Kanalı olduğunu söylemeye başlamıştı bile. 12 Nisan'da 3'üncü Keşif

Kıt'ası, Bardia'ya vardı. Bu esnada İngiliz seyyar kuvvetleri Mısır sınırına doğru çekilirken 9'uncu Avustralya Tümeni Tobruk'a ve şehri çevreleyen korunaklı savunma hattına doğru çekilmeye başladı.

Kraliyet Donanması, Almanların Akdeniz üzerinden takviye birlik yollamalarını son derece zorlaştırdı. Bu mesele Rommel'in en büyük problemlerinden biriydi. Sefer boyunca Afrika Panzer Ordusu'na verilecek lojistik destek konusunda daha fazla çaba gösterilmesini talep ettiyse de sık sık yeteri kadar destek gelmediğinden yakındı.

Geriye dönüp bakıldığında Rommel'in ilk Afrika zaferi bir parça kusurlu görünüyor. Kendi kuvvetlerinin kapasitesini olduğundan fazla gören Rommel düşmanın becerilerini küçümsemiş ve İngilizlerin zaman kazanmak için topraktan feragat ettiklerini fark etmek yerine çözüldükleri yanılgısına kapılmıştı. Bitip tükenmek bilmeyen çabalarına ve birliklerini daima cephe hattından yönetmesine rağmen komutası altındaki askerler çöl savaşı için yeterli tecrübeden ve eğitimden yoksundu. Göz alabildiğine uzanan dümdüz arazide ilerlerken dağılıyorlar, kimi zaman saplanıp kalıyorlar ve araçları için yakıt bulamıyorlardı. Diğer yandan Tobruk, Almanların başına bela olmuştu. 30.000 gözü kara Avustralyalı tarafından savunulan şehir, Rommel'in, tecrübesiz askerleri ve mevcudiyetinin altındaki birlikleriyle ele geçirebileceği bir yer değildi. 11 ve 12 Nisan'da girişilen ve başarısızlığa uğrayan ilk iki teşebbüsün ardından 13-14 Nisan'da büyük bir taarruz gerçekleştirildi. Şehri çevreleyen savunma hattının yarılsa da bu teşebbüs de başarısızlıkla sonuçlandı. Takip eden diğer girişimler de sonuç vermiyordu. Ne 18 Nisan'da bizzat Rommel tarafından idare edilen taarruzdan ne de 30 Nisan-1 Mayıs tarihlerinde Ras el Mdauuar'a (15'inci Panzer Tümeni'nin taze unsurları kullanılarak) yapılan taarruzdan sonuç alınabilmişti. Kayıplar giderek artarken ikmal malzemesi hızla azalıyordu. Moraller hiç de iyi değildi. Ne var ki İngilizlerin giriştiği başarısız karşı taarruzlar ve Alman istihbaratı sayesinde moraller biraz olsun düzeldi. İngilizlerin 15-16 Mayıs'ta Sollum mevkiine yaptığı karşı taarruz (*Brevity* Harekâtı) ve 15-17 Haziran'da giriştiği harekât (*Battleaxe* Harekâtı), hareket kabiliyeti ve mekanize savaş konusunda sahip oldukları üstünlük sayesinde Almanlar

Sağdaki askerin göğsünde yer alan *Luftwaffe* kartalından da anlaşılacağı gibi burası aslında bir ordu karargâhı değilse de Kuzey Afrika'daki tesislerin bir örneği hüviyetinde. Fotoğraf, askerî personelin hangi şartlarda görev yaptığını göstermesi açısından önem arz ediyor. Fotoğrafta tepedeki yakıcı güneşi engelleyen tek şeyin bir çadır bezi olduğu görülüyor.

Luftwaffe'nin vereceği hava desteğini bekleyen *PzKpfw III* mürettebatı. Rommel'in de ilk elden tecrübe edeceği gibi muharebe alanındaki hava üstünlüğü başarıyı getiren ön şarttı. İngilizlerin 1942 yılının yaz ve sonbahar mevsimlerinde Mısır'da bu üstünlüğü kazanmasıyla Mihver kuvvetleri manevra kabiliyetlerini büyük ölçüde kaybetti. (Carlo Pecchi)

tarafından kolayca geri püskürtüldü. Elbette Afrika Kolordusu'nun istihbarat hizmetlerinin iki harekâtı da önceden bildirmesinin rolü azımsanamayacak kadar büyüktü. Artık Kuzey Afrika'daki Mihver kuvvetlerinin Rommel'in komutası altında yeniden ve bu kez büyük ölçekte organize edilmesi için şartlar olgunlaşmıştı.

15 Temmuz'da Rommel'in komutası altında Afrika Kolordusu'ndan ve eldeki iki İtalyan kolordusundan Afrika Panzer Grubu teşkil edildi. Üçüncü bir Alman motorize piyade tümeni (ilk olarak "Afrika", sonrasında 90'ıncı Hafif Tümen olarak adlandırılacaktı) ise bölgeye gelmek üzereydi. Rommel Tobruk'a yapılacak yeni bir saldırının planlarını hazırlarken kurmay heyeti de Mısır istikametinde yapılacak büyük çaplı bir taarruzun planlarını hazırlamakla meşguldü. Gelgelelim, Sovyetlerle savaş söz konusu olduğu için bölgeye takviye kuvvet gönderilmesi söz konusu değildi ve bu yüzden Afrika'daki taarruz planı uzun bir vadeye yayılmak zorundaydı. Tobruk'a yapılacak olan taarruzun tarihi Eylül olarak belirlendi. Mısır'a taarruz tarihi de Mart 1942 olarak planlandı. Ancak daha sonra Tobruk taarruzunun tarihi ertelendi ve İngilizler ellerini çabuk tutup 19 Kasım'da bir taarruz başlattı. *Crusader* Harekâtı'nı (Almanlar bu harekâtı "*Winterschlacht*" olarak adlandırmıştı) takip eden muharebe, karmaşık bir mahiyette olup iki tarafın yaptığı pek çok hataya sahne oldu. Biraz da istihbarat servisinin uyarıda bulunmayışından dolayı Rommel bu harekâta hazırlıksız yakalanmıştı. Dolayısıyla

Totensonntag Muharebesi

23 Kasım 1941 tarihinde öğleden sonra Totensonntag ya da bir diğer deyişle "Ölülerin Pazarı" başladı. 15'inci ve 21'inci Panzer tümenlerinin zırhlı ve mekanize unsurları 5'inci Güney Afrika Tugayı'nın tuttuğu mevzilere hızla taarruz etti. Almanlar ellerindeki tüm tank ve araçlarla hareket hâlindeyken ateş ediyordu (Bu yaygın bir Alman taktiğiydi). Düşmanı gafil avlayıp 5'inci Güney Afrika Tugayı'nı imha ederken karşı taarruza geçen İngiliz 22'nci Zırhlı Tugayı'na da ciddi miktarda zayiat verdirdiler. Rommel bunun kesin bir zafer olduğunu düşünüp "Sınıra Hücum"u başlatmaya karar verdi. 15'inci Panzer Tümeni'nin 8'inci Panzer Alayı'na mensup bir PzKpfw III (solda) ve PzKpfw II (sağda) Sidi Rezegh istikametinde kuzeye doğru ilerlerken imha edilen bir kamyonun yanından geçiyor.

2
4
8

Rommel, Gazala Muharebesi esnasında bir grup subayla birlikte bir haritayı inceliyor, Mayıs-Haziran 1942. Bu muharebe, Rommel'in komuta yönteminin ve liderlik özelliğinin Mihver kuvvetlerine zaferi getirdiği bir örnekti.

verdiği ilk tepkiler yavaş ve tereddütlü oldu. İki gün boyunca düşmanın yaptığı bu girişimin gerçek bir taarruz olmadığını düşünen Rommel, Belhamed'deki düşman zırhlı birlikleriyle çarpışmak için muharebe alanına ancak 21 Aralık'ta intikal etti. Bu süreçte muharebenin tüm yükü Afrika Kolordusu komutanı Tuğgeneral Ludwig Crüwell'e omuzlarına yıkılmıştı. Rommel'le dört gün boyunca irtibat kuramayan Crüwell en nihayetinde iki Panzer tümenini başarılı şekilde yeniden düzenleyip önce güneye daha sonra da düşmanın öncü unsurlarının bulunduğu Sidi Rezegh istikametinde kuzeye gönderdi. Rommel 22 Kasım'da Crüwell'e emirlerini ulaştırdıysa da Crüwell bu planların "ziyadesiyle detaylı" olduğuna kanaat getirdi ve Rommel'in emrini uygulamamaya karar verdi. Akabinde bizzat başına geçtiği Panzer tümenleriyle 23 Kasım'da Sidi Rezegh'de düşmana ciddi zayiat verdirdi. Bu muharebe daha sonra *Totensonntag* (Ölülerin Pazarı) olarak anılacaktı. Gerçekleştirilen bu taarruz İngiliz kanadında öyle büyük bir krize yol açtı ki İngiliz Sekizinci Ordu'sunun komutanı Cunningham, *Crusader* Harekâtı'na devam edip etmemesi gerektiğini sorgulamaya başladı. Rommel'in ise durumdan en ufak bir şüphesi yoktu: Düşman çok büyük kayıplar vermişti ve Rommel parçalanışı devam ettirmek amacıyla Mısır sınırına doğru ilerlemek ve Sekizinci Ordu'nun ikmal hattını keserek düşmanın çekiliş yolunu kapatmak istiyordu. 24 Kasım'ın ilk saatlerinde bu planını Crüwell'le paylaştı ancak Crüwell Rommel'e daha temkinli bir çözüm önerisi sundu. Ona göre, düşman takip edilip cephe hattının doğusunda kalan alan temizlenmeliydi. Rommel bu görüşe katılmadı ve (önceden ismi 5'inci Hafif Tümen olan, şimdi ise 21'inci Panzer Tümeni olarak anılan birliği komuta eden Streich'in yerine görevlendirilen) Tuğgeneral Johann von Ravenstein'a, "Tüm seferi bu gece bitirme ihtimalin var" dedi. Alman resmî tarihinin ortaya koyduğu ifadelerle açıklamak gerekirse, takip eden gelişmeler sağlam temellere oturtulmuş, kitaba uygun bir askeri harekâtın yakınından bile geçmemektedir.

Rommel, "Akbaba" diye anılan SdKfz 250/3 model komuta aracının üzerinde dürbünüyle muharebe alanını tarıyor. Sağında, Ekim 1941'den Kasım 1942'ye kadar Afrika Kolordusu'nun kurmay başkanlığını yapan Albay Fritz Bayerlein yer alıyor.

Rommel, 15'inci Panzer Tümeni'nin gecikmesi ve vakit geldiğinde harekâtın başlangıç noktasında bulunmamasından dolayı "Sınıra Hücum" harekâtına yalnızca 21'inci Panzer Tümeni'yle başladı. Harekât kısa süre içinde İngilizlerle farklı noktalarda yapılan bir muharebeler dizisine dönüştü. Akşam saatlerine doğru Rommel'in kuvvetleri 70 km'den de uzun bir hatta yayılmış durumdaydı. Öncü unsurlar saat 16.00 sularında sınıra ulaşırken 15'inci Panzer Tümeni sınırın 35 km yakınına ancak akşam saatlerinde varabildi. Afrika Panzer Grubu'nun başkomutanı Rommel, Tuğgeneral Alfred Gause ve Crüwell'le birlikte geceyi Mısır sınırının diğer tarafında geçirdi. Ancak sonraki iki gün boyunca "Sınıra Hücum", emirlerin üç farklı kaynaktan geldiği, belirli bir hedefin olmadığı ve eşgüdümden uzak bir

9 Mart-31 Ağustos 1942 tarihleri arasında Afrika Kolordusu'nun komutanlığını yapan Tümgeneral Walther Kurt Nehring bir grup subayla sohbet ediyor. 31 Ağustos'ta yaralanan Nehring, Afrika'ya Kasım ayında dönecek ve Tunus'taki *Stab Nehring* birliğinin başına geçecekti.

dizi çatışmalar silsilesine dönüştü. Bazı çarpışmalar, emirleri bizzat muharebe alanından veren Rommel tarafından idare ediliyordu ancak Rommel'in emirlerini, karargâhın hâkim olmadığı *Stosslinie* temelinde vermesi ve dolayısıyla da bu emirlerin anlaşılmaması yüzünden Rommel ve Afrika Panzer Grubu Karargâhı arasındaki iletişim sekteye uğradı. Öte yandan İngiliz kuvvetleri arasında da panik durumu hâkimdi ancak Rommel her nasılsa İngiliz Sekizinci Ordu'sunun karargâhına ve ileri ikmal merkezlerine ulaşamadı. İngiliz ileri hava üsleri de zarar görmemişti. Ayın 26'sında Tobruk'taki İngiliz kuvvetleri ile ilerlemekte olan Yeni Zelanda kuvvetleri Ed Duda'da birleşti. Böylelikle kuşatma kırıldı ve Rommel ertesi gün iki Panzer tümenine geri çekilme emri verdi. "Sınıra Hücum", Alman kuvvetlerine zayiattan ve sinir geriliminden başka bir şey getirmemişti. Afrika Kolordusu, 30 Kasım ve 2 Aralık tarihleri arasında yarma bölgesine bir karşı taarruz düzenlediyse de Tobruk'u kuşatmayı başaramadı. Rommel'in Ocak ayına kadar minimum düzeyde ikmal malzemesi alacağını ve Almanya'dan yeterli miktarda takviye kuvvet gelemeyeceğini öğrendiği 5-6 Aralık tarihleri ise muharebeler zincirinin dönüm noktası oldu. Rommel bu sebeple Tobruk'un batısındaki Gazala Hattı'na çekilmeye karar verdi ve akabinde Mihver kuvvetlerini Sollum'dan geri çekmek için izin istedi. Reddedilen bu talebinin ardından Sollum'daki kuvvetler Ocak 1942'de teslim olacaktı. 15 Aralık'ta İngiliz kuvvetlerin Gazala Hattı'na taarruz etmesi Rommel'in tüm Sirenayka'yı terk edip daha batıya çekilme kararı almasına yol açtı. Ricat hareketinin organize şekilde gerçekleştirilmesi, İngilizlerin de lojistik problemler yaşıyor olması, karşı taarruzda

Bir *PzKpfw III* tankı yanmakta olan bir İngiliz kamyonunun yakınlarından geçiyor. Alman tankları, Kuzey Afrika'daki seferin ilk yıllarında silah ve zırh açısından bazı İngiliz muadillerinin bir hayli gerisinde kalıyordu. Burada görülen *Ausf. G*, 50mm'lik kısa namlulu bir L/42 topuna ve 30mm kalınlığında bir ön zırha sahipti. (Carlo Pecchi)

Lutherci bir papaz olan "Papa" lakaplı Yüzbaşı Wilhelm Bach, Nisan 1941 tarihinde 104'üncü *Schützen* Alayı'nın 1'inci Taburu'nun komutanlığına getirildi ve Halfaya Geçidi'nde ismini duyuracak bir başarı elde etti. Bunun üzerine 9 Temmuz 1941'de Şövalye Haçı'yla taltif edildi. Rommel'in Aralık 1941'deki çekilişi esnasında geride kalıp 17 Ocak 1942'de askerleriyle birlikte İngilizlere teslim olan Bach, 22 Aralık 1942'de esaret altındayken hayata veda etti.

kullanılmak üzere Crüwell'in emrine 45 tankın verilmesi ve Crüwell'in 28 ve 30 Aralık tarihlerinde karşı taarruza kalkarak 14 tank kaybına karşın İngiliz zırhlı öncü birliklerine 60 tank zayiatı verdirmesi bir yıl önce İtalyanların yaşadığına benzer bir felaketin yaşanmasını engellemiş oldu.

Son Alman artçı unsurları da 6 Ocak 1942'de Agedabia'dan ayrılmışken Rommel 22 Ocak'ta yeniden harekete geçti. Sirenayka istikametindeki ikinci harekâtı başlamıştı. Bir kez daha İngilizler hazırlıksız yakalandı. İlk aşamalarda kuşatılmaktan kurtulmayı başardılar ancak Alman kuvvetleri 25 Ocak'ta Msus'a girdi. Mussolini Rommel'e daha fazla ilerlememesini söyledi ise de Rommel bir kez daha yukarıdan gelen bu emre aldırış etmedi. Sallantıdaki durumdan yararlanan Afrika Kolordusu, 29 Ocak'ta Mechili'ye sahte bir taarruz düzenleyip asıl kuvvetleriyle Bingazi'ye hücum etti. Bingazi'nin ele geçirilmesi ve bölgedeki Hint tugayının imha edilmesi bir kez daha Tobruk yolunu açmıştı. Rommel, ayın 30'unda Orgeneral rütbesine terfi etmesinin hemen ardından İngiliz kuvvetlerinin geri çekildiği süreçte sahil yoluna hücum etti. İlerleyen Alman kuvvetleri 6 Şubat'ta İngilizlerin Gazala savunma hattının hemen önünde durdu. Rommel taarruzu sonlandırmıştı.

Rommel, Kuzey Afrika'da yürüttüğü seferin ilk aşamasında birtakım hatalar yaptı ve akabinde bu hatalardan pek çok ders çıkardı: "Sirenayka'ya ilerleyiş sürecinde kazandığım tecrübe sonraki harekâtlarımın temelini oluşturdu. Bu süreçte çok ağır taleplerim olmuştu. Bu talepler mevcut durumun imkân tanıyabileceğinden çok daha ağırdı ve ben de en sonunda kendi standardımı oluşturmak durumunda kaldım" (*The Rommel Papers*, s. 120).

Gerçekten de talepleri ziyadesiyle ağırdı. Düşmanın güçsüzlüğünden yararlanmak adına erken bir taarruz kararı almak doğru olarak değerlendirilebilirdi lakin bu, Almanya'da savaşı planlayanların arzuladığı gibi ancak kesin bir zaferi getirecekse doğru olarak görülürdü. Rommel'in elde ettiği ise yalnızca tek tarafı pişmiş bir zaferdi. Bu durum da önce Almanların duraklamasına ardından da İngiliz karşı taarruzunun başarıya ulaşmasına yol açmıştı. Rommel'in yaptığı ilk ve en büyük hata aslında apaçık ortadaydı. Rommel kendi birliklerinin durumunu göz önünde bulundurmamıştı. Bu birlikler ne yeterli bir eğitime sahipti ne de iklim ve çöl şartlarına alışabilmişti. Yeterince etkili olamamalarından dolayı Avusturyalıların Tobruk'a çekilmesine engel olacak kadar hızlı davranamamış ve ardından şehre süratli şekilde baskın verememişlerdi. Bunun yanında Afrika Kolordusu'nun büyük kısmı hâlâ Kuzey Afrika'ya nakledilme aşamasındaydı ve olması gereken gücün altında olan Mihver kuvvetleri kışın da gelmesiyle kale gibi muhkem olan Tobruk'u alamamışlardı. Bu da mağlubiyetlerinin temel sebebini teşkil edecekti. Rommel, birliklerin yeterli şekilde eğitilmemiş

Rommel, Kuzey Afrika seferinin büyük bir kısmında doğaçlama yapmak ve düşmandan ele geçirilen teçhizatı kullanmak zorundaydı. Fotoğrafta, şasesinin üzerine 20mm'lik *Flakvierling 38* model dört namlulu bir uçaksavar yerleştirilen bir Opel Blitz ve İngilizler'den ele geçirilen Ford kamyon görülüyor. (Carlo Pecchi)

olmasında suçu astlarında bulacak ve Ras el Mdauuar'a yapılan taarruzun başarısızlığa uğramasını bu sebebe bağlayacaktı ("Taarruz eden birliklerimizin verdiği ağır zayiatın sebebi eğitimlerinin yetersiz olmasıdır." *The Rommel Papers*, s. 133) ancak bu durumun aslında vermiş olduğu erken taarruz kararlarından kaynakladığını göz ardı ediyor gibi görünüyor. Henüz takviye kuvvetler gelmeden ve birlikler bilmedikleri bu yeni ortama alışma fırsatı bulamadan Rommel ilk olarak Sirenayka'ya, ardından da Tobruk'a taarruz etmekte acele etmişti. Bu "ağır taleplerden" dolayı fazlaca yayılmış birlikler yeterli eğitimi alamadılar çünkü cephe hattı görevlerini yerine getirmekle fazlasıyla meşguldüler.

İkmal malzemelerinin taşınması ve ulaştırılması, Kuzey Afrika seferi sürdüğü müddetçe sürekli tekrarlanan ve bir türlü kesin bir çözüme kavuşturulamayan bir problem olarak kaldı. Sorunun ilk ayağı malzemelerin Akdeniz yoluyla taşınıp uzakta kalan ve pek de uygun olmayan Trablus'taki limana indirilmesiydi. Akabinde bu malzemeler genellikle motorlu araçlarla muharebe alanlarına taşınmak zorundaydı. Rommel genellikle lojistik meselelere çok fazla eğilmemekle eleştirilir ancak bunun çok da doğru olduğu söylenemez. Kendi yazdıklarından ve tuttuğu notlardan anlaşıldığı üzere Rommel özellikle denizaşırı taşımacılık olmak üzere lojistik meselesine bir hayli kafa yormuş gibi görünüyor. Bununla birlikte çoğu Alman generalin yaptığı gibi bu meselenin muharebe alanlarında girişeceği harekâtlara engel olmasına müsaade etmedi. Nihayetinde bu başka birinin sorumluluğunda yürütülen bir işte ve dolayısıyla da Rommel işin sorumlularından imkânsızı isteyerek lojistik meselesinin planlarına ket vurmasına izin vermeyecekti.

Rommel, karargâh binek araçlarından ve komuta araçlarından sıklıkla istifade ederdi. Fotoğrafta deri parkasıyla beraber kız kardeşinin verdiği bir fulları kullandığı görülüyor. Mercedes Benz *Kfz 15* model aracının arkasında görülen belli belirsiz mermi deliği ise düşmana ne kadar yakın durduğunu gösteren önemli bir ayrıntı.

Rommel, içerisinde haritaların serilebileceği bir platformun bulunduğu *Kfz 15* model karargâh aracının içinde görülüyor. Rommel'in sağında oturan topçu subayı Yarbay Eduard Crasemann 1942 yılında 15'inci Panzer Tümeni'nin, 1943-45 yıllarında İtalya'daki 26'ncı Panzer Tümeni'nin ve 1945 yılında Almanya'nın teslimiyetinden hemen önce XII'nci SS Kolordusu'nun komutanı olacaktı. 10 Ocak 1942'de Şövalye Haçı'yla taltif edilen, 18 Aralık 1944'te Şövalye Haçı'na Meşe Yaprakları eklenen Crasemann, savaşın ardından İtalyan partizanları infaz etmek suçundan 10 yıl hapis cezasına çarptırılacak ve 1950 yılında hapisteyken hayatını kaybedecekti.

Rommel, Afrika Kolordusu'na mensup askerleri 2. Sınıf Demir Haç Nişanı'yla ödüllendiriyor. Rommel'in enerjisi ve azmi kısa zamanda askerlerinin gönlünü kazanmasını sağlayacaktı.

Feldmareşal

1942 yılının kış ve ilkbahar mevsimlerinde Kuzey Afrika'daki Alman kuvvetleri önceki yaz başlayan yeniden teşkil edilme sürecini tamamladı. Yeni birlikler konuşlandırıldı, askerler eğitildi ve geçici ikmal depoları uygun yerlere yerleştirildi. Tüm bunlar (30 Ocak 1942'den itibaren Afrika Panzer Ordusu olarak anılacak olan) Afrika Panzer Grubu'nun kurmay heyetinin kurulması sayesinde gerçekleştirildi. Zira seferin ilk yılında sevk ve idare ile karargâh meseleleri yalnızca Afrika Kolordusu'nun ihtiyaçlara istenilen seviyede cevap veremeyen az sayıdaki kurmay personeli tarafından idare edilmiş ve bu da harekât alanındaki Alman kuvvetlerinin durumunu bir hayli zora sokmuştu. Bu noktadan itibaren Kuzey Afrika'daki Alman kuvvetlerinin elindeki en büyük kozlardan biri artık komuta sistemi oldu. İngilizlerin içinde bulunduğu durumun aksine Almanlar en üst düzey sevk ve idare sistemine kavuştular. Rommel neredeyse daima görevinin başındayken (Yalnızca Mart 1942'de 10 günlüğüne General Ludwig Crüwell, Eylül ve Ekim aylarının sonunda da General Georg Stumme ve General Wilhelm von Thoma yerine kısa süreliğine refakat etmişti), en iyi kurmay subaylardan bazıları da onun yanındaydı. Bu subaylar arasında Panzer Grubu /Panzer Ordusu'nun kurmay başkanı Tuğgeneral Alfred Gause (1942 yazında yerine geçici olarak Afrika Kolordusu'nun kurmay başkanı Albay Fritz Bayerlein refakat edecekti) ve Ekim 1942'ye kadar Rommel'in harekât subaylığını yapan Yarbay Siegfried Westphal (yaz mevsiminde yerine geçici olarak Panzer Ordusu'nun istihbarat subayı Binbaşı Friedrich W. von Mellenthin refakat edecekti) bulunuyordu. Afrika Kolordusu da benzer bir devamlılığa sahipti. Rommel'in ardından 15 Ağustos 1941'de birliğin komutasını üstlenen Crüwell, görevini 1942 Mart'ının başlarına kadar sürdürdü.

Halefi ise Almanya'nın en meşhur Panzer komutanlarından biri olan Tümgeneral Walther K. Nehring'di. Bir başka ünlü Panzer komutanı Panzer Korgenerali Wilhelm von Thoma ise görevi 17 Eylül'de üstlendi (ancak kendisi esir alınınca Kasım ayında görevin başına bir kez daha Bayerlein geçti). Tümen komutanlığı pozisyonunda ise verilen kayıplardan dolayı değişikliklerin sayısı biraz daha fazlaydı.

Kuzey Afrika'daki Mihver kuvvetlerinin en güçlü olduğu tarih Mayıs 1942'ydi. Bu tarihte Akdeniz için bir stratejik plan tasarlandı. İlk olarak Rommel Kuzey Afrika'da harekete geçecek ve hızlı bir şekilde Tobruk'u ele geçirecek, bunun hemen ardından hava ve denizden yapılan taarruzlarla Malta işgal edilerek Akdeniz'deki ikmal yolunun güvenliği sağlanacaktı. Gazala Hattı'na yapılacak olan taarruz planı Alman askerî doktrininin klasik bir örneği niteliğindeydi. Hareketli kuvvetler düşmanın savunma hattının güneyinden sert ve hızlı bir şekilde ilerleyecek ve arkalarına sarkacaktı. Bir kez daha Alman planlamasının tipik bir örneği olarak kesin hedefler belirlenmemişti. Planda detaylı ilerleyiş rotaları ve hedef bölgeler vardı ancak inisiyatif komutana bırakılıyor ve durumu ilk elden değerlendirip ona göre hareket etmesi bekleniyordu. Yine de Rommel plana kendinden bir şeyler de ekledi. Onun "çöl savaşı kuralları"na göre motorize olmayan sıradan piyadeler, motorize ve zırhlı düşman kuvvetlerine karşı ancak ele geçirmeye hazır hale getirilmiş düşman mevzilerini işgal ettiklerinde üstünlük kurabilirdi. Ancak İngilizler tamamen

Gazala Muharebesi, Mayıs–Haziran 1942

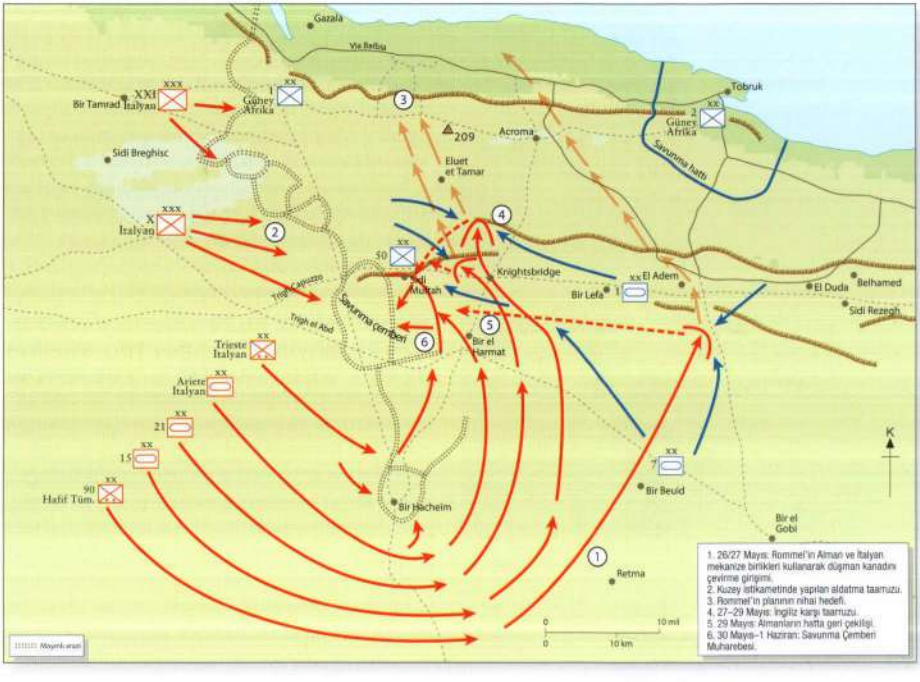

Çölde muharebe alanının kontrol edilebileceği tek bir nokta mevcuttu: tank tareti. Rommel'in komuta yöntemi ve çevresel şartlar Afrika Kolordusu'nun bir hayli kayıp vermesine yol açtı. Bilhassa subay sınıfında zayiat oldukça yüksekti. Keza hastalık oranları da düşük sayılmazdı. 1942 yılına gelindiğinde Rommel, 1941 yılında bölgeye gelen personelin yalnızca yarısının hâlâ görev yapmakta olduğunu düşünüyordu. (Carlo Pecchi)

hareketli birliklerden meydana geldiği için kuşatılarak imha edilmeleri pek de mümkün görünmüyordu. Bu durumda ellerindeki bölgeleri terk etmeye ve açık alanda savaşmaya zorlanabilirlerdi ki Rommel de onların açık alanda olmasını istiyordu. Çöl savaşından çok daha farklı koşullara sahip olan Avrupa'daki muharebe alanları konusunda ise Rommel daha farklı düşüncelere sahipti. İkmal malzemeleri tükenen, iyi bir şekilde sevk ve idare edilemeyen ya da ağır kayıplar veren düşman kuvvetlerinin kuşatılmasının ve imhasının mümkün olabileceği kanısındaydı. Çölde ise tam bir kuşatma durumu söz konusu olmadığı için düşmanın ikmal malzemelerinin tükenmesi de mümkün görünmüyordu. "Düşmanın çepeçevre kuşatılması ve akabinde imha edilmesi nadiren bir harekâtın doğrudan hedefi olabilir; teşkilat yapısı bozulmamış, tam anlamıyla hareketli herhangi bir kuvvet, uygun bir arazide eğreti bir şekilde oluşturulmuş bir kuşatma çemberini istediği zaman kırabileceği için kuşatıp imha etme planı çoğunlukla ikincil bir plan olarak kalır" (*The Rommel Papers*, s. 199).

Dolayısıyla düşmanın imhası, "yıpratma muharebeleriyle; düşmanın kendi içindeki bütünlüğünün bozulmasını ve *matérial*'inin (ikmal malzemelerinin) tüketilmesini sağlamak suretiyle savaşma gücünün yok edilmesinin hedeflendiği açık alan muharebeleriyle" gerçekleştirilecekti. "Mümkün olan en yüksek seviyedeki hareketlilikle" (*The Rommel Papers*, s. 199) gerçekleştirilen bu muharebeler birliklerin düşman kuvvetlerini birbirinden ayıracak şekilde konuşlandırılmasını ve izole olan düşman kuvvetlerinin ayrı ayrı mağlup edilmesini gerektiriyordu. Bu doğrultuda, kendi ikmal hatlarını korumaları, öncü unsur olarak zırhlı birlikleri kullanmaları, arazi keşfini etkili şekilde yürütmeleri, niyetlerini gizlemeyi başarmaları ve "hareket sürati ve birlikler arasındaki örgütsel bütünlüğü" (*The Rommel Papers*, s. 200) sağlamaları gerekiyordu.

Rommel bu plana *Theseus* Harekâtı adını verecek ve 26 Mayıs'ta Gazala Hattı'na yapacağı taarruzla harekâtı başlatacaktı. Bu son derece gözüpek bir atılımdı ve belki de Rommel'in "zar atmaya" en çok yaklaşan girişimiydi. Alman tümenleri, aldıkları eğitim sayesinde gece boyunca hattın güneyine ilerledi, hattı güneyden çevirdi ve gün ağardığında El Adem ve Acroma arasındaki alana vardı. Alman kuvvetleri bir anlığına bir tuzağın içine çekilmiş gibi görünüyordu ve bunun üzerine Rommel derhal devreye girdi. Alman komuta yönteminin İngilizlerinkinden daha üstün olduğu bu noktada gün yüzüne çıktı. Durumu ilk elden değerlendiren Rommel planı tamamen değiştirerek farklı bir yaklaşımı denemeye karar verdi. Muharebenin ilk üç gününde seyyar kuvvetlerin batı istikametinde çekilerek ikmal hatlarını korumalarını ve İngiliz seyyar kuvvetlerine karşı savunma hattı teşkil etmelerini emretti. "Savunma çemberi muharebesi" Rommel'in batı istikametinde bir ikmal yolu açmasını ve küçük gruplar hâlinde gelip her seferinde ciddi kayıplar veren İngiliz karşı taarruzlarını geri püskürtmesini sağladı.

Rommel'in Alfa Romeo 2500 *Coloniale* model aracı, yeniden kullanımın en net örneklerinden biriydi. *Regio Esercito* yazılı bir plakaya sahip olan araç ilk olarak İtalyan kuvvetlerine aitti. Daha sonra palmiye ağacı ve gamalı haç işaretleri eklenerek Afrika Kolordusu'nun hizmetine verildi. Son olarak, sağ çamurluğa birliğin taktik işareti eklenerek Afrika Panzer Ordusu'nun kurmaylarına tahsis edildi.

11 Haziran tarihinde Gazala Hattı'ndaki ikinci önemli muhkem nokta olan Bir Hacheim, Mihver kuvvetlerinin eline geçti. 12-13 Haziran tarihlerinde Rommel, açık arazide gerçekleştirdiği kesin sonuçlu bir muharebeyle Tobruk yolunu açtı. 17 ve 19 Haziran tarihlerinde Tobruk bir kere daha kuşatıldı ancak bu kez taarruz durdurulamayacaktı. 20 Haziran'da şehirdeki garnizon kuvveti teslim oldu ve böylece Mihver kuvvetleri çok büyük bir ganimete konarken Rommel de en büyük zaferini elde etmiş oldu. Düşmanın apaçık bir şekilde imha edilmesi ve geri kalan unsurların doğuya doğru ricat etmesiyle Rommel, geçen bahar mevsiminde Sirenayka'ya ilerlerken karşısına çıkan fırsatın aynısının burada da var olduğunu gördü: Süveyş Kanalı ve Kuzey Afrika'da nihai bir zafer. Feldmareşal rütbesine terfi etmesinden bir gün önce ve hatta Hitler ayın 24'ünde kendisine işaret vermeden önce Rommel Malta taarruzundan vazgeçerek Afrika Kolordusu'nu Mısır sınırına yolladı. 26 Haziran'da Mihver kuvvetleri Mersa Matruh'taydı. Rommel burada bir zafer daha kazandı ve 28 Haziran'da Kanal'a doğru ilerleyişini sürdürdü. İki gün sonra İngiliz kuvvetleri El Alameyn Hattı'na çekildi. Rommel 1 Temmuz'da tıpkı Gazala Hattı'nda uyguladığı taktikle bu hatta saldırdı. Amacı bir kere daha düşman hattını yarmak ve akabinde onları açık alanda savaşmaya zorlayarak küçük parçalar hâlinde yok etmekti. El Alameyn Hattı'na yapılan ilk taarruz başarısızlıkla sonuçlandı. Avusturyalıların 10-11 Temmuz tarihlerinde gerçekleştirdiği karşı taarruz sonucunda kuzeydeki İtalyan kuvvetleri dağıldı ve böylece Kuzey Afrika seferinin ilk ciddi kırılması yaşandı. Bu noktadan sonra Rommel başarısızlığı tatmaya başlayacaktı.

Rommel, *Lutfwaffe*'nin *Ramcke* Tugayı'na komuta eden Tuğgeneral Bernhard Hermann Ramcke ile birlikte görülüyor. *Ramcke* Tugayı ilk olarak Malta'da kullanılmak istense de daha sonra El Alameyn'e konuşlandırıldı.

Almanlar 30 Ağustos - 6 Eylül tarihleri arasında Alam Halfa Muharebesi'nde (Almanlar İkinci Alameyn Muharebesi olarak adlandırırdı) Gazala Hattı'ndakine benzer bir

Feldmareşal, bir karargâh aracında subaylarıyla konuşurken görülüyor. Gerginlik ve fiziksel yorgunluk Rommel'in yüzünden okunuyor.

yarma muharebesi gerçekleştirseler de bu girişimleri sonuçsuz kaldı. Panzer Ordusu'nun bitkin düşmesi ve ikmal malzemelerinin azalmasıyla birlikte Rommel'in burada başarılı olma şansı yoktu. Bir kere daha (kendi deyimiyle) "devasa büyüklükteki" talepleri, emri altındaki birliklerin kapasitesini ve durumunu aşmıştı. Bunun yanında yalnızca düşman kuvvetlerinin becerilerini küçümsemekle kalmamış arazinin zorluğunu, Mısır çölünün iklimini ve fazlaca uzayan ikmal hattını da ikinci plana atmıştı ki uzayan ikmal hattı meselesi zaten çok nazik durumda olan lojistik sorununa bir yenisini eklemişti. Rommel'in kaleme aldığı notlar okunduğunda ikmal malzemelerinin yetersizliğine ve askerlerin fiziksel tahammülüne ilişkin bilgilerin yanında Alam Halfa'da alınan mağlubiyetin sebepleri açıkça görülebiliyor: İkmal yetersizliği ve düşmanın hava hâkimiyeti. Yazdıklarına bakılırsa Rommel, Eylül 1942'de şu gerçeğin farkına vardı: Yeterli ikmal malzemesi ve takviye kuvvet gelmezse girişilen bu sefer El Alameyn'de nihai zafere ulaşamayacaktı. Ve gerçekten de beklediği iki şey de gelmedi. Afrika'da

Kritik Saatler: Çölde Toplantı

Üzerindeki deri parkasını kız kardeşinin verdiği bir fularla tamamlayan Rommel'in 12-13 Haziran 1942 tarihinde Knightsbridge savunma çemberinde gerçekleşen kesin sonuçlu zırhlı birlikler muharebesinden hemen önce arazide astlarıyla bir araya geldiği görülüyor. Önde Walther Nehring (1) ve Georg von Bismark (2), hemen arkalarında ise Albay Fritz Bayerlein (3) yer alıyor. Motorcu parkasının tropik bir türevini giyen Nehring, 9 Mart-31 Ağustos 1942 tarihleri arasında Afrika Kolordusu'nun başkomutanlığını yapsa da bir hava taarruzunda ağır yaralandığı için Almanya'ya geri gönderildi. Bismarck ise Alam Halfa sırtına yapılan ve başarısızlıkla sonuçlanan aynı taarruzda komuta tankının infilak etmesi sonucu hayatını kaybetti. Taktik açıdan olağanüstü bir lider olmasının yanında o dönem için muhtemelen Kuzey Afrika'daki en iyi tümen komutanı olarak görülen Bismarck, 1940 yılında Fransa'da Rommel'in 7'nci Panzer Tümeni bünyesindeki bir motorize piyade alayının komutanıydı. 1941 yılında Doğu Cephesi'nde görev yaptıktan sonra Rommel'in isteği üzerine Kuzey Afrika'ya gönderildi ve 11 Şubat 1942 tarihinde 21'inci Panzer Tümeni'nin komutasını üstlendi. Nehring ise 1939-40 yıllarında Guderian'ın kolordusunun kurmay başkanıydı. 1941 yılında 18'ini Panzer Tümeni'nin komutanlığına atanıp Doğu Cephesi'nde çarpıştıktan sonra Kuzey Afrika'ya gönderildi. 1942 yılının Kasım ve Aralık aylarında Tunus'taki köprübaşına komuta etti. 1943 yılının Şubat ayında yeniden Doğu Cephesi'ne gönderilen Nehring 19 Mart 1945'te 1'inci Panzer Ordusu'nun başkomutanlığına getirildi. 3 Nisan'da da ihtiyata çekildi. Tıpkı Bismarck gibi Afrika Kolordusu'nun tropik üniformasını giyen Bayerlein 1941 yılının sonlarına kadar Guderian'ın kolordusunun (daha sonra Panzer Grubu olacaktı) harekât başkanıydı. Kuzey Afrika'ya gönderilmesinin ardından Afrika Kolordusu'nun kurmay başkanlığını yaptı. Ocak 1944'te kendisine Panzer Lehr Tümeni'nin komutası verilse de bu görevi layığıyla yerine getiremedi. Grubun arkasında Rommel'in SdKfz 250/3 (4) ve Bismarck'ın SdKfz 251/3 (5) model komuta araçları yer alıyor.

4
1
3
2
5
WH
389715

Fotoğrafta 1943 yılının başlarında Tunus'ta ilerlemekte olan bir Panzer kolu görülüyor. Ağır *Tiger I* tankını bir *PzKpfw III* takip ediyor. Rommel, bu harekât alanında yalnızca bir ay geçirecekti ve Kasserine Geçidi'ne yaptığı başarısız taarruzun ardından buradaki işi bitecekti. (Carlo Pecchi)

çok uzun süre kalmasından kaynaklanan hastalığından iyileşmek üzere 23 Eylül'de Almanya'ya dönen Rommel'in burada sergilediği fazlaca iyimser hava daha ziyade içinde bulunduğu şartlardan kaynaklanıyorken bir anlamda da "İngiliz taarruzunu geciktirme girişimiydi" (*The Rommel Papers*, s. 295).

Bununla birlikte Rommel, yakın tarihte gerçekleşecek olan İngiliz taarruzuna bölgedeki tüm dengeleri değiştirecek esaslı bir darbe indirmeyi de tasarlıyordu. El Alameyn'deki savunma, Rommel'in gelecekte Normandiya'da da uygulayacağı Alman taktik doktrininin tipik bir örneğiydi. Bu savunma, çok sağlam bir şekilde berkitilen, mayınlarla korunan ve yerlerinde çakılı şekilde bekleyip düşman taarruzlarını geri püskürtmekle görevli askerlerin bulunduğu sabit bir hattın katı bir şekilde korunmasına dayanıyordu. Savunma hattında bir yarılma söz konusu olduğunda seyyar zırhlı birlikler derhal olaya müdahale edecek ve o noktanın güvenliğini yeniden tesis edecekti. Bu savunma yöntemi arazi açısından uygun olup Rommel'in de ifade ettiği gibi ikmal malzemelerinin kısıtlı olması ve Mihver kuvvetlerinin hareket kabiliyetinin yüksek olması hususları açısından değerlendirildiğinde elzemdi. 23 Ekim tarihinde İngilizler El Alameyn'e karşı büyük bir taarruz başlattı ve Rommel Hitler'in emriyle bir gün sonra Kuzey Afrika'ya dönerek yeniden Panzer Ordusu'nun başına geçti. Taarruzun ilk aşaması Mihver kuvvetlerinin istediği gibi gelişiyorsa da 27 Ekim'de başlayan ikinci dalgayla birlikte çok geçmeden düşmanın nicelik ve ateş gücü üstünlüğüyle Mihver kuvvetlerinin tuttuğu mevzileri ele geçireceği ortaya çıktı.

Rommel, 2 Kasım'da durumun son derece umutsuz olduğunu gördü ve tüm kuvvetlere Fuka Hattı'na doğru düzenli olarak geri çekilmelerini emretti ancak ertesi gün Hitler'den gelen bir emir ne pahasına olursa olsun El Alameyn'de direnmelerini söylüyor, zafer ya da ölümden başka bir seçenek sunmuyordu. Bu emir karşısında çok derinden sarsılan Rommel emri bir günden fazla bir süre boyunca uygulamaya çabalasa da 4 Kasım gününün öğleden sonrasında tüm sorumluluğu üstlenip Panzer Ordusu'na geri çekilmeyi emretti. Rommel tarafından ustalıkla idare edilen bu durum 1943 yılının Şubat ortalarında son bulacak olan nihai bir geri çekilişin başlangıcıydı. Afrika Panzer Ordusu Tunus'taki Mareth Hattı'nda bulunan savunma mevzilerine yerleşti.

Müttefiklerin 8 Kasım 1942'de Fransız Kuzeybatı Afrika kolonilerini işgal etmeye başlamasının ardından Mihver kuvvetleri bu noktada bir köprübaşı teşkil edecekse de çok geçmeden Kuzey Afrika'daki Mihver varlığının sonuna gelindiği anlaşıldı. 19-22 Şubat 1943'te Kasserine Geçidi'ne gerçekleştirilen kısa ömürlü taarruzun akamete uğraması da bu görüşü iyiden iyiye perçinledi. Ertesi gün Rommel'e iki hafta kadar komuta edeceği yeni teşkil edilmiş Afrika Ordular Grubu'nun komutası verildi. 9 Mart'ta ise sağlık sorunlarından dolayı bir daha dönmemek üzere Afrika'dan ayrılıp Almanya'ya gitti. Afrika Kolordusu ise onun gidişinden sonra yalnızca 2 ay daha dayanabilecekti.

Luftwaffe'ye ait *Flakvierling 38* model kundağı motorlu 20mm'lik bir uçaksavar, Normandiya, 1944. Her geçen gün daha büyük bir tehdit hâline gelen Müttefik hava üstünlüğüne karşı savaşın bu aşamasında Almanların elindeki en yaygın silah bu uçaksavar toplarıydı.

Kuzey Afrika seferinin nihayete ermesinin ardından Rommel imgesi mağlup olmuş bir adamınkinden çok da farklı değildi. Mihver kuvvetlerinin 13 Mayıs'ta Tunus'ta teslim olması Rommel'i bir depresyon hâline soktu ve kendisine ancak 23 Temmuz'da yeniden bir birlik verildi. Bu kez bir Ordular Grubu'nun başında Yunanistan'ı Müttefik işgaline karşı savunacaktı. Mussolini'nin 2 gün sonra devrilmesi ise Rommel için dengelerin yeniden değişmesi anlamına geliyordu ve Çöl Tilkisi bu kez kendini Temmuz ayının sonunda İtalya'nın kuzeyinde B Ordular Grubu'nun başında buldu. İtalya'nın teslimiyetinin ardından 8 Eylül 1943 tarihinde Rommel'in kuvvetleri tüm bölgeyi ele geçirdi ve yaklaşık bir hafta içinde yüzbinlerce İtalyan'ı silahsızlandırdı. Rommel tüm İtalya'nın komutanlığını istiyorsa da sunmuş olduğu savunma planı Hitler'i hayal kırıklığına uğrattı. İtalyan yarımadasının yanlarının tehlikeli bir biçimde açık olmasından dolayı Rommel bölgedeki tüm kuvvetlerle İtalya'nın kuzeyine çekilmek ve burada esnek bir savunma yapmak istiyordu. 19 Ekim'de

Zırhlı bir Alman kolu Normandiya'da hareket hâlinde, Haziran 1944. Müttefik hava taarruzlarından korunmak için ağaç dallarının ve yaprakların kamuflaj olarak kullanılması gündüzleri pek de işe yaramıyordu. Bu yüzden birlikler çoğunlukla gece karanlığında ilerlemek zorunda kalıyor ve bu yüzden cepheye geç kalıyorlardı.

Hitler onu bu göreve getirecekti ancak daha sonra vazgeçip onun yerine Feldmareşal Albert Kesselring'i atadı. Zira Kesselring'in oyalama üzerine kurulu savunma düşüncesi tam da Hitler'in kafasındaki plana uyuyordu. Rommel ve kurmay heyetinin bir kısmı 5 Kasım 1943 tarihinde Fransa'nın kuzeyine gönderildi. İlk olarak Atlantik Duvarı'ndaki tahkimatların inşasını denetlemekle görevlendirilen Rommel daha sonra Fransa'nın kuzeybatısındaki B Ordular Grubu'nun komutanı olarak atandı.

Atlantik Duvarı'ndaki tahkimatları denetleme faaliyeti Rommel'i bir kere daha en çok fayda sağlayacağı noktaya taşımıştı: Muharebe alanlarına. Büyük bir kısmı yalnızca kâğıt üstünde var olan devasa savunma hattını daha iyi hâle getirebilmek adına kontrol sağlamak, emirler vermek ve denetim yapmak için yorulmak bilmeden 2600 km uzunluğundaki Atlantik kıyısı boyunca seyahat etti. Denizden yapılacak çıkarmaya ve havadan yapılacak indirmeye karşı, kıyıya ve iç kesimlere engeller koydurması başta olmak üzere bu savunma hattına pek çok yenilikler kazandıran Rommel, tahkimatların

Birinci El Alameyn Muharebesi, Temmuz 1942

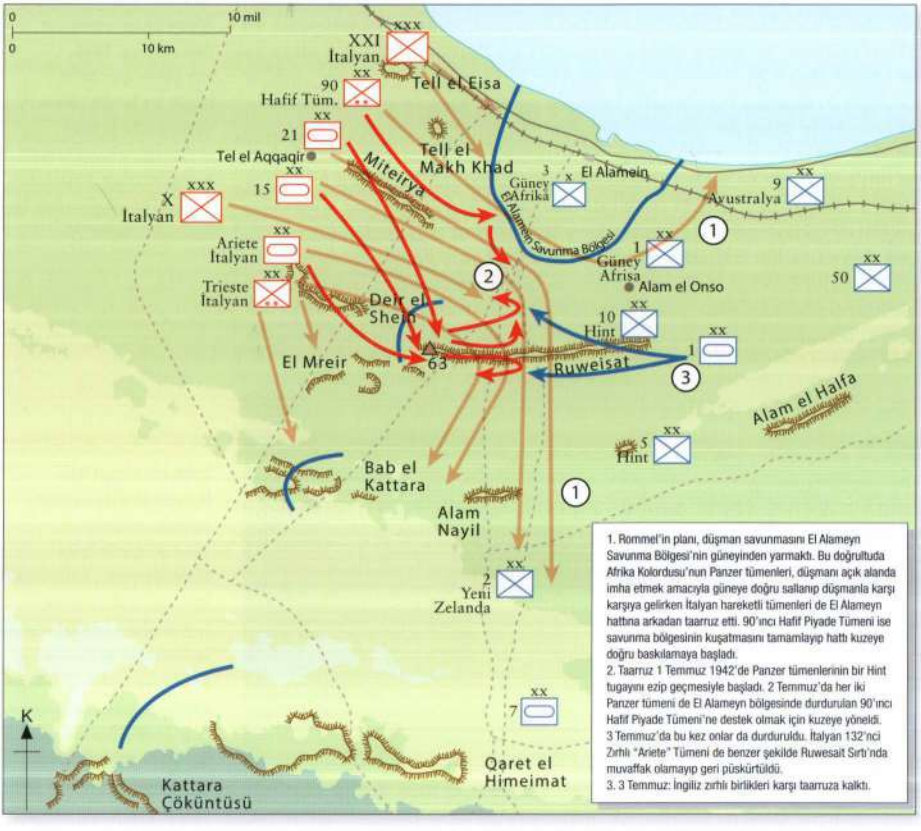

Normandiya Savunması, Haziran–Temmuz 1944

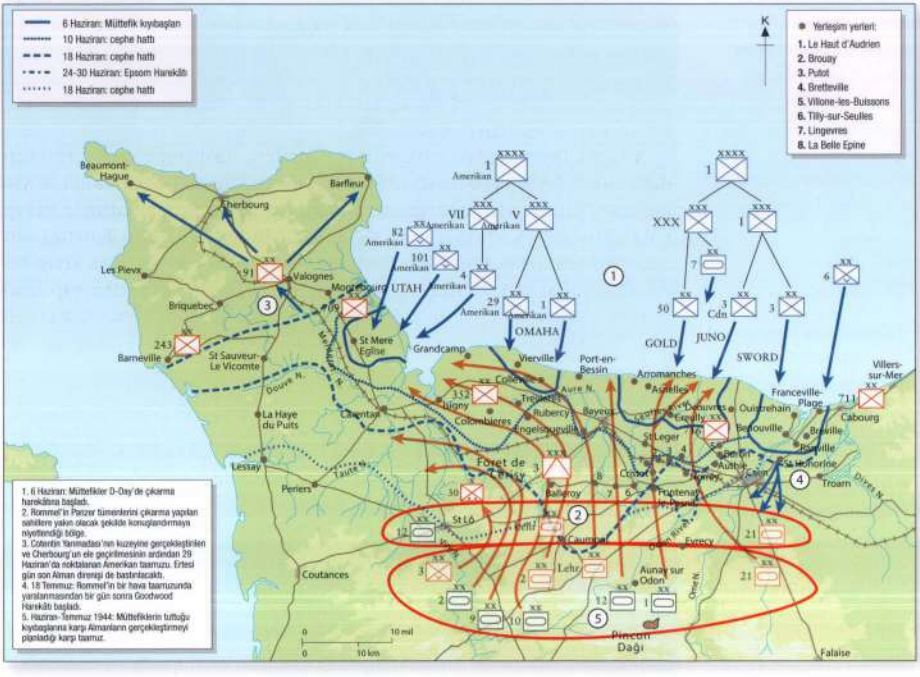

sayısını ve kalitesini hızla artırdı. Gelgelelim bıçağın iki yanı da kesiyordu; Rommel bir yandan eldeki tüm askeri, savunmaların iyileştirilmesi için kullanırken aynı zamanda zaten hazır olmayan Batı'daki bu askerlerin çok değerli eğitim zamanlarını ellerinden almış oluyordu. Bunun yanında Batı'daki komuta sistemi Rommel'in daha önce hiç karşılamadığı kadar karmaşık bir işleyişe sahipti. Şu anda hem doğrudan üstü olan ve *Oberbefehlshaber West* (Batı Cephesi başkomutanı) göreviyle tüm Fransa'dan sorumlu bulunan Feldmareşal Karl Gerd von Rundstedt'le hem de Batı Panzer Grubu'nun komutanı olan Panzer Korgenerali Leo Geyr von Schweppenburg'la uğraşmak zorundaydı.[3] Hitler'le doğrudan irtibat kurmaya alışık olan ve yaklaşımları kendisininkiyle hiç uyuşmayan bu "tutucu" aristokrat subaylarla hiçbir ortak paydada buluşmayan biri için daha kötü bir ayarlama düşünülemezdi. Rommel ve üstleri arasındaki farklılıklar Panzer tümenlerinin nereye konuşlandırılacağı konusundaki farklı görüşleri neticesinde doruk noktasına ulaşacaktı.

Standart Alman taktik doktrinini takip eden Rundstedt ve Schweppenburg, Panzer tümenlerini iç taraflara konuşlandırmak istiyor ve Müttefik çıkarmasının "siklet merkezini" tespit ettiklerinde bu tümenlerle karşı ta-

3 Geyr von Schweppenburg daha önceleri Londra'da askeri ataşe olarak görev yapıyordu. Polonya seferinde kısa süreliğine 3'üncü Panzer Tümeni'ne komuta ettikten sonra Doğu Cephesi'nde kolordu komutanlığı pozisyonunda bulundu. Hitler onu bozguncu olarak görecekti. Rommel için işin tek iyi yanı ise von Schweppenburg'un kurmay başkanı olarak Alfred Gause'nin atanması oldu. (y.n.)

Rommel, B Ordular Grubu'nun komutanı olarak kuzeybatı Avrupa'nın tamamından sorumluydu. Emrindeki birlikler ne kadar kalabalık olursa olsun o, yine de birlikleri sık sık denetleme alışkanlığından vazgeçmedi.

arruza geçmeyi planlıyorlardı. Bu yöntem, çetin ve sabit bir savunma hattı temelinde yürütülen yıpratma muharebesinden ziyade birlikleri, hareketi ve manevrayı ön plana çıkaran klasik Alman esnek savunma dokrininin bir örneğiydi. Ancak Rommel bu yöntemin uygun olmadığı görüşündeydi. Kendi tecrübelerine dayanarak ve İtalya'nın Anzio kentindeki Müttefik çıkarmasına karşı gerçekleştirilen karşı taarruzun başarısızlığa uğradığını göz önünde bulundurarak Müttefik hava gücünün (Kuzey Afrika'da da bizzat tecrübe ettiği gibi), esnek savunmanın en temel gereksinimleri olan hareket ve manevra kabiliyetlerini kullanmalarına müsaade etmeyeceği düşünüyordu. El Alamein'de uyguladığına benzer bir savunma yürütülmesini önerdi. Rommel'e göre düşmanı geri püskürtmek amacıyla tahkimatlar ve engellerle güçlendirilmiş sabit bir savunma hattı teşkil edilmeliydi. Seyyar kuvvetler de geri bölgede bulundurulacak ve cephenin herhangi bir yerden yarılması durumunda

o noktaya müdahale ederek hattın güvenliğini yeniden tesis edeceklerdi. Panzer tümenlerinin çıkarma sahillerine yakın tutulması durumunda Anzio'da yaşananın aksine düşman kuvvetleri kıyılarda tutunmaya fırsat bulamadan hızlı karşı taarruzlar gerçekleştirilebilirdi. Dahası, küçük birlikler hâlinde etkili operasyonlar gerçekleştirilebilir ve büyük çaplı harekâtlardan kaçınarak düşmanın hava üstünlüğünün etkisi azaltılabilirdi. Dolayısıyla Rommel, Müttefik kuvvetleri çıkarma yapmaya başlar başlamaz henüz organize olmamış ve güçsüz hâldeyken ve kıyılara yerleşmeye başlamamışken karşı taarruza kalkmak amacıyla Panzer tümenlerini çıkarma tehdidinin en yüksek olduğu Pas de Calais ve Normandiya'ya konuşlandırmak istiyordu. İşgalin başladığı ilk 24 saat içinde karşı taarruza kalkarak Müttefiklerin sağlam bir kıyıbaşı tutmasını engellemeyi ve böylece işgal planlarını bozmayı ümit ediyordu. Nihai uzlaşma ise Rommel açısından pek de tatmin edici olmadı. Amiens ve Caen şehirlerinin arasında bulunan 10 Panzer tümeninden 3'ünü kıyıya yakın şekilde konuşlandırmasına müsaade edildi (Bunlardan ancak bir tanesi Müttefiklerin Normandiya'ya çıkarma yaptığı 6 Haziran tarihinde karşı taarruza geçebildi). Konuşlandırılma yetkileri doğrudan Hitler'e ait olan diğer tümenler *Oberbefehlshaber West* bünyesinde ihtiyatta tutuldu.

Normandiya muharebeleri esnasında Almanların elinde çok sayıda zırhlı ve mekanize birlik mevcuttu ancak bu birlikleri, Müttefik kıyıbaşlarına karşı tek ve kesin sonuçlu bir karşı taarruz gerçekleştirmek amacıyla kullanamadılar. Fotoğrafta, tank avcısı olarak da kullanılan kundağı motorlu *Sturmgeschütz III* taarruz topu görülüyor.

Rommel'in çözümünün genellikle Almanların Normandiya'da zafere ulaşmasını sağlayacağı düşünülmektedir ancak plan derinlemesine incelendiğinde bazı sorunlar gün yüzüne çıkmaktadır. Ağustos 1944'te Mortain'e karşı başlatılan karşı taarruzdan da anlaşılacağı gibi aslında 1944 yılının yaz mevsiminde Almanlar kuvvetlerini hâlâ belli bir noktada yoğunlaştırıp tümden bir hareket serbestisine ve hava üstünlüğüne sahip olan Müttefikleri kuşatabilecek güce sahipti. Gelgelelim 21'inci Panzer Tümeni'nin 6 Haziran 1944'te İngiliz kıyıbaşına karşı giriştiği karşı taarruz aslında Rommel'in "derhal karşı

Hitler'in şahsi muhafızları olan 1'inci SS-Panzer Tümeni "Leibstandarte Adolf Hitler"e mensup bir *Panzergrenadier* kolu intikal hâlinde. Diğer tümenler gibi bu tümen de 1944 yılının Temmuz ve Ağustos ayları boyunca Calais'e yakın tutulacaktı. Fotoğrafta bir *SdKfz 250/1* model zırhlı personel taşıyıcı görülüyor.

Manevra kabiliyetini ateş gücünden üstün tutan Alman doktrininin sonuçlarından biri de yeterli sayıda topun konuşlandırılamamış olmasıydı. Bunun için yaratıcı bir çözüm bulundu. "Sis fırlatıcısı" manasına gelen *Nebelwerfer* çok namlulu roketatarları Normandiya'da sıklıkla kullanıldı.

taarruza geçme" planının uygulamada ne kadar zor olduğunu gösterdi. İşgalin başladığı ilk saatlerde bilgi akışı eksikliğinden dolayı Alman tarafında yaşanan karmaşa durumu, arazideki komutanların vaziyeti sağlıklı bir biçimde değerlendirip ona göre hareket etmelerini bir hayli zorlaştırdı. Yeniden teşkil edilen 21'inci Panzer Tümeni'nin (Normandiya'ya yakın olan tek Panzer tümeni) komutanı olan Tuğgeneral Edgar Feuchtinger ilk başta İngiliz hava indirme birliklerinin tuttuğu köprübaşına taarruz ettiyse de zayıf ve eşgüdümden uzak bir şekilde yürütülen taarruzun hiçbir şey getirmediğini görünce kıyıbaşlarına yöneldi. Böyle bir planın başarıyla sonuçlandırılması için bir ya da belki birden fazla Rommel gerekiyordu. Ancak 1944 yılının bahar ve yaz mevsimlerinde Alman Ordusu becerikli ve tecrübeli kıta komutanlarının eksikliğini çekiyordu. Bunun yanında yapılan en büyük hata, Rommel de dâhil olmak üzere Normandiya'daki Alman komutanların ihtiyat kuvvetlerini parça parça ileri sürmesiydi. Bunu yapmalarının iki sebebi vardı. Birincisi, cephe hattının sağlam kalmasını ve Müttefiklerin kıyıbaşlarından ileri gidememesini sağlamak, ikincisi ise yine Rommel'in de aralarında bulunduğu pek çok komutanın, Normandiya'nın aslında Müttefik çıkarmasının "siklet merkezi" olmadığını düşünmesiydi. Bu hatanın bir kaynağı da muharebelerde pişmiş cephe hattı birliklerinin sayısının az olması (bölgede yalnızca Panzer tümenleri bu vasfa sahipti) ve o dönemde Alman Ordusu içinde çok güçlü olan "bir karış bile toprak verilmeyecek" düşüncesiydi. Müttefikler Normandiya'daki

D-Day'de Karşı Taarruz

Rommel'in Müttefik çıkarmalarına karşı düzenleyeceği taarruz planı, Panzer tümenlerinin çıkarma sahillerine yakın bir şekilde, her an taarruza kalkmaya hazır bir vaziyette konuşlandırılmalarına dayanıyordu. 1944 yılının 6 Haziran günü yalnızca 21'inci Panzer Tümeni Normandiya'daki Müttefik çıkarma sahillerine yakındı. Taarruza kalkması ise ancak sabahın ilerleyen saatlerinde mümkün olabildi ve eşgüdümden uzak bir şekilde devam etti. Öğleden sonra 22'nci Panzer Alayı, 192'nci Panzergrenadier Alayı'nın desteğiyle Périers Sırtı'na taarruz etti. 22'nci Panzer Alayı'nın 2'inci taburu Biéville'de 8 adet PzKpfw IV kaybederken İngiliz zırhlılarıyla karşılaşan diğer tabur da pek şanslı sayılmazdı. Müttefik hattını hiçbir noktada yaramayan Almanlar alacakaranlıkta taarruzu durdurdu.

Bir *Luftwaffe* topçusu 3'üncü Uçaksavar Kıt'asına ait 88mm'lik bir uçaksavarı doldururken görülüyor. Tıpkı Kuzey Afrika'da olduğu gibi Normandiya'da da uçaksavar ve tanksavar olarak kullanılan bu toplar çok geçmeden Müttefik tank personeli arasında şeytani bir şöhrete kavuşacaktı.

Fotoğrafta, Amerikan "bazukası" temel alınarak üretilen ve *Panzerschreck* (tank kâbusu) adıyla bilinen Alman yapımı bir tanksavar görülüyor; Normandiya. Alman tank üretim miktarı ile Müttefik devletlerin tank üretim miktarı arasındaki makas kapanmasa da 1943'ün sonuna kadar çok yoğun şekilde kullanılan seyyar tanksavar roketatarları Alman piyadesinin düşman zırhlı birliklerine mukavemet etme gücünü bir hayli artırmıştı.

kıyıbaşlarından iç kısımlara doğru ilerlemeye başlamışlardı ve Almanlar inisiyatifi ancak o zaman hareket kabiliyeti ve manevra ile yeniden ele almaya karar verdi. Ancak bu noktada hataları telafi etmek artık çok güçtü. Alman mekanize ihtiyat kuvvetlerinin lokma lokma muharebeye sokulması Rommel'in Kuzey Afrika'da uyguladığının aksine yıpratma muharebesine yol açtı ve bu da Almanlara savaşı kazandıramayacaktı. Haziran-Temmuz tarihlerinde Normandiya'ya Batı Panzer Grubu tarafından büyük çaplı bir karşı taarruz harekâtı planlandıysa da bu hiçbir zaman gerçekleştirilemedi; zira bu harekâtı gerçekleştirmek için ihtiyaç duyulan tüm birlikler çoktan cephe hattına sürülmüştü ve düşmanın yarma girişimlerini engellemekle meşguldü.

Bu büyük çaplı karşı taarruzun Rommel tarafından nasıl yönetileceğini zihinde canlandırabilmek çok da zor değil ancak elbette her şey çok farklı şekilde gerçekleşti. Batı Cephesi'nde geçirdiği sıra dışı 40 gün boyunca Rommel cephe hattını sık sık ziyaret etti, her rütbeden komutanla bir araya geldi, emirler verdi, onlarla konuştu ve önerilerde bulundu. Ancak bu kez ileri atılacağı bir taarruz söz konusu değildi. Müttefiklerin de farkına vardığı gibi Rommel'in Normandiya'da gerçekleşen muharebelere etkisini çözümleyebilmek hiç de kolay değil. Tıpkı 1944 Normandiya'sının 1941-42 Kuzey Afrika'sından farklı olması gibi 1944 yılının Rommel'i de eski Rommel'den çok farklıydı. Durumlar son derece değişmişti ve Rommel başka meselelerle uğraşmak zorundaydı. 17 Temmuz 1944'te bir İngiliz avcı bombardıman uçağının Normandiya'da Rommel'in de içinde bulunduğu karargâh aracını vurmasının ardından askerî kariyeri sona erdi. Yaralanan Rommel bir daha muharebe

Bir *Sturmgeschütz*'ün önünde bekleyen *Fallschirmjäger* askerleri, Cotentin Yarımadası, Haziran 1944. Amerikan kuvvetlerinin Cherbourg'u ele geçirmelerinin engellenememesi, Normandiya'daki durumun ne kadar umutsuz olduğunu gösteren ilk işaretlerden biriydi.

alanlarına geri dönmeyecek ve 3 ay sonra intihar edecekti. Bir komutan olarak naçiz bedeni bu dünyadan ayrılmıştı ancak hakkında bir Rommel efsanesi yaratılmak üzereydi.

HASIM KOMUTANLAR

"Muharebede zaferi getiren şey... yalnızca başarılı planlar değildir. Zafere sadece muzaffer olanın marifetiyle değil aynı zamanda mağlup olanın yaptığı hatalarla ulaşılır. Bu kuralın Afrika seferinde gerçekleştiğini söyleyebiliriz. İngilizlerin savaştan önce yapmış olduğu hatalar, pek çok noktada elde ettiğimiz zaferleri mümkün kıldı" (*The Rommel Papers*, s. 519-20). Rommel'in, muharebe alanlarında elde ettiği en büyük başarılardan bazılarına etki eden faktörlerden birine hakkını ziyadesiyle verdiği görülüyor: Düşmanına. Eğer ilerlemekte olan Alman kuvvetleri 6 Nisan 1941 tarihinde iki İngiliz generalini esir almamış olsaydı her şey çok farklı şekilde gelişebilirdi. Bu generallerden ilki Sirenayka komutanı diğeri ise Mısır'daki İngiliz birliklerinin komutanıydı. Mısır'da İngiliz birliklerine komuta eden Orgeneral Sir Richard Nugent O'Connor 1910 yılında göreve başlayan ve ilk zamanlarda Sandhurst ile Camberley'de eğitmenlik yapan bir subaydı. 1938 yılında Orta Doğu'ya tümen komutanı olarak atanan O'Connor, Seyyar Tümeni (daha sonra 7'nci Zırhlı Tümen olarak anılacaktı) bir hayli iyi tanıyordu. Bu tümen, Birleşik Krallık'ın zırhlı muharebeler konusundaki ilk ve en iyi uzmanı General Sir Percy Stanley Hobart tarafından teşkil edilmiş ve eğitilmiş olmakla birlikte İtalyanları mağlup eden kuvvetin de büyük bir kısmını oluşturmuştu. O'Connor, Haziran 1940'ta Batı Çöl Kuvvetleri'nin (1 Ocak 1941'de XIII'üncü Kolordu olarak anılmaya başlayacaktı) başına getirildi ve Aralık 1940'ta Sidi Barrani'de başlayıp 2 ay sonra Beda Fromm'da bölgedeki bütün İtalyan Ordusu'nun paramparça edilmesiyle sonuçlanan başarılı harekâtı yönetti. Nisan 1941'de yeniden teşkil edilen Batı Çöl Kuvvetleri'nin başına O'Connor'ın yerine geçen kişi, *Brevity* ve *Battleaxe* harekâtlarını yönetecek olan Korgeneral

Sir Noel Beresford-Peirse'di. Askerlik kariyerine 1907 yılında başlayan Beresford-Peirse, Rommel'le taban tabana zıt yollardan geçmiş bir subaydı. Hint Ordusu'ndaki bir albayın oğlu olarak dünyaya gelmiş, harp akademisine 1920'lerin ortasında katılmış ve O'Connor'ın astlarından biri olarak 4'üncü Hint Tümeni'yle elde ettiği başarılar sayesinde isim yapmış biriydi. Ancak *Battleaxe* Harekâtı'nın başarısızlıkla sonuçlanması neticesinde sahip olduğu şöhretin içinin bir parça boş olduğu ortaya çıktı ve akabinde Sudan'daki kuvvetlerin komutanı olarak atandı. Aynı zamanda Orta Doğu kuvvetlerinin başkomutanı olan General Sir Archibald Percival Wavell da görevinden azledilmişti. Onun yerine de 5 Haziran 1941'de General Sir Claude Auchinleck getirildi ve birkaç ay sonra Kuzey Afrika'daki İngiliz kuvvetlerinin büyük ölçekte yeniden teşkil edilmesi süreci başladı.

Wavell, göreve getirildikten sonra İngiliz ve Milletler Topluluğu kuvvetlerinin başında Akdeniz ve Kuzey Afrika'da elde ettiği başarılar sayesinde bir efsane hâline gelmişti. İtalyan kuvvetlerini Doğu Afrika ve Sirenayka'da mağlup eden de yine kendisiydi. Gelgelelim Almanların Yunanistan'da elde ettiği zafer ve *Battleaxe* Harekâtı'nın başarısızlıkla sonuçlanması onun için tam bir yıkım oldu. Öte yandan Rommel, İngilizlerin Montgomery'den sonra en çok tartışılan komutanlarından biri olan Wavell'i takdir ediyordu. Rommel'in kendi ifadelerine göre o, "dahiyane bir dokunuşta bulunan" İngiliz subayıydı (*The Rommel Papers*, s. 520). Muhtemelen bu ifadeyi, Tobruk'ta direnme kararı verilmesine atıfta bulunmak için sarf etmişti; zira bu, Rommel'in kendi planları açısından büyük bir problem yaratmıştı. 26 Eylül 1941'de Sekizinci Ordu'nun kurulmasıyla birlikte İngiliz komuta yönetimi daha da kötü bir hâl almış gibi görünüyor. Auchinleck, askerî kariyerine 1904 yılında başladı, Birinci Dünya Savaşı'nda Orta Doğu'da görev yaptı, 1920'lerin ortasında harp akademisine katıldı ve Mayıs 1940'ta Norveç'e gönderildi. Churchill tarafından "taze bir zihne ve sonu gelmez şahsî bir gayrete" sahip biri olarak tanımlanan Auchinleck, İngiliz savaş gayreti için büyük bir harekât alanı hâline gelen bölgede sergilediği başarısızlık sonucunda Churchill'i hayal kırıklığına uğrattı. İlk hatasını Sekizinci Ordu'nun komutanı olarak Orgeneral Sir Alan Gordon Cunningham'ı (meşhur amiralin küçük kardeşi) atayarak yaptı. Cunningham, askerî kariyerine 1906 yılında başlayan bir topçu subayıydı. İtalyan Doğu Afrika kuvvetlerine karşı sergilediği performansla ismini duyurdu. Hareket harbinin efendisi olarak tanımlanmasına rağmen Rommel onun tıpkı halefi Ritchie gibi tanklar konusunda uzman olmadığını ve "dolayısıyla İngiliz askerî eğitimine kapsamlı bir modernizasyon getiremediğini" düşünüyordu. Ayrıca ikisi de "kuvvetlerini, nadiren hareket harbinin gereksinimlerine uygun olarak kullanabildi" (*The Rommel Papers*, s. 520). Öte yandan Rommel, Auchinleck'i "çok iyi bir komutan" olarak değerlendiriliyor ancak şunu da ekliyordu, "Taktik harekâtların kontrolünü çoğunlukla astlarına bırakır, bu da çok geçmeden inisiyatifin benim elime geçmesini sağlardı. Bu astlar, çok gerekli olmamasına rağmen çoğu zaman doğrudan atılım yapmak yerine bizim hareketlerimize göre pozisyon alırlardı" (*The Rommel Papers*, s. 520).

1942 yılındaki *Crusader* Harekâtı, İngiliz ve Alman kuvvetleri arasındaki tüm farklılıkları ortaya çıkaracaktı. Alman kuvvetleri (büyük oranda *Auftragstaktik* yöntemi sayesinde) taktik esneklik, hız ve kararlılık temelinde sevk ve idare edilirken İngilizler çok katı bir emir komuta yapısından muzdaripti. Rommel'in ifadesiyle, "Çoğu üst düzey İngiliz komutanın sabit hatlara takıntılı olması" bu duruma tuz biber ekiyordu. (*The Rommel Papers*, s. 520).

Rommel'in *Crusader* Harekâtı'nın başlamasına reaksiyon göstermede geç kalması, en azından bu olay için, "sabit hatlara odaklananların" kendisini alt ettiğini gösteriyor ancak iki yaklaşım arasındaki farkı net bir biçimde ortaya koyan şey "Ölülerin Pazarı" Muharebesi'nin ardından yaşanan krizde ortaya çıktı. Rommel, Afrika Panzer Grubu'nun zırhlı unsurlarının büyük bir kısmını -her ne kadar bir şey elde edilemeyecek olsa da- "Sınıra Hücum" hareketinde bizzat komuta ederken Cunningham'ın muharebenin gidişatıyla ilgili en ufak bir fikri yoktu çünkü kendisi Sidi Rezegh'ten 100 km uzakta bulunan Maddalena Hisarı'ndaki karargâhındaydı. Geçici başarısızlığı ancak öğleden sonra Godwin-Austen'in XIII'üncü Kolordu'sunun karargâhına yaptığı bir ziyarette öğrenecekti. Bu esnada zaten Sekizinci Ordu'nun yeniden gruplandırılarak nihai ve zaferi getirecek bir takip hareketini başlatacağı planlar oluşturulmaktaydı. Cunningham'ın olay karşısındaki tepkisi pek çok noktayı açıklığa kavuşturuyor. Taarruzun iptal edilip edilmemesine karar vermek için Auchinleck'le toplantı yapmak üzere yola çıktı. Kendisi taarruzun iptal edilmesinden yanaydı. En nihayetinde günü ve İngilizler için muharebeyi kurtaran şey Rommel'in hatasının yanında Auchinleck'in direnme kararıydı. Auchinleck, 25 Kasım tarihinde Cunningham'ı görevinden alarak yerine Orta Doğu Komutanlığı'nın kurmay başkan yardımcısı olan Korgeneral Sir Neil Ritchie'yi getirmeye karar verdi. Sebebi ise basitti: Ritchie, *Crusader* planına aşinaydı.

Crusader Harekâtı'nın yönetimi şöyle dursun, Ritchie'nin, Auchinleck'in atadığı en kötü komutan olduğu ortaya çıkacaktı çünkü kendisi Gazala'da Sekizinci Ordu'yu bir felakete sürükledi ve en sonunda görevinden azledildi. Akabinde Sekizinci Ordu'nun komutasını bizzat Auchinleck üstlenmek durumunda kaldı. Bununla birlikte, her şeyi Ritchie'nin omuzlarına yüklemek yanlış olur çünkü yaşanan yenilgi, acınası idare sisteminin patlama noktasıydı. Haziran 1940 tarihinden itibaren Batı Çölü'ndeki İngiliz kuvvetlerinin 4 farklı kıta komutanı (O'Connor, Beresford-Peirse, Cunningham ve Ritchie) ve 2 farklı harekât alanı genel komutanı (Wavell ve Auchinleck) olmuştu. Bu sayılar, El Alameyn'de yaşanacak mücadeleye kadar 6'ya ve 3'e yükselecekti. Bu da her 5 ayda bir arazi komutanı, her 10 ayda bir harekât alanı genel komutanı değişikline tekabül ediyordu. Karşılaştırma yapıldığında ise Rommel'in 20 aydır görevde olduğu görülürken Afrika Kolordusu'nda Şubat 1941 ile Kasım 1942 tarihleri arasında beş komutan değişikliği yapıldığı dikkat çekiyor (bu rakama iki kez geçici olarak komutanlık yapmış olan Bayerlein dâhil değildir). 1941 ve 1942 yıllarında İngiliz Sekizinci Ordusu'nda Milletler Topluluğu, Müstemleke ve Kraliyet birliklerinin de dâhil olduğu 20 farklı tümen ve tümen dengi birlik vardı. Bunlardan yalnızca 4 tanesi (1'inci ve 7'nci Zırhlı Tümenler, 4'üncü Hint ve 1'inci Güney Afrika Tümeni) ikiden fazla muharebe görecekken Alman 21'inci Tümen'i (ve selefi 5'inci Hafif Tümen) ile 15'inci Panzer Tümeni, 1941 Şubat'ı ile 1942 Kasım'ı arasındaki tüm muharebelerde savaşacaktı. Bu da İngilizler için muharebe alanlarında elde edilen tecrübelerin uygulamaya dökülmesini güç kılıyor ve dahası, savaş öncesi doktrinlerine ve taktiklerine sıkı sıkıya bağlı olan ordunun yaşadığı problemleri daha da kötü hâle getiriyordu. En tepedekilerin tüm kararları sıkı sıkıya denetlediği bir komuta sisteminin prensipleri çerçevesinde inşa edilen ve son derece merkezi olan İngiliz emir komuta sistemi çok sıkı bir disiplin ve tereddütsüz itaatle idare ediliyordu. Emirler çoğunlukla yazılı hâlde ve detaylıyken, ast komutanların harekât planına sıkı sıkıya uyacağı şekilde tasarlanıyordu.

Şahsî inisiyatif hiçbir şekilde teşvik edilmiyor ve en önemlisi İngiliz komutanlar muharebeleri cepheden idare etmiyordu. Bunun sebeplerinden biri O'Connor'ın esir düşmesiyken bir diğer sebep de emir komuta sistemlerinin tabiatıydı. Böylece daha yüksek karargâhlar ile daha güvenli iletişim kurulabilmesi hedefleniyordu. Üst seviyedeki kişisel ilişkiler de durumu daha kötü hâle getiren etkenlerden biriydi. Auchinleck'in hatalarından biri de ilk olarak Cunningham, sonrasında Ritchie olmak üzere Sekizinci Ordu'nun komutanlarına sürekli müdahalede bulunmasıydı. Bu da astlarının Cunningham ve Ritchie'ye duydukları güvenin azalmasına yol açıyordu.

Bu senaryonun bir benzerinin Alman Ordusu'nda yaşanması mümkün değildi çünkü orduda kişisel inisiyatifler teşvik ediliyordu. Crüwell, Rommel'in emrini dinlemeyip kendi kararını uyguladığında aslında inisiyatif kullanmıştı ve böyle yaparak Rommel'in otoritesine baş kaldırmış olmuyordu. Neredeyse delicesine saplantılı olduğu "cepheden komuta etme" düşüncesi ve "Sınıra Hücum" fikriyle yaptığı hata hiç şüphe yok ki 1941 yılının kış muharebesinde Rommel'e nihai bir zafere mâl oldu ancak katı İngiliz emir komuta sistemi ve *Crusader* Harekâtı esnasında bölgede üst düzey bir İngiliz komutanın bulunmaması Kuzey Afrika'daki Mihver kuvvetlerinin büyük bir kısmının yok olmasına ve büyük bir mağlubiyete de engel oldu. Bunun sonucunda da 2 ay sonra Rommel bir kez daha Gazala Hattı'na taarruz etti. 1942 yılının bahar ve yaz mevsimleri, Kuzey Afrika'daki İngilizlerin emir komuta sistemi açısından dibi gördüğü bir dönemdi. Yalnızca bölgede olması sebebiyle ki bu son derece temelsiz bir gerekçeydi, Sekizinci Ordu'nun başına getirilen Ritchie son derece felaket bir yönetim ortaya koydu. Askerî kariyerine 1914 yılında Black Watch'ta başlatan Ritchie, Birinci Dünya Savaşı'nda Fransa'da ve Orta Doğu'da görev yaptı. 1920'li yılların sonunda harp akademisine katıldı. 1937-38 yıllarında Filistin'de olan Ritchie İkinci Dünya Savaşı'nın başladığı tarihlerde Brooke'un Fransa'daki II'nci Kolordu'sunun kurmay başkanlığına getirildi. 1941 yılında Orta Doğu Komutanlığı'nın kurmay başkan yardımcılığına atandı ve ardından Auchinleck tarafından Sekizinci Ordu'nun başına getirildi. Ritchi'nin teknik açıdan birtakım becerileri olduğu doğruydu. Esnekliği artırma ve temelde zırhlı tugaylar kurmak suretiyle piyadeler ile tanklar arasındaki işbirliğini artırmak için birtakım girişimlerde bulundu. Öte yandan büyük birliklerin idaresi konusundaki tecrübe eksikliğinin yanında pek çok zayıf yönü vardı. Üstleri ve astlarıyla ilişkisi ise pek de iyi sayılmazdı. Auchinleck onun hareketlerini bir hayli kısıtlıyordu. Çok iyi arkadaş olan kolordu komutanları Korgeneral Charles Willoughby Norrie ve Korgeneral William Gott ise "kafa kafaya vererek ortak bir komuta sistemi oluşturmuştu" (Tim Moreman, *Desert Rats -Çöl Fareleri-*, s. 56). Böylece Ritchie, kendini karar verme mekanizmasının dışında buldu.

Böylece tecrübeli ve son derece kararlı olan Rommel, Mayıs-Haziran 1942'de emrindeki iyi eğitilmiş Afrika Panzer Ordusu ile böylesi güçsüz bir komuta zincirinin karşısına dikildi. Sonuç kaçınılmazdı. Ritchie'nin 25 Haziran'da azledilmesiyle Sekizinci Ordu'nun başına bizzat geçen Auchinleck, bir kuvvetin hırpalanması ile mağlup olması arasında nasıl bir fark olduğunu ortaya koyacaktı. Bunu da komuta yöntemi sayesinde gerçekleştirecekti. "Emrimdeki Alman motorize birlikleriyle ne zaman bir yerde cepheyi yarma noktasına gelsem, (Auchinleck) başka bir yerde İtalyanlara taarruz ediyor, onları dağıtıyor, ikmal hatlarımıza tehlikeli bir şekilde yaklaşıyor ya da güneyde bizim cephemizi yarma noktasına geliyordu. Sürekli surette kendi

Feldmareşal Sir Bernard Law Montgomery hem Kuzey Afrika'da hem de Normandiya'da Rommel'in baş düşmanıydı. Farklı karakterlere sahip olup savaşın farklı alanlarında uzmanlaşsalar da her ikisi de fevkalade bir karizmaya ve liderlik özelliklerine sahipti. (ABD Kongre Kütüphanesi)

taarruzumu durdurarak tehdit altındaki bölgeye yetişmek üzere aceleyle harekete geçmek durumda kalıyordum" (*The Rommel Papers*, s. 520). Auchinleck, 15 Ağustos tarihinde görevinden alındı ve yerine Ortadoğu Kuvvetleri Başkomutanı olarak General Sir Harold Alexander atandı. Sekizinci Ordu'nun başına da gelecekte Rommel'in baş düşmanı olacak olan Korgeneral Sir Bernard Law Montgomery getirildi.

Askeri kariyerine 1908 yılında başlayan Montgomery tıpkı Rommel gibi askeri geçmişe sahip olmayan bir aileden geliyordu. Camberley'deki harp akademisinde eğitmenlik yaptı. Birinci Dünya Savaşı'nda Fransa'da bulundu ve 1940 yılına doğru birlikte çalışılması çok zor olan ancak bir yandan da reklamın ve modern medyanın önemini kavramış olan bir komutan olarak ortaya çıktı. Benzerlikler burada son buluyor; zira "Monty" 1920'de harp akademisine girdi ve bu sayede Rommel'in "cesur kararlar" temelinde oluşturduğu komuta sistemine son derece zıt olan sistemli, iyi planlanmış ve bir hayli etkili olan kendine has komuta yöntemini şekillendirdi. Monty, hiçbir şeyi şansa bırakmıyordu. Arazi komutanı değildi ve ünlü düşmanının şöhrete kavuşmasını sağlayan "cesur kararlardan" kaçınıyordu. Rommel, sonraları Corelli Barnett tarafından Montgomery'i eleştirmek için kullanılacak olan şu argümanı ortaya atacaktı: "Montgomery, seleflerinin yaşadığı acı tecrübelerden yararlanabilecek durumdaydı."

> Hesaplamalarında en küçük detayı bile atlamıyordu. Tüm akademik teorileri bir kenara bırakarak kendine yalnızca tecrübeleri rehber edindi. El Alameyn'e vardığında ilk iş olarak cephenin temel kurallarını kendi açısından değerlendirmesi ve taarruz yöntemini buna göre şekillendirmesi, düşünce yapısının ne kadar gelişmiş olduğuna delalet eder. Prensibi, sadece kazanacağından emin olduğu muharebelere girmekti. Elbette bu da malzeme üstünlüğü ile sağlanabilecek bir şeydi ve Montgomery bu imkâna sahipti. Tedbirliydi, hatta bana kalırsa fazlasıyla tedbirliydi ancak o zamanlar öyle olması gerekiyordu.
>
> *The Rommel Papers*, s. 521

Gerçekte Rommel ve Montgomery birbirinden çok farklı komutanlardı. Rommel, kuvvetlerini muharebe alanından yönetmeye alışık olup büyük oranda duruma göre hareket ederken Montgomery (Rommel'in ifade ettiği gibi) daha ziyade bir stratejistti ve iyi planlanmış ve iyi hazırlanmış muharebelerin komutanıydı. Bununla beraber ikili, ne El Alameyn'de ne de Normandiya'da eşit şartlarda karşılaştı. Her iki muharebenin sonucunu da büyük oranda Montgomery'nin sahip olduğu malzeme üstünlüğü belirledi. Rommel, zamanında verilen anlık kararların fark yaratacağı, onun için en uygun olan hareketli ve gelgitli muharebeler verme şansına ne Kuzey Afrika'da ne de Normandiya'da sahip olabildi.

SİLAHLAR SUSTUĞUNDA

Erwin Rommel 14 Ekim 1944 tarihinde siyanür kullanmak suretiyle intihar etti. Hitler'in emriyle siyanürü getirenler aslında kendisine bir de teklifte bulunmuştu. Ya intihar edecek ya da 20 Temmuz tarihinde Hitler'e yapılan suikast girişimine dâhil olmak suçlamasıyla yargılanacaktı. Bugünkü genel kanı Rommel'in suikast girişiminden haberdar olduğu ancak her ne kadar kesin değilse de bu girişimin içinde bulunmadığı yönündedir. Rommel'in yargılanmak yerine intiharı seçmesinin nedeni, kendisiyle beraber bilinmezliğe intikal etti.

Rommel'i efsanelerden arındırarak bir insan ve bir komutan olarak anlamak bir hayli zor. Hiç şüphesiz o, muharebe alanlarında cesaretinden şüphe edilmeyen çok yetenekli ve becerikli bir arazi komutanıydı. Komuta etme konusunda doğal bir yeteneği olmakla birlikte içinde bulunduğu durumu doğru şekilde değerlendirip derhal harekete geçebiliyordu. Aynı zamanda askerleri tarafından emirlerine riayet edilen ve saygı duyulan bir liderdi.

14 Ekim 1944'te intihar eden Rommel dört gün sonra Feldmareşal Rundstedt'in de katıldığı bir devlet töreniyle Ulm'da defnedildi.

"Çöl Tilkisi" savaştayken. Rommel muhtemelen tam da böyle, muharebe alanında askerlerine emir verirken hatırlanmak isterdi.

Birinci Dünya Savaşı sırasında ilk olarak takım daha sonra ise tabur komutanı olarak elde ettiği başarılar takdire şayandı ve Rommel'in en iyi bildiği ve üzerine uzmanlaştığı konunun arazi komutanlığı olduğuna şüphe yoktu. Yine Rommel, cepheden komuta etmeye dayanan Alman komuta sistemine ve nihai şeklini almış olan *Stosstrupp* taktiğine mükemmel derecede uyum sağlamıştı. Hiç şüphesiz, eğer askeri kariyeri çok hızlı bir şekilde ilerlememiş olsaydı bile, kendisi yine de tabur ya da alay seviyesinde birinci sınıf bir arazi komutanı olurdu.

Ancak askeri kariyeri büyük bir hızla ilerledi ve Rommel, kendini bir anda bambaşka bir boyutta buldu ki bu da başarılarının değerlendirilmesini çok güç kılıyor. 1940 yılında Batı seferi esnasında tümen komutanı olarak edindiği tecrübeler, bu yeni roldeki becerilerinin tam manasıyla değerlendirilebilmesi için yeterli değildi. Rommel'in sergilediği cesaret, diğer Panzer tümeni komutanlarının sergilediklerinden çok daha fazlaydı. Aynı zamanda kendisinden çok daha tecrübeli olan komutanlardan bile daha yenilikçi ve becerikli olduğunu gösterdi. Ancak durum daha derinlemesine incelendiğinde işin farklı boyutları da gün yüzüne çıkıyor. Örneğin, Meuse Nehri'nin geçilmesi esnasında 5'inci Panzer Tümeni, Rommel'in komutası altındaki 7'nci Panzer Tümeni'ne destek olma konusunda çok ciddi bir rol oynadı ancak bundan pek de bahsedilmiyor. Rommel'in muharebe alanlarında başkalarının oynadığı rolü hakkıyla değerlendirip ona göre hareket etmeye istekli olduğunu söylemek de zor. O, daha ziyade oyunu kendi başına oynama taraftarıydı. Arazi komutanı

Batı Çölü'nün zorlu ve hasmane ortamı askerler için cehennemden farksız olsa da Rommel'in tercih ettiği hareketli savaş için adeta bir cennetti. Fotoğrafta hareket hâlindeki bir *PzKpfw IV* tankı görülüyor. (Carlo Pecchi)

olarak ne kadar büyük bir yeteneğe sahipse, büyük muharebe planlarının bir parçası olarak hareket etme konusunda da o derece başarısızdı. Rommel'i bir başkasının planına dâhil etmek bir hayli zordu ve bu durumu zaten kendisi de kabul ediyordu.

Rommel'in kendi komuta sisteminin bazı zamanlarda onu son derece sıkıntılı durumlara soktuğunu söylemek de mümkün. Örneğin, 7'nci Panzer Tümeni'nin Arras'ta karşı karşıya kaldığı durum Rommel'in diğer herkesten daha hızlı ve daha ileri gitme arzusundan kaynaklanıyordu. Gelgelelim kendi yarattığı problemlerin büyük çoğunluğunu, muharebe alanında yaptığı müdahalelerle yine kendi çözüyordu.

Rommel'in alametifarikası, birliklerini cephe hattından yönetmesiydi. Alman generaller ve hatta kolordu seviyesindeki birlikleri yöneten komutanlar arasında bile durumu ilk elden değerlendirmek amacıyla öncü birliklerle beraber hareket etme durumu pek de alışılmışın dışında değildi ancak bu konuda hiç kimse Rommel'in seviyesine çıkamadı. O, sadece öncü kuvvetlerle beraber hareket etmekle kalmadı bunu ordu komutanı olarak gerçekleştirdi ki bu Alman standartlarına göre bile bir hayli şaşırtıcıydı. Bu durum her zaman iyi şekilde sonuçlanmayabilir ancak savaş sürecinde kendisi hakkında yaratılan efsaneyi besleyen şeylerden biri de buydu. Ne var ki Kuzey Afrika seferi nihayete erse ve Rommel'e kendi rütbesine uygun diğer birliklerin komutası verilse de o, bu duruma pek de ayak uyduramadı. Doğal ve kalıplara sığmayan yeteneği Kuzey Afrika'da akacak yol bulurken Normandiya'da sıkışıp kaldı.

Kuzey Afrika'ya gönderilecek birliğin komutasının neden Rommel'e verildiği net olarak bilinmiyor. İşbirliği konusundaki eksikliği bir bakıma İtalyan ve Alman yüksek komutasıyla arasını açmıştı. Öte yandan belki de bu durum bu iş için seçilmesindeki ana etmendi. Geriye dönüp bakıldığında işbirliğine yatkın ve daha dikkatli bir komutan da bazı zaferler elde edebilirdi belki

Rommel askerleriyle birlikte. Kendisi, *The Rommel Papers*'da (s. 241) da belirttiği üzere askerleriyle bizzat ilgilenmeyi kendine görev edinmişti. "Askerlerin moralini yüksek tutması gerekenin yalnızca tabur komutanı olduğunu söylemek büyük bir saçmalıktır. Karşısında gördüğü kişinin rütbesi ne kadar yüksek olursa askerin etkilenme derecesi de o denli büyük olur. Ayrıca asker, karargâhta oturduğunu bildiği bir komutana hiçbir yakınlık besleyemez. Onun istediği şey komutanının kendisiyle yakın münasebette bulunmasıdır.

ancak böyle bir komutanın Rommel'in Batı Çölü'nde elde ettiği zaferlere ulaşması pek de olası görünmüyor. Rommel'in birtakım hatalar yaptığına ve sefere ilişkin genel bir stratejik görüşe sahip olmadığına şüphe yok. Ancak bölgede fark yaratan ve Mihver kuvvetlerini zaferin kıyısına kadar taşıyan şey de Rommel'in becerileri, sertliği ve azmiydi. Rommel'in seferi kazanıp kazanamayacağına ilişkin pek çok görüş ortaya atılabilir ancak karşımızda tek bir gerçek var: Rommel "Çöl Tilkisi"ydi ve böyle bir savaş için biçilmiş kaftandı.

ZİHNİNİN DERİNLİKLERİNDE

Rommel pek çok açıdan son derece sade bir insandı. Arazi komutanı olarak sergilediği karakter özellikleri kendisi hakkında basit bir taslak çıkarmamızı sağlıyor; o, cesur, azimli, kararlı, kendine güvenen ve kendi şartlarını sonuna kadar zorlayan biriydi. Sahip olduğu tüm bu özellikler muharebe alanında düşmanlarının karşısında hiç tereddüt etmeden çıkmasını, durumu hızlı bir şekilde değerlendirip ne gerekiyorsa yapmasını ve çoğu zaman da cesurca atılımlarda bulunmasını sağladı. Bununla beraber, sosyal statüsünün askeri kariyerini ciddi şekilde sekteye uğratacağını görecekti. *Pour le Mérite* madalyasını alma sürecinde yaşadığı olaylar bazı insanların sadece sosyal statülerinden dolayı bazı şeylere kendisinden çok daha kolay ulaşabileceği düşüncesini güçlendirdi. Rommel'in çıkardığı ders son derece basit gibi görünüyor: eğer başarılarından dolayı takdir edilmek istiyorsa, hataya hiçbir şekilde yer bırakmayacaktı. Eğer madalya konusunda hakkını aradıysa bir komutan ve bir lider olarak göz alıcı başarılar kazanmak adına muharebe alanlarında da dimdik durmalıydı. O, sosyal statüsünden gelen dezavantajlara ve Alman Ordusu'ndaki Prusya tahakkümüne karşı büyüklüğünü kabul ettirme mücadelesi veriyordu.

Rommel hiç şüphesiz çok cesur ve becerikli bir arazi komutanıydı ancak kariyeri açısından olumlu etki yapabilecek önemli bir unsura karşı içgüdüsel bir güvensizliği vardı: "akademik meseleler." Tuttuğu notlarda bu duruma ilişkin bazı ifadelerine rastlanır. Örneğin, Akdeniz'den yapılacak denizaşırı nakliye yöntemi "...eskide kalmış düşüncelerin ürünüydü ve zorluklarla karşılaşmamak ve nakliyenin mümkün olmadığını kanıtlamak için akademik düşünce eğilimine ihanet edildi" diyor. Asıl gereken, "... uygulama gücü ve kişilerin belirli bir görevi yerine getirmek üzere tüm enerjilerini kanalize etme becerileriydi." Dolayısıyla, "düşünsel beceriden başka bir şeye sahip olmayan bir subay yalnızca destek hizmetine uygundur; o, ancak eleştirir ve tartışma konusu üretir" (*The Rommel Papers*, s. 288). Rommel, 1944 yılında modern askeri liderliğe ilişkin tuttuğu notlarda *Reichswehr*'in düşünsel tutumunu eleştirmeden de geçmiyor: "...subaylar yalnızca düşünsel becerilerine göre değerlendiriliyordu." Bu tutum Avrupalı kurmay sınıfın "... yöntem konusunda büyük isimlerin düşüncelerini sorgulamaksızın kabul ettiği" ve dolayısıyla "... detaylarda kaybolmalarına ve korkunç bir karmaşıklığa saplanmalarına yol açan bir tutumdu. Böylece savaş, generallerin kendi fikirlerine sıkı sıkıya bağlı olduğu bir protokoller karşılaşmasına dönüyordu" (*The Rommel Papers*, s. 516).

Almanlar da bu tutumdan azade değildi. Alman subay sınıfı, "... eskide kalmış önyargılara saplanıp kaldı" ve "uygulanabilirliği kalmamış ve dolayısıyla

Fieseler Fi 156 Stork model bir uçakla gerçekleştirdikleri keşif uçuşunun ardından fotoğraflanan Rommel. Kendisinin bir arazi komutanı olarak sahip olduğu beceri ve kabiliyet, stratejik vizyonunun çok ötesindeydi.

yanlış olan kökleşmiş yöntemlere ve teamüllere sıkı sıkıya bağlıydı." Öte yandan, "Ne ben ne de kurmaylarım, teknik gelişmeler sayesinde geride bırakılmış bu gereksiz akademik saçmalıklara hiçbir surette yakınlık duymadık. Dolayısıyla antika teorilere sıkı sıkıya bağlı olan akademi subaylarının çoğu bizi anlayamadı ve bizleri maceracı, amatör ya da buna benzer sıfatlarla tanımladılar" (*The Rommel Papers*, s. 517).

Bu yaklaşım, Rommel'in son derece inatçı, dediğim dedik ve yakınlık beslediği şeyleri sıkı sıkıya koruyan biri olduğunu gösteriyor. Rommel'in en iyi bildiği şey muharebe alanında birliklerine komuta etmekti ve teknik detaylara bir miktar ilgi duysa da onu hiç cezbetmeyen "düşünsel tutumlara" hiçbir şekilde meyletmedi.

Bu durum her ne kadar Rommel'in arazi komutanlığı konusunda sahip olduğu becerilere halel getirmiyorduysa da kendisini hem üstleri hem de astları için son derece zor bir kişi hâline getiriyordu. Başkasının tavsiyelerine nadiren kulak kabartırdı. Hatta bu durum verilen emirler için de geçerliydi. Yaşanan bir başarısızlıkta ise olayın gerçek sebeplerini bulmaya çalışmaktan ziyade çoğunlukla birilerini suçlamaya meyilliydi.

"Düşünsel meselelere" biraz daha açık olması Rommel'i karar alma konusunda daha iyi bir noktaya taşıyabilirdi. Yürüttüğü süreç ziyadesiyle basitti. Muharebe alanında elde ettiği bir başarı kaçınılmaz olarak Rommel'e nihai zafere çok yakın olduğunu hissettiriyordu ve o da bunun peşinden gidiyordu. Özellikle Kuzey Afrika'da taktik ya da operasyonel bir başarı onun için yeterli değildi. Tek hedefi Süveyş Kanalı'nda elde edeceği bir stratejik zaferdi. Kendine ancak böylesi büyük bir başarıyı yakıştırıyordu.

Kariyeri boyunca çok tutkulu olan Rommel bir parça da kibirliydi. Pek çok fotoğrafı da bu özelliklerini yansıtır mahiyettedir. Ancak onu yalnızca ismini duyurmak isteyen biri olarak görmek de yanlış olur. Hitler'e 7'nci Panzer Tümeni'nin 1940 yılındaki başarılarının anlatıldığı bir kitabı

göndermesi aslında biraz da *Pour le Mérite*'i aldığı dönemde yaşadıklarını tekrar yaşamamak adına yaptığı bir hareketti. Basın ve medyaya karşı hevesli yaklaşımı o dönem için farklı bir modern iletişim anlayışına sahip olduğunu gösteriyor. Rommel yalnızca fotoğraf karelerinde yer almak istemiyor, aynı zamanda kendi de fotoğraflar çekiyordu. İlgiyi kendine ve birliğine çekebilmek için de medyayı kullanıyordu. Aksi takdirde unutulup gidebilirlerdi. Böylelikle hemen herkes Afrika Kolordusu'nu ve Kuzey Afrika'daki savaşı öğrendi (ve bugün bile biliyor). Bu, pek çok birliğin gerçekleştiremediği bir şeydi.

Rommel'in Hitler ve Nazi Partisi'ne karşı yaklaşımı ise zannedildiğinden daha farklıdır. Her ne kadar Goebbels, Rommel'i "kendilerinden biri" olarak görse de Rommel'in samimi yaklaşımı muhtemelen yalnızca kariyerinin yeniden şaha kalkmasında ve elde ettiği zaferlerin gerçekleşmesinde Hitler ve Nazilerin büyük payının olduğunu düşünmesinden kaynaklanıyordu. Dolayısıyla savaşın gidişatının değişmesiyle tavrı da değişti. 1943-44 yılının Rommel'i hayal kırıklığını derinden yaşıyordu. Savaşa ve sonuca ilişkin karamsar düşünceler içindeydi. Apaçık bir şekilde kuzeybatı Avrupa'nın savunulmasını Almanya ve kendi kariyeri açısından son bir şans olarak görüyordu. Normandiya muharebesinin kaybedildiğini anladığında ise tek bir kişiyi suçladı: Hitler'i. Rommel, Hitler'e karşı bir suikast girişimi olacağını biliyorduysa da 20 Temmuz 1944 tarihli bombalı suikast girişiminden haberdar değildi. Öte yandan Hitler'e suikast girişimi olacağını düşünmek çok da zor değildi. Mağlup olan komutanlar için şan ve şeref yoktur. Müttefiklerle bir barış müzakeresi yapmanın tek yolu da Hitler'i ortadan kaldırıp yerine başka birini getirmekti ki bu müzakereyi Rommel bile yürütebilirdi. Muhtemelen Rommel, yeni bir başlangıç yapmak ve yenilginin getireceği vasatlıktan kurtulmak için bunu tek şansı olarak görüyordu.

Rommel, "Mamut"un içinde oturmakta olan kurmaylarından biriyle konuşuyor. "Mamut" ismi verilen araç İngilizlerden ele geçirilen bir komuta aracıydı ve Rommel, Kuzey Afrika seferinin ilk safhasında bu araçtan ziyadesiyle istifade etti.

CÜMLELERDE BİR HAYAT

Kuzey Afrika'da elde ettiği başarıların kendisine getirdiği şöhret ve övgü Almanya sınırlarını aştı ve Rommel henüz hayattayken bile bir anlamda efsane hâline geldi. Bu başarıların yanında Rommel efsanesinin yaratılmasına etki eden önemli unsurlardan biri de düşmanlarının kendisine atfettiği önemdi. Nitekim, Kuzey Afrika'daki İngiliz birliklerinin 1941 yılının başında zaferin kıyısına kadar gelip bir buçuk yıl içinde ciddi bir gerilemeyle karşılaşmasının ve hatta mağlup olmak üzere olmasının çok basit bir açıklaması vardı: Rommel. Sıradan askerler ve savaşı ülkelerinden takip etmekte olan insanlar için Rommel her şeyin kilidi olarak görülüyordu ve önemli olan tek şey onun mağlup edilmesiydi. Rommel'in düşmanlarının gözünde bile son derece popüler bir figür olduğunu gösteren en mükemmel örneklerden biri Billy Wilder'in 1943 yılında *Paramount* için çektiği *Five Graves to Cairo* ismindeki uzun

metrajlı filmdir. Bu filmde ana karakter olarak temsil edilen tek Alman general Rommel'di. Erich von Stroheim'in Çöl Tilkisi (Bu lakabı İngilizler Almanlardan daha fazla kullanırdı) karakteri ise gerçekleri yansıtmaktan çok daha uzaksa olsa da şüphesiz Rommel efsanesinin gelişmesine katkıda bulundu.

1943 ve 1944 yıllarında Rommel artık düşman ülkelerin halkları için ilgi odağı olmaktan çıktı. Bunun sebebi, kendisinin mağlup edilmiş olması ve nihai zaferin Müttefikler için yalnızca kesin değil aynı zamanda çok yakın olduğunun düşünülmesiydi. Rommel'in intiharından yaklaşık 7 ay sonra savaş Avrupa'da nihayete erdi ve Hitler'in III. *Reich*'ı mağlup edildi. Rommel ismi de bir zamanlar sahip olduğu efsanevi niteliğini kaybedip sönük bir hâl aldı. Ancak büyük oranda ölümünü çevreleyen şartlar sebebiyle birkaç yıl içinde Rommel efsanesi yeniden yükselişe geçecekti.

Hikâyeyi bir bağlama oturtmak adına şu durum akıldan çıkarılmamalıdır: 1945 yılında Almanya yenildi ve 1918'dekinden çok daha kötü koşullarla karşı karşıya kaldı. Bu kez Almanya ve silahlı kuvvetleri yalnızca mağlubiyetin yükünü sırtlamıyor, aynı zamanda saldırganca savaş başlatmak ve savaş suçları işlemekle suçlanıyordu. Bu açıdan bakıldığında Rommel kusursuz bir general olarak ortaya çıktı; Kendisi yalnızca Almanlar için değil Almanya'nın düşmanları için de bir savaş kahramanı olarak görülmeye başladı. O, Nazizm ve Komünizm arasındaki ideolojik savaşın sürdüğü Doğu Cephesi'nin korkunç ortamında savaşmamıştı. Daha ziyade Batılı Müttefiklere karşı, özel olarak da Kuzey Afrika'daki harekât alanında savaşmıştı ki buradaki durum, çevresel şartlardan ve ideolojik bir savaş yürütülmemesinden dolayı Doğu Cephesi'ndeki durumun korkunç şartlarıyla karşılaştırılamazdı bile. Dahası Rommel bilfiil Hitler'e karşı çıkan ve 20 Temmuz suikast girişimine karıştığı için hayata veda eden biri olarak görülüyordu.

Rommel'in ailesi Eylül 1945 gibi erken bir tarihte Feldmareşal'in ölümünün 17 Temmuz 1944'te Normandiya'da gerçekleşen hava taarruzu esnasında aldığı yaralardan dolayı olmadığını açıkladı. Birkaç yıl sonra Rommel'in Normandiya'daki kurmay başkanı Korgeneral Hans Speidel (Kendisi 20 Temmuz suikast girişiminin faillerinden biriydi) Rommel'i "Alman halkının ulusal kahramanı" hâline getirmeyi kendine görev edindi. Bu amaç doğrultusunda 1949 yılının sonlarında *Invasion 1944. Ein Beitrag zu Rommel und des Reiches Schicksal* (İşgal 1944. Rommel'e Bir Takdir ve *Reich*'ın Kaderi) isimli hatıratını yayımladı. Bu hatıratta Rommel yalnızca askerî bir lider olarak değil aynı zamanda Hitler'e karşı gerçekleştirilen Alman direnişinin öncü isimlerinden biri olarak da yansıtılıyordu. Bu çalışmanın amacı apaçık bir şekilde Alman Ordusu'nun yalnızca *Führer*'leri için saldırı ve imha savaşları yürütmeye hazır fanatik askerlerden değil aynı zamanda suçlara karışmamış askerlerden de oluştuğunu göstermekti. İçlerinde Rommel'in de olduğu bazı askerler eninde sonunda Nazi rejimiyle savaşmayı seçecekti. Speidel daha sonra yeni kurulan *Bundeswehr* isimli Alman Ordusu'nun Kara Kuvvetleri Komutanı olacaktı. Aynı şekilde Rommel'in Normandiya'daki donanma irtibat subayı Amiral Friedrich Ruge de yeni donanmanın Deniz Kuvvetleri Komutanı olacaktı.

Rommel efsanesinin büyük bölümü eski düşmanlarının yardımları sayesinde oluşturuldu. Bu bağlamda Rommel'in ilk biyografisinin 1950 yılında Desmond Young tarafından Londra'da İngilizce yazılması pek de şaşırtıcı değildir. *Rommel* ismini taşıyan bu biyografiyi ilerleyen yıllarda daha başka

pek çok biyografi takip edecekti. (Şu da ifade edilmelidir ki Rommel, biyografileri İngilizce dilinde yazılan çok az sayıdaki Alman generalinden biri ve kesinlikle en ünlüsüydü.) 1951 yılında Henry Hathaway, *20th Century Fox* için Young'ın yazdığı biyografiyi temel alarak bir film çekti. James Mason'ın başrolde oynadığı Çöl Tilkisi isimli filmde Rommel, sekiz yıl önce çekilen filme kıyasla çok daha sempatik görünüyordu. Rommel filmde üst düzey askerî ve insani değerlere sahip olan çok sadık bir asker ve Hitler'in politikalarına sert bir şekilde karşı çıkan biri olarak yansıtılıyordu. Meselenin daha akademik bir boyutu da vardır. İngiliz askerî teorisyen ve tarihçi Basil Liddell Hart, sadece Rommel efsanesine katkıda bulunmakla kalmadı, aynı zamanda Speidel örneğinde olduğu gibi bu efsaneyi Alman subay sınıfının ahlaki otoritesini düzeltmek için kullandı. Hart'ın ilk baskısı 1948'de yapılan *The Other Side of the Hill: Germany's Generals, Their Rise and Fall* (Hitler'in Generalleri Konuşuyor – Askerî Hadiselere İlişkin Kendi Anlatımlarıyla Alman Generallerin Zafer ve Yenilgileri, Kronik 2019) isimli çalışması, 1953 tarihli *The Rommel Papers* kitabının İngilizce edisyonuna yazdığı giriş yazısı ve Guderian ile Manstein'ın hatıratları, Hitler'in III. *Reich* temelindeki siyasi hedefleri ile Alman generallerin savaşa profesyonel olarak yaklaşmaları arasına net bir çizgi çekiyor. Bu fark, bugün bile kabul edilmiş bir gerçek olarak karşımızda duruyor. Rommel efsanesi başlı başına bir hayat inşa etti ve bu hayat savaş sırasındaki Rommel'le ve hatta savaştan sonra kasıtlı olarak yaratılan Rommel'le bile çok az benzerlik taşıyordu. Kuzey Afrika'daki savaşla ilgili yazılan ve çoğunluğunun başlığında Rommel isminin zikredildiği biyografiler ve kitaplar büyük ekonomik başarılar getirdi ve bu durum hâlâ geçerliliğini koruyor. Bu kitapların arasında Rommel efsanesini yeniden değerlendiren David Irving'in 1977 tarihli *Rommel: The Trail of the Fox* isimli çalışmasını anmadan geçmek olmaz.

Gülümseyerek poz veren Rommel 1942 yılının bahar mevsiminde Hitler'in Rastenburg'daki karargâhına gidiyor. O tarihte Şövalye Haçı'na Meşe Yaprakları ve Kılıçlar henüz eklenmişti. (NARA)

Irving, Rommel'in karakterini, askerî bir komutan olarak elde ettiği başarıları ve Hitler'e karşı gerçekleştirilen suikast girişiminde ne derece rolü olduğunu sorguluyor. Ancak bunların hiç biri Rommel efsanesinin değerini azaltmadı; aksine efsanenin varlığını sürdürmesine destek oldu.

Yine de Rommel efsanesi bile var olagelmiş en büyük düşman olan "akıp giden zaman" karşısında varlığını sürdüremezdi. Sovyetler Birliği'nin dağılması ve Doğu Avrupa'daki Komünist rejimlerin yıkılmasını takip eden süreçte Rommel efsanesinin yaratılmasını gerektiren savaş sonrası siyasi gereksinimler bir anda ortadan kayboldu. Politikacılar ve tarihçiler İkinci Dünya Savaşı'nın hemen akabinde hüküm süren en popüler görüşe geri döndüler. Nazizm bir kere daha kötülüğün kutup noktası olarak görülürken Alman askeriyesi Nazizm'in işlediği suçların baş ortağı olarak görülmeye başladı. Aynı şekilde Rommel efsanesi de aşındırıldı ve ona erdem bahşetmek utanç verici bir yükümlülük hâline geldi. 1961 yılında Goslar'da toplanan eski subaylar Rommel onuruna bir hatıra yazısı açılışı yaptı. Alman Ordusu'nun genel müfettişi Rommel'i "gelmiş geçmiş en muhteşem asker" ve "genç askerlerin örnek alacağı kişi" olarak değerlendirdi. 40 yıl sonra 2001 yılında bu yazı çok basit bir gerekçeyle indirildi: Rommel, cani bir rejimin bünyesinde görev yapmış ve onu temsil etmişti. Dolayısıyla ona hürmet göstermek temsil ettiği rejime de hürmet göstermek oluyordu. Bugün yaşasaydı Rommel tüm bunlar hakkında kim bilir ne düşünürdü. Kendisi hakkında yaratılan efsane bir hayli uzun ömürlü oldu ve bir şekilde bugün hâlâ gündemde. Muhtemelen Rommel gündemde olmaktan ve isminin sürekli olarak anılmasından memnun olurdu. Dönemler ve düşünceler değişecektir ancak şurası kesin ki Rommel ismi bir şekilde anılmaya da devam edecektir.

DAHA FAZLA KAYNAK

Her ne kadar şu an için eskide kalmış gibi görünse de Desmond Young'ın yazdığı ilk biyografi olan *Rommel: The Desert Fox* (Londra, 1950) hâlâ kusursuz bir okuma deneyimi sunan keyifli bir çalışmadır. 1960'lardan itibaren yazılan diğer biyografiler bu çalışmanın çok da ötesine geçmiş sayılmaz. Yine de bunların arasında bahsedilmesi gereken birtakım çalışmalar mevcuttur. Örneğin Ronald Lewin'in *Rommel as Military Commander* (Londra, 1968) ve Kenneth Macksey'nin *Rommel: Battles and Campaigns* (New York, 1979) isimli çalışmaları önemlidir. Rommel'in hayatına ve askerî kariyerine ilişkin detaylı şekilde ve tarih disiplini çerçevesinde yazılan ilk kitap David Irving'in *Rommel: The Trail of the Fox* (Londra, 1977) isimli kitabıdır. Bu çalışma aynı zamanda daha sonra yazılacak olan biyografi çalışmalarının da çekirdeğini oluşturdu. Ek olarak, tıpkı Christer Jorgensen'in *Rommel's Panzers: Rommel, Blitzkrieg and the Triumph of the Panzer Arm* (Staplehurst, 2003) ve Karl Hoffman'nın *Erwin Rommel* (Commander in Focus; Londra, 2004) çalışmaları gibi Richard D. Law ve Craig Luther tarafından yazılan *Rommel: A Narrative and Pictorial History* (San Jose, California, 1980) isimli kitap da fotoğraf odaklı içeriği açısından önem arz etmektedir.

Daha yakın dönemde hayatını, kariyerini ve Rommel efsanesine ilişkin meseleleri temel alan birtakım biyografi çalışmaları yayımlandı. Bu anlamda

David Fraser'in yazdığı *Knight's Cross: A Life of Field Marshall Erwin Rommel* (Londra, 1993) çalışması son derece başarılıdır. Uzun bir aranın ardından Rommel'in Almanca dilinde yazılan ilk biyografisi *Erwin Rommel. Die Wandlung eines grossen Soldaten* (Stuttgart, 1950) da 1950 yılında Lutz Koch tarafından kaleme alınmıştı. Yakın zamanda Almanya'da yeni biyografiler neşredildi. Bunlardan Ralf Georg Reuth'un *Rommel. Des Führers General* (Münih, 1987) isimli çalışması önemlidir. Maurice Philip Remy'in *Mythos Rommel* (Berlin, 2002) çalışması ve yine Ralf Georg Reuth tarafından yazılıp İngilizceye de tercüme edilen *Rommel: Das Ende einer Legende* (Munih, 2004) çalışmaları okunmaya değerdir. Rommel, İkinci Dünya Savaşı'ndaki Alman generallerini inceleyen kitaplarda da kendine yer buldu. Bu bağlamda Corelli Barnett'in editörlüğünde hazırlanan *Hitler's Generals* (Londra, 1989) kitabında Martin Blumenson, Rommel'e ilişkin bir yazı kaleme aldı. Yine yakın zamanlarda Rommel'in şahsi geçmişi diğer önemli generallerinkiyle paralel olarak işlendi. Dennis Showalter'ın *Patton and Rommel: Men of War in the Twentieth Century* (New York, 2005) ve Terry Brighton'ın *Masters of Battle: Monty, Patton and Rommel at War* (Londra, 2008) çalışmaları Rommel'in büyük komutanlar arasındaki yerini kesin olarak perçinleyen önemli çalışmalardır.

Rommel'in bizzat kaleme aldığı çalışmalar da mevcuttur. *Infanterie Greift an*'ın yanında (İngilizce çevirisi Londra'da 1990 yılında yapıldı) karısı ve Fritz Bayerlein'in editörlüğünde hazırlanan *Krieg ohne Hass (Nefretten Azade Savaş)* bunlardan bazılarıdır. Çoğunluğu Rommel'in eşine yazdığı mektuplar olmak üzere ilave belgelerle desteklenen çalışma, Basil H. Liddell Hart, Lucie Marie Rommel, Manfred Rommel ve Fritz Bayerlein'in editörlüğünde *The Rommel Papers* ismiyle yeniden neşredildi (Londra, 1953). Kitabın içinden alınan kısımlarla John Pimlott tarafından hazırlanıp *Rommel and His Art of War* (Londra, 2003) ismiyle neşredilen çalışma da okumaya değerdir.

Sadece Rommel'e, Afrika Kolordusu'na, Kuzey Afrika'daki ve Normandiya'daki savaşa (ve Rommel'in hayatına ilişkin farklı noktalara) odaklanan çok daha fazla sayıda kitap bulunmaktadır. Bunlar arasında Hans Otto Behrendt tarafından yazılan *Rommel's Intelligence in the Desert Campaign, 1941–1943* (Londra, 1985) ve Friedrich Ruge'un yazdığı *Rommel in Normandy: Reminiscences* (San Rafale, California, 1979) isimli kitaplar okumaya değerdir. Kuzey Afrika'daki savaşta yer alan İngiliz komutanlara odaklanan kitaplar da mevcuttur. Bunlar arasında Nick Smart'ın *British Generals of the Second World War* (Barnsley, 2005), W. G. F. Jackson'ın *The Battle for North Africa 1940–43* (New York, 1975), ve David French'in *Raising Churchill's Army: The British Army and the War against Germany 1919–1945* (Oxford, 2000) isimli çalışmaları önemlidir. Nigel Hamilton'ın üç ciltlik abidevi *Montgomery* (Londra, 1981-1986) biyografisi ise bu alandaki en iyi çalışmadır.

İNDEKS

Görsellere yapılan atıfların sayfa numaraları **koyu** yazılmıştır. Büyük resimlerin içinde yer alan yer, şahıs ve araç adlarının önüne "**br**" (büyük resim) eklenmiş ve sayfa numaraları parantez içinde belirtilmiştir.

20 Temmuz suikast girişimi 54, 60
Afrika Kolordusu (*Afrikakorps*)
  5'inci Hafif Tümen 26, 30, 51
  5'inci Panzer Alayı 26
  15'inci Panzer Tümeni 25, 28, 30, 51
  8'inci Panzer Alayı 28, **29**
  21'inci Panzer Tümeni 28, 30, 51
  "Afrika", daha sonra 90'ıncı Hafif Tümen olarak anılacak 28
  Aufklärungs-abteilung (Keşif Kıt'ası) 3
  Maschinengewehr-Bataillon 8 (8'inci Makineli Tüfek Taburu) 25–6
  104'üncü *Schützen* Alayı, **32**
Hava üstünlüğü **28**, 38, 41, 45
Alam Halfa, muharebesi 37–8
Alexander, General Sir Harold 53
Auchinleck, General Sir Claude 50, 51, 52
Auftragstaktik (komuta yöntemi) 14, 15, 16, 19, 22, 50

Bach, Hauptmann Wilhelm "Papa" **32**
Barnett, Correlli 53
Bayerlein, Albay Fritz **30**, 34, 35, br**39**(38) 51
Beresford-Peirse, Korgeneral Sir Noel 49, 50, 51
Bismarck, Albay von 21, 22, br**39**(38)
İngiliz Ordusu
  Merkezi emir komuta sistemi 51, 52
  XIII'üncü Kolordu (Batı Çöl Kuvvetleri) 49, 51
  1'inci Zırhlı Tümen 51
  1'inci Yeni Zelanda Tümeni 31
  1'inci Güney Afrika Tümeni 51
  5'inci Güney Afrika Tugayı 28
  2'inci Zırhlı Tümen 27
  4'üncü Hint Tümeni 49, 51
  7'nci Zırhlı Tümen 49, 51
  9'uncu Avustralya Tümeni 27, 32, 37
  51'inci İngiliz Tümeni 13
  22'nci Zırhlı Tugay 28
  sahte M3 Stuart tankı **26**
  Matilda tankları 12, 24
Crasemann, *Oberstleutnant* (Yarbay) Eduard **34**
Crüwell, *Generalmajor* (Tuğgeneral) Ludwig 30, 32, 34, 52
Cunningham, Orgeneral Sir Alan Gordon 30, 50, 51

Çöl Tilkisi (film) 61
Desert Rats (Çöl Fareleri), Tim Moreman 52

El Alameyn 37, 40, **42**, 44

Feuchtinger, *Generalmajor* (Tuğgeneral) Edgar 46
Fieseler Fi 156 Storch **11**, **58**
Five Graves to Cairo (film) 60
Fransız Ordusu, *1ère Division blindée* (1'inci Zırhlı Tümen) 12, 23
Fröhlich, *General der Flieger* (Hava Pilot Korgeneral) Stefan **10**
Funck, *Generalleutnant* (Tümgeneral) Hans von 13
Gause, *Generalmajor* (Tuğgeneral) Alfred 30, 34, 43

Gazala, muharebesi **30**, **35**, 35–6, 51
Gott, Korgeneral William 52
Guderian, *General der Panzer* (Panzer Korgenerali) 22, 61

Hartlieb, Korgeneral von 23
Hitler, *Reichsführer* Adolf **7**, 11, 12
  konuşlandırılma yetkisi 37, 45
  Rommel'in intiharını emretmesi 54
  direnme emri 31, 40
Hobart, Orgeneral Sir Percy Stanley 49
Hoth, *General* (Korgeneral) 23

Infanterie Greift an (Piyade Taarruzu) 11
İtalyan Ordusu
  "Ariete" Zırhlı Tümeni 26, 27
  "Brescia" Motorize Tümeni 26

Kesselring, *Generalfeldmarschall* (Feldmareşal) Albert 41
Kirchheim, *General* (Korgeneral) 24

Liddell Hart, Basil 61
İkmal malzemeleri 25, **27**, 33, 38

Mellenthin, *Major* (Binbaşı) Friedrich W von 34
Moltke, General Helmuth von 14
Montgomery, Feldmareşal Sir Bernard Law 50, 52–3, **53**
Mussolini, *Il Duce* Benito 32, 41

Nehring, *Generalleutnant* (Tümgeneral) Walther Kurt **31**, 34, br**39**(38)
Norrie, Korgeneral Charles Willoughby 52

O'Connor, Orgeneral Sir Richard Nugent 24, 49, 51
Battleaxe Harekâtı 28, 49, 50
Brevity Harekâtı 28, 49
Crusader Harekâtı 30, 50, 51, 52
Theseus Harekâtı **35**, 36
tombaz köprü **8**, 20, 22, 23

Pour le Mérite (Mavi Max) **4**, 9, 57, 59

Ramcke, *Generalmajor* (Tuğgeneral) Bernhard Hermann **37**
Ravenstein, *Generalmajor* (Tuğgeneral) Johann von 30
Reichsheer
  124'üncü Piyade Alayı 6
  WDT (Württemberg Dağ Taburu) 6–7, 7–8, 9
Reichswehr
  1'inci SS Panzer Tümeni "Liebstandarte Adolf Hitler" **45**
  5'inci Panzer Tümeni 20, 55
  7'inci Panzer Tümeni
  Fransa'nın kuzeyine taarruz 13, **23**
  Fransız hatlarını yarması 12–13
  Meuse Nehri'ni geçişi 12, **20**, 20, 55
  21'inci Panzer Tümeni 45, 46, br**47**(46) 51
  22'nci Panzer Alayı pl**47**(46)
  192'nci *Panzergrenadier* Alayı 192 br**47**(46)
  yapısı 10
  Fallschirmjäger **49**
  Tümenlerin sıkı kontrolü 22
  eğitim eksiklikleri 32–3
Ritchie, Korgeneral Sir Neil 51, 52
Rommel: The Trail of the Fox, David Irving 62
Rommel, Desmond Young 61
Rommel, Erwin
  Cepheden komuta etmeyi savunması 16, **18**, 22, 56
  Geçmişi ve askeri eğitimi 5–6
  7'inci Panzer Tümeni'ne komuta etmesi **8**, 12
  Afrika Kolordusu'na komuta etmesi **9**, 13
  Führerhauptquartier'a komuta etmesi **7**, 11, 12
  İtalya'da B Ordular Grubu'na komuta etmesi 41
  Kuzeybatıda B Ordular Grubu'na komuta etmesi 14, **44**, 44–5, 48
  Sınıra Hücum 30, 50
  Hız ve kararlılığa vurgu yapması 16, 17, 18
  Emirlere itaat etmemesi 31, 32
  Kıyı tahkimatlarının denetlenmesi **12**, 42
  Infanterieschule'de (Piyade Okulu) eğitmenlik 11
  İtalyan cephesinde 7–9
  Reichswehr'e katılışı 9
  Kuşatma altında sergilediği liderlik 6, 17–18
  Geciktmenin başarısızlığa neden olduğunu öğrenmesi 8, 19
  Kuzey Afrika Seferi 14, 51
  Panzer tümenlerini konuşlandırma planının dikkate alınmaması **43**, 45
  Çöl savaşının kuralları 35–6
  Sirenayka'ya ikinci sefer 32
  Bizzat kontrolün gerekliliğini görmesi 19
  Batı Cephesi'nde ve Romanya'da görev yapması 6–7
  İntiharı ve defnedilmesi **54**, 54, 60
  Sirenayka'dan çekiliş 31
The Rommel Papers 16, 18, 19, 21, 32, 33, 36, 38, 49, 50, 53, 57, 58, 61
Rundstedt, *Generalfeldmarschall* (Feldmareşal) Karl Gerd von 42, 43, **54**

Schirach, Baldur von 11
Schnieber, *Oberleutnant* (Üsteğmen) Walther 9
Schörner, *Oberleutnant* (Üsteğmen)Ferdinand 9
Schweppenburg, *General der Panzertruppen* (Panzer Korgenerali) Leo Geyr von 43
Seeckt, General Hans von 10, 15
Speidel, Korgeneral Hans, *Invasion 1944* 60
Sproesser, *Major* (Binbaşı) 8, 9
Stosslinie (baz hattı) iletişimi 22, 31
Stosstrupp taktiği **6**, 7, 15, 26, 55
Streich, *Generalmajor* (Tuğgeneral) Johannes 23, 26, 30
Stumme, *Generalleutnant* (Tümgeneral) Georg 12, 34

tanklar
  PzKpfw II hafif tankı **23**, br**29**(28)
  PzKpfw III **28**, br**29**(28) **31**, **40**
  PzKpfw IV **10**, br**47**(46) **55**
  PzKpfw VI Tiger I **40**
  Sturmgeschütz III tank avcısı **45**, **49**
Thoma, *General der Panzertruppen* (Panzer Korgenerali) Wilhelm von 24, 34, 35
Tobruk 25, 26, 27, 28, 31, 36–7, 50
Totensonntag, muharebesi br**29**(28) 30, 50
Trablus Limanı **24**, 25, 26, **27**
Truppenführung (Birliklerin Komutası) 15–16, 17, 19

araçlar
  Alfa Romeo 2500 *Coloniale* karargâh aracı **37**
  'Mamut' İngiliz komuta aracı **59**
  Mercedes Benz *Kfz 15* karargâh aracı **33**, **34**
  Şasesine 20mm'lik top oturtulan Opel Blitz kamyon **33**
  SdKfz 250/1 zırhlı personel taşıyıcı **45**
  SdKfz 250/3 "Akbaba" komuta aracı **30**, br**39**(38)
  SdKfz 251/3 komuta aracı br**39**(38)

Wavell, Orgeneral Sir Archibald Percy 50, 51
Silahlar
  88mm.'lik *Flak 36/37* uçaksavar topu 24, **26**, **48**
  Luftwaffe 20mm'lik *Flakvierling 38* **41**
  Nebelwerfer çok namlulu roketatar **46**
  Panzerschrek tanksavar roketatar **48**
Westphal, *Oberstleutnant* (Yarbay) Siegfried 34

OSPREY

BÜYÜK KOMUTANLAR
- 01 -

Tarihin en büyük komutanlarının yaşam öyküleri, muharebe tecrübeleri, uyguladıkları taktikler ve stratejiler

ERWIN ROMMEL

1940'ta başlayan Fransa Muharebesi'nde birliklerini olağanüstü bir hızla komuta eden ve emrindeki 7'nci Panzer Tümeni'nin "Hayalet Tümen" olarak anılmasını sağlayan Erwin Rommel, 1941'den itibaren Afrika Kolordusu'nun başında sergilediği kurnazlık, gerçekleştirdiği aldatmacalar ve sürpriz saldırılar sebebiyle "Çöl Tilkisi" namıyla anılmaya başladı.

Rommel, İkinci Dünya Savaşı'nın en meşhur komutanlarından biri olarak bilinse de muharebelerin tozunu ilk kez Birinci Dünya Savaşı'nda yutmuştu. Alman İmparatorluğu'nun genç bir subayı olarak savaş boyunca ülkesine büyük bir özveriyle hizmet etti. Öyle ki savaşta sergilediği cesaret sebebiyle genç yaşına rağmen Almanya'nın en üstün cesaret madalyası olan *Pour le Mérite*'le ödüllendirildi. Başarıları İkinci Dünya Savaşı'nın erken safhalarında Fransa'da hız kazanan, Kuzey Afrika'da elde ettiği zaferlerle kariyerinin doruğuna ulaşan ve savaşın sonlarında Müttefik çıkarmasına karşı Fransa savunmasını organize etmek gibi hayati bir görevin başına getirilen Rommel, Hitler'e karşı gerçekleştirilen suikast girişimiyle ilişkili olduğu gerekçesiyle savaş henüz sona ermeden intihar etmeye zorlandı.

Bu kitap, İkinci Dünya Savaşı'na damgasını vuran Erwin Rommel'in askerî yaşamına, komutanlığına, güçlü ve zayıf yanlarına odaklanmakla kalmıyor düşmanlarının yüreğine korku salan bir şöhrete nasıl ulaştığının izini sürüyor.

Kronik
₺35,00
KDV'den muaftır.
kronikkitap.com kronikkitap
ISBN: 978-605-7635-85-3
9 786057 635853